

กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป

Criminal Law : General Principles

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาโทว), ดร.

กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป
Criminal Law: General Principles

จัดทำโดย พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่บรรณาธิการ

๑. รศ.ดร. สุรพล สุยะพรหม
๒. รศ.ดร. ธัชชนันท์ อิศรเดช
๓. ผศ.ดร. ธาณี วรภัทร์
๔. ผศ. ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๔ จำนวน ๓๐๐ เล่ม

ISBN :

ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

จัดรูปแบบ

นายศักดิ์ดา หารเทศ

พิมพ์ที่

หจก. กรีนโซน อินเตอร์ ๒๐๐๑

๑๕๕/๒ ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

โทรศัพท์. ๐๗๕-๔๖๖-๐๓๑, Fax. ๐๗๕-๔๔๖-๖๗๖

ราคา ๒๖๐.-บาท (สองร้อยหกสิบบาทถ้วน)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนิยม	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ ๑ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายและกฎหมายอาญา	๑
ความหมายของกฎหมาย	๑
ที่มาของกฎหมาย	๒
ลำดับศักดิ์ของกฎหมาย	๓
ประเภทของกฎหมาย	๓
ลักษณะของกฎหมายอาญา	๔
ประเภทของกฎหมายอาญา	๕
ประวัติกฎหมายอาญาของไทย	๖
แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาญา	๘
ข้อแตกต่างระหว่างกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา	๙
การแบ่งประเภทของความผิดอาญา	๙
บทที่ ๒ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป	๑๑
มาตรา ๑ บทนิยามศัพท์	๑๑
โดยทุจริต	๑๑
ทางสาธารณะ	๑๓
สาธารณสถาน	๑๔
เคหสถาน	๑๕
อาวุธ	๑๕
ใช้กำลังประทุษร้าย	๑๖
เอกสาร	๑๗
เอกสารราชการ	๑๗
เอกสารสิทธิ	

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ลายมือชื่อ	๑๙
กลางคืน	๒๐
คุมขัง	๒๐
ค่าไถ่	๒๑
บัตรอิเล็กทรอนิกส์	๒๑
หนังสือเดินทาง	๒๒
เจ้าพนักงาน	๒๒
สื่อลามกอนาจารเด็ก	๒๒
บทที่ ๓ การใช้กฎหมายอาญา	๒๓
ภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไป	
ลักษณะ ๑ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป	
หมวด ๒ การใช้กฎหมายอาญา	
มาตรา ๒ บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อ	๒๓
มาตรา ๓ กรณีที่กฎหมายใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่าง	๓๓
จากกฎหมายที่ใช้ในภายหลัง	
มาตรา ๔ การกระทำความผิดในราชอาณาจักร	๔๐
มาตรา ๕ การที่กฎหมายให้ถือว่ากระทำความผิดใน	๔๑
ราชอาณาจักร	
มาตรา ๖ การที่กฎหมายให้ถือว่าตัวการ ผู้สนับสนุน	๔๓
หรือ ผู้ใช้ให้กระทำได้กระทำให้ในราชอาณาจักร	
มาตรา ๗ ความผิดที่กระทำนอกราชอาณาจักร	๔๕
ซึ่งต้องรับโทษในราชอาณาจักร	
มาตรา ๘ ความผิดที่กระทำนอกราชอาณาจักรโดย	๔๙
คนไทยหรือคนต่างด้าวซึ่งจะต้องรับโทษใน	
ราชอาณาจักรเมื่อมีการร้องขอให้ลงโทษ	
มาตรา ๙ กรณีเจ้าพนักงานของรัฐบาลไทยกระทำความผิด	๕๐
นอกราชอาณาจักรจะต้องรับโทษใน	
ราชอาณาจักร	

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
มาตรา ๑๐ กรณีห้ามไม่ให้ลงโทษผู้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรในราชอาณาจักรอีก	๕๓
มาตรา ๑๑ กรณีศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด ไม่ลงโทษเลยหรือต้องห้ามไม่ให้ลงโทษอีก	๕๕
มาตรา ๑๒ วิธีการเพื่อความปลอดภัยให้ใช้ในขณะศาล มีคำพิพากษา	๕๖
มาตรา ๑๓ ให้ระงับวิธีการเพื่อความปลอดภัยเมื่อกฎหมายให้ยกเลิก	๕๗
มาตรา ๑๔ ให้เปลี่ยนแปลงวิธีการเพื่อความปลอดภัยเมื่อมีกฎหมายให้เปลี่ยนแปลง	๕๗
มาตรา ๑๕ เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้เปลี่ยนโทษใดเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยให้ถือว่าโทษที่จะลงนั้นเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย	๕๘
มาตรา ๑๖ ศาลจะสั่งเพิกถอนหรืองดชั่วคราวซึ่งการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้เมื่อมีพฤติการณ์ เปลี่ยนไป	๕๙
มาตรา ๑๗ ให้ใช้บทบัญญัติในภาค ๑ กรณีความผิดอื่นด้วยเว้นแต่กฎหมายนั้นจะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น	๕๙
บทที่ ๔ โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย	๖๐
หมวด ๓ โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย	
มาตรา ๑๘ ชนิดของโทษ จะนำโทษประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิตมาใช้แก่ผู้กระทำความผิดในขณะที่ยังต่ำกว่า ๑๘ ปี ไม่ได้	๖๐
มาตรา ๑๙ วิธีการลงโทษประหารชีวิต	๖๒
มาตรา ๒๐ ความผิดที่กฎหมายให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับด้วยศาลจะลงโทษจำคุกเพียงอย่างเดียวก็ได้	๖๓

เรื่อง	สารบัญญ (ต่อ)	หน้า
	มาตรา ๒๑ การคำนวณระยะเวลาจำคุก	๖๔
	มาตรา ๒๒ การเริ่มนับวันจำคุก การหักวันที่ถูกคุมขังและ การนับโทษจำคุกต่อจากคดีอื่น	๖๕
	มาตรา ๒๓ หลักเกณฑ์การลงโทษกักขัง	๖๗
	มาตรา ๒๔ สถานที่กักขังและวิธีการกักขัง	๖๘
	มาตรา ๒๕ สิทธิและหน้าที่ของผู้ต้องโทษกักขัง	๖๘
	มาตรา ๒๖ สิทธิของผู้ต้องโทษกักขังซึ่งถูกกักขังในที่ อยู่อาศัยของตนเองหรือของผู้อื่น	๖๙
	มาตรา ๒๗ การเปลี่ยนกักขังเป็นโทษจำคุก	๗๐
	มาตรา ๒๘ วิธีการลงโทษปรับ	๗๐
	มาตรา ๒๙ วิธีการบังคับผู้ไม่ชำระค่าปรับ	๗๑
	มาตรา ๓๐ การกักขังแทนค่าปรับ/การคำนวณระยะเวลา/ การหักวันคุมขัง/และการเปลี่ยนผู้ต้องถูกกักขัง	๗๓
	มาตรา ๓๐/๑ การทำงานบริการสังคมหรือทำงานบริการ สาธารณะแทนค่าปรับ	๗๕
	มาตรา ๓๐/๒ การเปลี่ยนการทำงานบริการสังคมหรือทำงาน สาธารณประโยชน์เป็นปรับหรือกักขังแทน ค่าปรับ	๗๗
	มาตรา ๓๐/๓ คำสั่งศาลตามมาตรา ๓๐/๑และ๓๐/๒ เป็นที่สิ้นสุด	๗๘
	มาตรา ๓๑ การปรับผู้ดกระทำความผิดหลายคนในความผิด เดียวกันในกรณีเดียวกัน	๗๘
	มาตรา ๓๒ ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบโดยเด็ดขาด	๗๙
	มาตรา ๓๓ ทรัพย์สินที่ศาลได้ดุลยพินิจริบได้	๘๐
	มาตรา ๓๔ ทรัพย์สินต้องริบโดยเด็ดขาดแต่มีข้อยกเว้น	๘๒
	มาตรา ๓๕ ผลของการริบทรัพย์สิน	๘๒
	มาตรา ๓๖ การร้องขอขึ้นทรัพย์สินที่ถูกริบ	๘๓
	มาตรา ๓๗ วิธีการบังคับให้ส่งทรัพย์สินที่ถูกริบ	๘๔
	มาตรา ๓๘ ความระงับแห่งโทษ	๘๕
	มาตรา ๓๙ วิธีการเพื่อความปลอดภัย	๘๖

เรื่อง	สารบัญ (ต่อ)	หน้า
	มาตรา ๔๐ นิยามของคำว่า”กักกัน”	๘๗
	มาตรา ๔๑ หลักเกณฑ์การฟ้องขอกักกัน	๘๘
	มาตรา ๔๒ การคำนวณระยะเวลาขอกักกัน	๘๙
	มาตรา ๔๓ อำนาจการฟ้องขอให้กักกัน	๘๙
	มาตรา ๔๔ นิยามของคำว่า”ห้ามเข้าเขตกำหนด	๙๐
	มาตรา ๔๕ หลักเกณฑ์การห้ามเข้าเขตกำหนด	๙๐
	มาตรา ๔๖ หลักเกณฑ์การเรียกประกันทัณฑ์บน	๙๑
	มาตรา ๔๗ การกระทำผิดทัณฑ์บน	๙๑
	มาตรา ๔๘ การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล	๙๒
	มาตรา ๔๙ หลักเกณฑ์การคุมตัวผู้เสพสุราเป็นอาจิม หรือยาเสพติดให้โทษไว้ในสถานพยาบาล	๙๒
	มาตรา ๕๐ การห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง	๙๓
	มาตรา ๕๑ การเพิ่มโทษ	๙๓
	มาตรา ๕๒ การลดโทษประหารชีวิต	๙๔
	มาตรา ๕๓ การลดโทษจำคุกตลอดชีวิต	๙๔
	มาตรา ๕๔ การคำนวณการเพิ่มโทษหรือการลดโทษ	๙๔
	มาตรา ๕๕ การกำหนดโทษจำคุกให้น้อยหรือยกโทษ จำคุก	๙๕
	มาตรา ๕๖ การรอลงโทษ	๙๖
	มาตรา ๕๗ การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด	๙๗
	มาตรา ๕๘ การกำหนดโทษที่รอกำหนดไว้ในคดีก่อนบวก เข้ากับโทษในคดีหลังและการบวกโทษที่ รอกำหนดโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง	๙๘
บทที่ ๕	ความรับผิดชอบในทางอาญา	๙๙
	มาตรา ๕๙ บุคคลต้องรับผิดชอบตามที่กฎหมายบัญญัติ เหตุลดโทษ	๑๐๐
	มาตรา ๖๐ การกระทำโดยพลาด	๑๐๔
	มาตรา ๖๑ ความสำคัญผิดในตัวบุคคล	๑๐๕
	มาตรา ๖๒ ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง	๑๐๖

เรื่อง	สารบัญ (ต่อ)	หน้า
	มาตรา ๖๓ ผลตามธรรมดาที่ทำให้ผู้กระทำความผิด รับโทษหนักขึ้น	๑๐๗
	มาตรา ๖๔ บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้	๑๐๘
	มาตรา ๖๕ วิกลจริต	๑๐๙
	มาตรา ๖๖ ความมีนเมา	๑๐๙
	มาตรา ๖๗ การกระทำโดยจำเป็น	๑๑๐
	มาตรา ๖๘ การกระทำเพื่อป้องกันสิทธิ	๑๑๑
	มาตรา ๖๙ การกระทำโดยจำเป็นและป้องกัน เกินสมควรแก่เหตุ	๑๑๒
	มาตรา ๗๐ การกระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน	๑๑๒
	มาตรา ๗๑ ความบางประการที่กระทำต่อญาติ	๑๑๓
	มาตรา ๗๒ กระทำความผิดโดยบันดาลโทสะ	๑๑๔
	มาตรา ๗๓ เด็กอายุไม่เกิน ๗ ปี กระทำความผิด	๑๑๕
	มาตรา ๗๔ เด็กอายุกว่า ๗ ปี แต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำความผิด	๑๑๕
	มาตรา ๗๕ ผู้อายุกว่า ๑๔ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๗ ปี กระทำความผิด	๑๑๖
	มาตรา ๗๖ ผู้อายุกว่า ๑๗ ปี แต่ยังไม่เกิน ๒๐ ปี กระทำความผิด	๑๑๖
	มาตรา ๗๗ การบังคับการละเมิดข้อกำหนดที่ศาล วางแก่บิดามารดาของเด็ก	๑๑๗
	มาตรา ๗๘ เหตุบรรเทาโทษ	๑๑๗
	มาตรา ๗๙ คดีระงับโดยการชำระค่าปรับอย่างสูง	๑๑๘
	มาตรา ๘๐ การพยายามกระทำความผิด	๑๑๘
	มาตรา ๘๑ การพยายามกระทำความผิดซึ่งไม่สามารถ บรรลุผลได้อย่างแน่แท้	๑๑๙
	มาตรา ๘๒ ผู้กระทำความผิดยับยั้งหรือกลับใจแก้ไขไม่ให้ การนั้นบรรลุผล	๑๒๐
	มาตรา ๘๓ ตัวการ	๑๒๑

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
มาตรา ๘๔ ผู้ใช้	๑๒๒
มาตรา ๘๕ ผู้ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดโดยโฆษณา หรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป	๑๒๓
มาตรา ๘๖ ผู้สนับสนุน	๑๒๓
มาตรา ๘๗ ความรับผิดของผู้ใช้ ผู้โฆษณาหรือ ผู้สนับสนุนกรณีผู้กระทำความผิดกระทำไป ไม่เกินขอบเขต	๑๒๔
มาตรา ๘๘ ความผิดของผู้ใช้ ผู้โฆษณาหรือประกาศหรือ ผู้สนับสนุน กรณีบุคคลเหล่านั้นเข้าขัดขวาง ไม่ให้เกิดการกระทำบรรลุผล	๑๒๕
มาตรา ๘๙ เหตุส่วนตัว และเหตุลักษณะคดี	๑๒๖
มาตรา ๙๐ การกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทง	๑๒๖
มาตรา ๙๑ ความผิดหลายกรรมหลายกระทง	๑๒๗
มาตรา ๙๒ การกระทำความผิดอีก	๑๒๘
มาตรา ๙๓ การเพิ่มโทษกึ่งหนึ่ง	๑๒๙
มาตรา ๙๔ กรณีไม่ถือว่าเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษ	๑๓๐
มาตรา ๙๕ อายุความ	๑๓๑
มาตรา ๙๖ อายุความฟ้องร้องความผิดอันยอมความได้	๑๓๑
มาตรา ๙๗ อายุความฟ้องร้องขอให้กักกัน	๑๓๒
มาตรา ๙๘ อายุความล่วงเลยการลงโทษ	๑๓๒
มาตรา ๙๙ อายุความล่วงเลยการบังคับโทษปรับ	๑๓๓
มาตรา ๑๐๐ อายุความการลงโทษกักกัน	๑๐๐
มาตรา ๑๐๑ อายุความล่วงเลยการบังคับตามทัณฑ์บน	๑๓๓
มาตรา ๑๐๒ ความผิดลหุโทษ	๑๓๔
มาตรา ๑๐๓ บทบัญญัติในลักษณะ ๑ ให้ใช้ในความผิดลหุโทษด้วย	
มาตรา ๑๐๔ การกระทำความผิดลหุโทษแม้ไม่มีเจตนา ก็เป็นความผิด	๑๓๔

สารบัญ (ต่อ)		
เรื่อง		หน้า
	มาตรา ๑๐๕ ผู้พยายามกระทำความผิดลหุโทษ	๑๓๔
	ไม่ต้องรับโทษ	
	มาตรา ๑๐๖ ผู้สนับสนุนในความผิดลหุโทษไม่ต้องรับโทษ	๑๓๔
บรรณานุกรม		
ประวัติผู้เขียน		

บทที่ ๑

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายและกฎหมายอาญา

ความหมายของกฎหมาย

อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์ชาวกรีก กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม หมายความว่า มนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เรียกว่าสังคม เริ่มจากเล็กไปใหญ่ คือ ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน เหล่า เผ่าชาติ และประเทศ จนถึงสังคมโลก เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันจำนวนมากย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จึงต้องมีกฎเกณฑ์มาบังคับใช้ในสังคม ในยุคแรกไม่ได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากยังไม่มีการประดิษฐ์อักษรขึ้นมาใช้ หากแต่เรียกว่า “จารีตประเพณี” แต่ละสังคมย่อมมีจารีตประเพณีแตกต่างกันไป

ต่อมาเมื่อมีลัทธิศาสนา จึงนำหลักศาสนามาใช้เป็นกฎเกณฑ์ของสังคม เมื่อถึงยุคมีการประดิษฐ์อักษรขึ้นมาใช้ ได้นำเอาหลักจารีตประเพณี และหลักศาสนา มาบัญญัติไว้เป็นหลักฐาน เช่น กฎหมายสิบสองโต๊ะ (Law of the twelve tables) ในสมัยโรมัน หรือศิลาจารึกสมัยพ่อขุนรามคำแหง แห่งกรุงสุโขทัย เป็นต้น

ที่มาของกฎหมาย

กฎหมายมีหลายระบบ แต่จะกล่าวถึงกฎหมายซึ่งเป็นที่รู้จักกัน เพียง ๒ ระบบ คือ ระบบ Civil Law หรือระบบประมวลกฎหมายลายลักษณ์อักษร และระบบ Common Law หรือระบบกฎหมาย จารีตประเพณี

ที่มาของกฎหมายระบบ Civil Law

ปกติฝ่ายรัฐสภาหรือฝ่ายนิติบัญญัติ จะเป็นองค์กรที่ตรากฎหมายออกมาใช้ บังคับความประพฤติของราษฎรในปกครอง ซึ่งประเทศไทยใช้กฎหมายในระบบนี้ ที่มาของกฎหมายระบบนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. กฎหมายลายลักษณ์อักษร มีความสำคัญมากที่สุด อาจมีชื่อแตกต่างกันไป มีลำดับศักดิ์ของกฎหมายแตกต่างกันออกไป อาทิ เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา สำหรับประเทศไทย เมื่อกฎหมายออกมาใช้บังคับ จะประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๒. จารีตประเพณี เป็นแนวทางที่ถือปฏิบัติกันมา ในอดีตสืบทอดกันมา ยาวนาน แต่จารีตประเพณี จะต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน จารีตประเพณีอาจมีความ แตกต่างกันบ้าง ในบางท้องถิ่น แม้ชนชาติเดียวกัน เช่น ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาค อีสาน หรือภาคกลาง ของไทย เป็นต้น

๓. หลักกฎหมายทั่วไป อาจจะเป็นสุภาษิตทางกฎหมายโรมัน ในอดีต เป็นต้น

ที่มาของกฎหมายระบบ Common Law

ไม่มีบทบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ราษฎรทั่วไปรับรู้และถือปฏิบัติว่าเป็น กฎหมาย และรัฐได้ใช้บังคับเสมือนกฎหมาย สืบต่อกันมา ประเทศที่ใช้ระบบ กฎหมาย ในระบบนี้ คือประเทศอังกฤษ และประเทศเครือจักรภพ และอเมริกา เป็นต้น กฎหมายในระบบนี้มีแหล่งที่มา ๖ ประเภท คือ

๑. จารีตประเพณี เช่นความกตัญญู
๒. ศีลธรรม เช่นรู้ว่าสิ่งใดดีไม่ดี ควรทำหรือไม่ควรทำ
๓. บทบัญญัติทางศาสนา คำสอนของศาสดา เช่นห้ามดื่มสุรา
๔. ความยุติธรรม คือความเที่ยงธรรมในการพิจารณาคดีของศาล เช่น ผู้กระทำผิดอย่างเดียวกันจะต้องได้รับโทษเช่นเดียวกัน
๕. ผู้มีอำนาจสูงสุดของรัฐ อาจจะเป็นพระมหากษัตริย์ ประธานาธิบดี หรือนายกรัฐมนตรี บัญญัติกฎหมายออกมาเพื่อความผาสุกของประชาชน
๖. คำพิพากษาของศาล หมายความว่า เมื่อคดีเกิดขึ้นแล้ว และศาลสูงมีคำ พิพากษาว่าอย่างไร หากต่อมาภายหลังมีคดีในลักษณะเดียวกัน ข้อเท็จจริง เช่นเดียวกัน เกิดขึ้นอีก จะต้องมีการพิพากษาออกมาเช่นเดียวกับคดีก่อน

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระบิดาแห่งกฎหมาย ไทย ได้อธิบายไว้ว่า กฎหมายคือคำสั่งทั้งหลายของผู้ปกครอง ว่าการแผ่นดินต่อ ราษฎรทั้งหลาย เมื่อไม่ทำตามปกติจะต้องรับโทษ

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย อธิบายไว้ว่า กฎหมายคือข้อบังคับของรัฐ หรือของประเทศ ซึ่งใช้บังคับความประพฤติของพลเมือง ถ้าใครฝ่าฝืนไปปฏิบัติตาม ย่อมมีความผิดและถูกลงโทษ

จอห์น ออสติน (John Austin) นักปราชญ์ชาวอังกฤษได้ให้คำอธิบายไว้ว่า กฎหมายฝ่ายบ้านเมือง(Positive law) ต้องมีลักษณะดังนี้

๑. กฎหมายต้องมีลักษณะเป็นคำสั่ง

๒. กฎหมายต้องเป็นคำสั่งของรัฐบาลาธิบดี คือผู้มีอำนาจปกครองบ้านเมือง

๓. กฎหมายต้องมีสภาพบังคับ

สรุปความหมายของกฎหมาย ก็คือ กฎหมายคือคำสั่งหรือข้อบังคับของรัฐ ที่มีขึ้นเพื่อกำหนดความประพฤติของประชาชน หากผู้ใดฝ่าฝืนไม่ยอมปฏิบัติตาม ย่อมมีความผิดและถูกลงโทษ

ลำดับศักดิ์ของกฎหมาย

กฎหมายก็มีลำดับศักดิ์สูงต่ำเช่นเดียวกับหลักการอื่น ลำดับศักดิ์ ลำดับชั้นของกฎหมาย แบ่งจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ๖ ลำดับดังนี้ คือ

๑. รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุด กฎหมายอื่นจะมีออกมาขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้

๒. พระราชบัญญัติ คือกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นตาม คำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา การแก้ไขยกเลิกพระราชบัญญัติจะต้องตรา เป็นพระราชบัญญัติออกมายกเลิก

๓. พระราชกำหนด คือกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ ตราขึ้นโดย คำแนะนำของคณะรัฐมนตรี ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน เพื่อความปลอดภัยและเศรษฐกิจ ของประเทศ และต้องนำเสนอต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบโดยด่วน

๔. พระราชกฤษฎีกา คือกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้น โดย คำแนะนำของ คณะรัฐมนตรี โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติฉบับใดฉบับหนึ่ง โดยไม่ต้องเสนอต่อรัฐสภา เช่น พระกฤษฎีกายกยอผู้แทนราษฎร เป็นต้น

๕. กฎกระทรวง คือกฎหมายที่ รัฐมนตรีเจ้ากระทรวง รักษาการ ตามพระราชบัญญัติ ออกรองรับ

๖. กฎหมายที่ออกโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติจังหวัด ข้อบัญญัติเมืองพัทยา เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ประเภทของกฎหมาย

กฎหมายแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภท คือ

๑. กฎหมายมหาชน

๒. กฎหมายเอกชน

๓. กฎหมายระหว่างประเทศ

กฎหมายมหาชน คือ กฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชนโดยฐานะที่รัฐเป็นฝ่ายปกครองที่ดูแลความสงบเรียบร้อยของประชาชน เช่นกฎหมายรัฐธรรมนูญ ,กฎหมายอาญา ,กฎหมายปกครอง เป็นต้น

กฎหมายเอกชน คือกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกัน เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น

กฎหมายระหว่างประเทศ เป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐหรือระหว่างประเทศ แบ่งเป็น ๓ สาขา คือ

๑.กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล เป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรับด้วยกันในทางคดีบุคคล เช่นการสมรสระหว่างหญิงชายต่างชาติ การโอนสัญชาติ

๒.กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง เป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐด้วยกันในฐานะที่รัฐเป็นบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น ข้อกำหนดเกี่ยวกับการทำสงคราม ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคมและการทหาร

๓.กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา เป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐด้วยกัน เช่นการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

กฎหมายอาญาเป็นสาขาหนึ่งของอาชญากรรมศาสตร์ (Criminal science) ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ สาขา วิชา คือ

๑.อาชญาวิทยา (Criminology) หมายถึงวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิดทั้งในแง่สภาพร่างกายและจิตใจ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของผู้กระทำผิด

๒.นโยบายความผิดทางอาญา (Criminal policy) หมายถึง การศึกษามาตรการอันเหมาะสมสำหรับป้องกันกระทำผิด และการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดทางอาญา

๓.กฎหมายอาญา (Criminal law หรือ penal law) หมายถึง การศึกษาเรื่องการกระทำหรือละเว้นการกระทำใดที่เป็นความผิดอาญา และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดนั้น

ลักษณะของกฎหมายอาญา

กฎหมายลักษณะอาญาต้องมีลักษณะดังนี้

๑. เป็นกฎหมายมหาชน

๒. ว่าด้วยความรับผิดชอบและโทษทางอาญา

๓. ตามปกติบังคับเฉพาะการกระทำในราชอาณาจักร

๔. บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร

๕. ไม่มีผลย้อนหลังในการลงโทษหรือรับโทษให้หนักขึ้น

๖. กฎหมายอาญาต้องดีความโดยเคร่งครัด

ประเภทของกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญา แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑.กฎหมายอาญาสารบัญญัติ คือกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำใดเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้

๒.กฎหมายวิธีสบัญญัติ คือกฎหมายที่ว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน การฟ้องร้อง พิเคราะห์และการลงโทษผู้กระทำผิดทางอาญา

ประเภทความผิดทางอาญา แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑.ความผิดในตัวเอง (Mala in se) คือความผิดที่คนทั่วไป เห็นชัดเจนว่าเป็นความผิดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งย่อมจะมีความผิดทางอาญาด้วย เช่นการข่มขืนกระทำชำเรา การลักทรัพย์ การฆ่าผู้อื่น เป็นต้น

๒.ความผิดเพราะกฎหมายห้าม(Mala prohibita) คือความผิดเพราะมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด เช่นการขับขี่ยานยนต์โดยมีใบอนุญาต เป็นต้น

ความมุ่งหมายของการลงโทษทางอาญา

กฎหมายอาญามีวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญา ดังนี้

๑.เป็นการแก้แค้นทดแทน (Retribution) ให้ผู้กระทำผิดได้รับผลกรรมจากการกระทำผิดของตน

๒.เป็นการตัดโอกาสให้มีโอกาสกระทำผิดอีก (Incapacitation) เช่นการจำคุก การประหารชีวิต

๓.เป็นการป้องกันสังคม (Prevention of society) แบ่งเป็นการป้องกันทั่วไปและป้องกันเฉพาะ

๓.๑.การป้องกันทั่วไป(gernal prevention) ได้

ก.การป้องปราม (Deterrence)เพื่อให้คนเกรงกลัว ไม่ให้อาเยี่ยงอย่าง และเป็นการรักษาความสงบของประชาชน

ข. ป้องกันสังคม (protection of society) เพื่อความมั่นคงของสังคม

๓.๒.การป้องกันเฉพาะ ได้แก่

ก.การป้องกัน (Prevention) เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกระทำความผิดต่อไปหรือซ้ำคราว เช่น ประหารชีวิตหรือจำคุกโดยมีกำหนดระยะเวลา

ข.การดัดนิสัย (Reformation) เพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดี ต่อไป

ประวัติกฎหมายอาญาของไทย

หลักกฎหมายของไทยตั้งแต่สมัยโบราณนั้น มีรากฐานมาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของอินเดีย โดยไทยได้รับผ่านมาทางมอญ จากนั้นได้นำมาปรับแต่งให้เหมาะสมกับจารีตประเพณีของไทย ให้เข้ากับแนวคิดทางพุทธศาสนา

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา กฎหมายที่ตราขึ้นใช้บังคับ มีหลายฉบับ เช่น กฎหมายลักษณะอาญาราชูฎร์ กฎหมายลักษณะอาญาหลวง กฎหมายลักษณะกบฏ กฎหมายลักษณะผัวเมีย กฎหมายลักษณะมรดก และกฎหมายลักษณะโจร เป็นต้น

จนต่อมาเมื่อกรุงศรีอยุธยาถูกพม่ารุกรานและเผากรุง ก็เข้าสู่ยุคกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการชำระสะสางกฎหมายขึ้นมาใหม่ เรียกว่ากฎหมายตราสามดวง มีลักษณะเป็นประมวลกฎหมายเช่นเดียวกับประมวลกฎหมายอาญา ฉบับปัจจุบัน จนต่อมาเมื่อเข้าสู่รัชกาลที่ ๕ แห่งราชวงศ์จักรี ชาติตะวันตกได้เผยแพร่ลัทธิล่าอาณานิคม จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย จนสำเร็จ เป็นกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ใช้บังคับเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ ใช้บังคับจนถึง วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๙๙ จึงมีการตราประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙ ขึ้นใช้บังคับจนถึงปัจจุบัน

ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙

แบ่งเป็น ๓ ภาค คือ

๑.ภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไป บัญญัติไว้แต่มาตรา ๑ ถึง มาตรา ๑๐๖ เป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้แก่ความผิดทั่วไปของกฎหมายอาญา ว่าด้วยการใช้กฎหมายอาญา โทษทางอาญา ความรับผิดชอบทางอาญา เช่น เจตนา สำคัญผิด ประมาท การป้องกัน การกระทำความผิดด้วยความจำเป็น และอายุความ เป็นต้น

๒.ภาค ๒ ภาคความผิด บัญญัติไว้แต่มาตรา ๑๐๗ ถึง มาตรา ๓๖๖ รวม ๒๖๐ มาตรา เป็นการบัญญัติถึงการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดอาญาแต่ละฐาน

ความผิด ซึ่งมีองค์ประกอบความผิดแตกต่างกัน พร้อมทั้งกำหนดโทษความผิดแต่ละฐานไว้ แบ่งออกเป็น ๑๒ ลักษณะ คือ

- ลักษณะ ๑.ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร
- ลักษณะ ๒.ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง
- ลักษณะ ๓.ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม
- ลักษณะ ๔.ความผิดเกี่ยวกับศาสนา
- ลักษณะ ๕.ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน
- ลักษณะ ๖.ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน
- ลักษณะ ๗.ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง
- ลักษณะ ๘.ความผิดเกี่ยวกับการค้า
- ลักษณะ ๙.ความผิดเกี่ยวกับเพศ
- ลักษณะ ๑๐.ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย
- ลักษณะ ๑๑.ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง
- ลักษณะ ๑๒.ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

๓.ภาค ๓ หลัโทษ เป็นการบัญญัติความผิดเล็กน้อย โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

หลักเกณฑ์หรือองค์ประกอบในเรื่องต่างๆ ของกฎหมายอาญานั้นต้องเกิดโดยตรงจากตัวบท กล่าวคือ ต้องสามารถชี้ให้เห็นได้ว่าเอามาจากถ้อยคำใดในตัวบท การตัดทอนหรือการเพิ่มเติมข้อความลงไปในตัวบทล้วนเป็นสิ่งไม่ควรกระทำ สาขากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญาอย่างใกล้ชิด คือ กฎหมายมหาชน เนื่องจากกฎหมายมหาชน หมายถึง กฎหมายที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และหน่วยงานของรัฐกับราษฎร ในฐานะที่รัฐมีอำนาจเหนือราษฎร เช่น รัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง ฯลฯ

เนื่องจาก กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่ว่าด้วยความผิดและโทษ ดังนั้นจึงสามารถแบ่งแยกเนื้อในการศึกษากฎหมายอาญาได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ

- ๑. กฎหมายอาญาสารบัญญัติ
- ๒. กฎหมายอาญาวิธีบัญญัติ

“กฎหมายอาญาสารบัญญัติ” หมายถึง กฎหมายที่กำหนดว่าการกระทำจตเว้นการกระทำอย่างใดบ้างที่เป็นความผิดอาญา และจะลงโทษหรือใช้วิธีการใดแก่การกระทำอันเป็นความผิดอาญานั้นได้บ้าง

“กฎหมายอาญาวิธีสบัญญัติ” หมายถึง กฎหมายที่ว่าด้วยวิธีการสืบสวน สอบสวน ฟ้องร้อง พิเคราะห์ และวิธีการที่จะได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยถือเป็นกฎหมายที่ช่วยให้การลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาบรรลุผลและเป็นไปตามความมุ่งหมายของกฎหมายอาญาสารบัญญัติ นอกจากนี้ ยังเป็นหลักประกันว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดจะเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมตามกระบวนการของกฎหมาย ทั้งนี้ กฎหมายในส่วนนี้ แยกออกเป็น กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์อย่างไรก็ดี กฎหมายอาญาสารบัญญัติมิได้มีเพียงแต่ประมวล

กฎหมายอาญาเท่านั้น หากแต่ยังรวมไปถึงพระราชบัญญัติอื่นๆ ที่มีโทษทางอาญาด้วย อาทิเช่น พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๓๙, พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๕, พ.ร.บ.จราจรทางบก, พ.ร.บ.อาวุธปืน, พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒, พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือ พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นต้น

แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายอาญา

ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายอาญาและศีลธรรม ในบางเรื่องผิดศีลธรรม แต่ไม่ผิดอาญา ในบางเรื่องผิด ผิดอาญา แต่ไม่ผิดศีลธรรม

ความจำเป็นและเหตุผลของการมีกฎหมายอาญา เพื่อ.

- เพื่อคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ให้ได้รับความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงทรัพย์สิน(สิทธิขั้นพื้นฐานบางประการตามรัฐธรรมนูญ)
- เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ แก่ผู้อื่น หรือปราบปรามผู้ที่กระทำตัวเป็นปฏิปักษ์ต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม
- เพื่อธำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์บรรทัดฐานในการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมด้วยความสงบสุข และความรู้สึกมั่นคงด้วยเหตุนี้... กฎหมายอาญาจึงมีวัตถุประสงค์สำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. ให้ผู้รับโทษกลับตัวเป็นคนดี
๒. เป็นการข่มขู่ผู้รับโทษและคนอื่นๆ มิให้กระทำความผิดซ้ำอีก
๓. เป็นการแก้แค้น-ทดแทนให้ชุมชน และให้แก่ผู้เสียหาย

ข้อแตกต่างระหว่างกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา

กฎหมายแพ่ง

เป็นกฎหมายเอกชน
เป็นเรื่องราวระหว่างเอกชนกับเอกชน
เพื่อชดเชย/ทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น
ค่าเสียหายที่ได้มาตกเป็นของผู้เสียหาย
ตีความโดยเทียบเคียงได้

กฎหมายอาญา

เป็นกฎหมายมหาชน
เป็นเรื่องราวระหว่างเอกชน กับรัฐ
เพื่อแก้ไขฟื้นฟู/ปราบปราม/แก้แค้นทดแทน
ทรัพย์สินที่ยึด/ริบได้ ตกเป็นของรัฐ
ตีความโดยเคร่งครัด

การแบ่งแยกประเภทของความผิดอาญา

๑. ในแง่ของกฎหมาย

ความผิดในตัวเอง

ความผิดเพราะกฎหมายห้าม

๒. ในแง่ของการกระทำ

ความผิดโดยการเคลื่อนไหวร่างกายและไม่เคลื่อนไหวร่างกาย

ความผิดที่ต้องมีผลปรากฏและไม่ต้องมีผลปรากฏ

ความผิดธรรมดาและความผิดซับซ้อน (ต่อเนื่อง/ยืดอก)

๓. ในแง่ของเจตนา

ความผิดที่ต้องกระทำโดยเจตนา

ความผิดที่กระทำโดยประมาท

ความผิดที่ไม่ต้องเจตนาและไม่ต้องประมาท

ความผิดที่ต้องรับผิดชอบในผลสุดท้ายนอกเหนือเจตนา

การแบ่งแยกประเภทของความผิดอาญา

๔. ในแง่ของผู้กระทำผิด

ความผิดที่ใช้บังคับแบบทั่วไป

ความผิดที่กำหนดคุณสมบัติของผู้กระทำเป็นพิเศษ

๕.ในแง่ของการดำเนินคดี

ความผิดอาญาแผ่นดิน (ยอมความไม่ได้)

ความผิดอันยอมความได้

๖.ในแง่ของโทษที่จะลง

ความผิดทั่วไป

ความผิดลหุโทษ

บทที่ ๒

บทบัญญัติที่ใช้แก้ความผิดทั่วไป

บทนิยาม

มาตรา ๑ ในประมวลกฎหมายนี้

(๑) “**โดยทุจริต**” หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบ ด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

“**โดยทุจริต**” หมายถึงการกระทำที่ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

เพื่อแสวงหาประโยชน์ หมายความว่า การกระทำใด ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ ละประโยชน์ที่ได้มานั้นจะเป็นประโยชน์ในทางทรัพย์สินหรือไม่ก็ได้

ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย หมายความว่า ผู้กระทำไม่มีสิทธิหรือไม่อำนาจที่จะได้มาซึ่งประโยชน์ นั้น

สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หมายความว่า ประโยชน์ผู้กระทำแสวงหานั้นจะแสวงหา มาเพื่อตนเองหรือเพื่อผู้อื่นก็ได้

คำว่า โดยทุจริต เป็นเจตนาพิเศษนอกเหนือจากเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ ซึ่งปกติบุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาต่อเมื่อกระทำโดยเจตนา

การกระทำความผิดบางฐานความผิด จะต้องมีการกระทำโดยทุจริต เช่น ความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๑๔๓, ๑๔๔, ๑๕๑, ๑๕๗, และมาตรา ๓๓๔ เป็นต้น ตัวอย่าง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๙๗/๒๕๔๑ จำเลยว่าจ้างผู้เสียหายขับรถจักรยานยนต์ไปส่งจำเลยโดยจำเลยไม่ได้พกมิดปลายแหลมไป เมื่อถึงที่เกิดเหตุ จำเลยบอกให้หยุดรถ ผู้เสียหายหยุดรถเพราะรู้สึกว่ามีมิดปลายแหลมจี้ที่ด้านหลัง และโจทก์ก็ไม่ได้นำสืบให้เห็นว่าสิ่งที่ผู้เสียหายเข้าใจว่าเป็นมิดปลายแหลมนั้นคืออะไร และสามารถใช้เป็นอาวุธได้หรือไม่ จึงต้องสันนิษฐานในทางที่เป็นคุณแก่จำเลยว่าของนั้นไม่สามารถใช้เป็นอาวุธได้ การที่ผู้เสียหายตกใจกลัวจึงเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายกลัวไปเอง และคำพูดที่จำเลยบอกให้ผู้เสียหาย หยุดรถก็ไม่ได้้นำสืบให้เห็นว่าเป็นคำพูดลักษณะใดอันจะแสดงว่าเป็นการขู่เข็ญว่าในทันทีทันใด นั้นจะใช้กำลังประทุษร้ายหรือข่มขืนใจให้ผู้เสียหายหยุดรถ นอกจากนั้น ผู้เสียหายทราบว่าในขณะที่จำเลย จะไปเยี่ยมภริยาจำเลยที่โรงพยาบาล การที่จำเลยนำ

รถจักรยานยนต์ไปจอดที่ลานจอดรถของโรงพยาบาลในลักษณะเปิดเผยจนกระทั่งเจ้าพนักงานตำรวจ ตามยึดคืนได้ในวันรุ่งขึ้น ประกอบกับจำเลยไม่ได้หลบหนีไป ที่ใด ทั้งที่รู้ว่าผู้เสียหายและ ภ.เพื่อนผู้เสียหาย ทราบที่อยู่ของจำเลย จึงเป็นการแสดงว่า เมื่อผู้เสียหายกระโดดหนีจากรถจักรยานยนต์แล้ว จำเลยก็ขับรถจักรยานยนต์ไปยังจุดมุ่งหมายแล้วจอดทิ้งไว้โดยไม่ประสงค์จะเอารถจักรยานยนต์ไว้เพื่อประโยชน์สำหรับตนหรือผู้อื่น การกระทำของจำเลยจึงขาดเจตนาทุจริตในการลักทรัพย์ การกระทำของจำเลยจึงไม่มีความผิดฐานชิงทรัพย์

คำพิพากษากฎีกาที่ ๕๖๕/๒๕๔๒ ส.ตกลงให้จำเลยเป็นนายหน้าขายที่ดินของ ส. และที่ดินของโจทก์ร่วมโดยสัญญานายหน้ามีข้อตกลงว่าจำเลยจะต้องนำดินลูกรังมาถมในที่ดินดังกล่าวให้สูงขึ้นประมาณ ๕๐ เซนติเมตร เพื่อให้ขายได้ราคาสูงขึ้น การที่จำเลยสั่งให้ ค.ขุดทรายแก้วในที่ดินของโจทก์ร่วมโดยอ้างว่าที่ดินเป็นของตนและทำสัญญาขุดทรายกับ ค. โดยระบุว่าจำเลยได้รับมอบอำนาจมาจาก ว. และ ป.มิได้ระบุว่าจะรับมอบอำนาจมาจากโจทก์ร่วม เมื่อ ว.มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับที่ดินดังกล่าว คงมีเพียง ป.ที่มีชื่อเป็นเจ้าของรวมในที่ดิน แสดงให้เห็นว่า จำเลยมีเจตนาปกปิดข้อเท็จจริงไม่ให้ ค.ทราบที่ดินเป็นของโจทก์ร่วม ปรากฏว่าจำเลยขายทรายแก้วที่ขุดได้ให้แก่ ค.ในราคา ๘๗,๐๐๐ บาท โดยไม่ได้นำเงินมอบให้แก่โจทก์ร่วมนับว่าเป็นการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองแล้ว การกระทำของจำเลยมีเจตนาทุจริต มิใช่การกระทำตามสัญญาโดยอาศัยสิทธิอันชอบธรรมเพื่อประโยชน์ของคู่สัญญาอันเป็นเรื่องในทางแพ่ง แต่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔

คำพิพากษากฎีกาที่ ๑๖๗๘/๒๕๔๓ ตัววงจรไฟฟ้าของบริษัทผู้เสียหายได้หายไปโดยไม่ทราบตัวคนร้าย จำเลยกับพวกเป็นผู้ที่ช่วยเหลือผู้เสียหาย ในการสืบหาตัวคนร้ายและร่วมมือในการวางแผนจับกุมคนร้ายได้ นอกจากนี้ผู้เสียหายยังโอนเงินเข้าบัญชีของจำเลย และผู้เสียหายออกหนังสือรับรองผ่านงานระบุว่าจำเลยเป็นลูกจ้างที่มีที่ทำงานหนักเสมอมาจนถึงเวลาที่ต้องลาออกจากบริษัทด้วยเหตุผลส่วนตัว ดังนี้ หากจำเลยเป็นผู้ร่วมกระทำผิดแล้ว ผู้เสียหาย ย่อมจะไม่ยอมจ่ายเงินค่าจ้างที่เหลืออยู่และคงจะไม่ออกหนังสือผ่านงานให้จำเลย แม้การกระทำของจำเลยจะเป็นการกระทำในลักษณะที่ร่วมกับคนร้ายเพื่อลักทรัพย์หรือระสงค์ต่อผลที่จะเอาทรัพย์สินของผู้เสียหาย ไปเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับจำเลยโดยไม่มีเหตุผล จำเลยกระทำไปเพื่อช่วยเหลือในการวางแผนจับกุมคนร้ายที่

หลักทรัพย์ของผู้เสียหาย และจำเลยไม่ได้รับประโยชน์ ถือว่าจำเลยไม่มีเจตนาทุจริต ไม่มีความผิดฐานหลักทรัพย์

คำพิพากษากฎีกาที่ ๒๐๐/๒๕๔๔ จำเลยขายรถยนต์และเครื่องนวดข้าว ให้แก่โจทก์ โจทก์ชำระเงินแล้วบางส่วน และยักยอกส่วนที่เหลือ หลังจากนั้น ๗ เดือนเศษ จำเลยกับพวกไปหาโจทก์ ที่บ้านแต่ไม่พบ แต่ได้บอกภริยาบุตรและน้องชายโจทก์ว่า จะเอารถยนต์และเครื่องนวดข้าวไป และได้ยักรถยนต์และเครื่องนวดข้าวกลับไปเก็บไว้ที่บ้านจำเลย เพราะโจทก์ยังชำระเงินส่วนที่เหลือยังไม่ครบ ดังนี้ การกระทำของจำเลยเป็นการใช้อำนาจบังคับตามสิทธิของเจ้าหน้าที่โดยพลการ มิได้ดำเนินการฟ้องร้องบังคับให้ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นการกระทำโดยเจตนาให้โจทก์ซึ่งเป็นลูกหนี้ ใช้หนี้รถยนต์และเครื่องนวดข้าว ที่ค้าชำระเท่านั้น หามีเจตนาลักเอาไปโดยสุจริตไม่

คำพิพากษากฎีกาที่ ๓๐๐๖/๒๕๔๕ ร้านค้าจำเลยที่ ๑ โดยจำเลยที่ ๒ เป็นสมาชิกบัตรเครดิตของธนาคารผู้เสียหาย รับมอบเครื่องรูดบัตรไปใช้ที่ร้านจำเลยที่ ๑ การที่จำเลยทั้งสอง นำใบบันทึกรายการขาย ๒๖ ใบ ซึ่งเกิดจากการใช้บัตรเครดิตปลอม ทอยส่งไปขอรับเงินจากผู้เสียหาย โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นใบบันทึกรายการขายทั้ง ๒๖ ฉบับเป็นเอกสารสิทธิปลอม จำเลยทั้งสอง จึงมีความผิด (เจตนาทุจริต)

คำพิพากษากฎีกาที่ ๕๕๗/๒๕๐๒ , ๑๐๕๑/๒๕๐๕, ๘๖๓/๒๕๑๓ ประโยชน์ที่มีควรได้ อาจเป็นประโยชน์ในทางทรัพย์สิน หรือประโยชน์ที่ไม่ใช่ทรัพย์สินก็ได้ เช่น ประโยชน์ที่ได้จากการหลอกลวงเจ้าหน้าที่จนทำให้ได้ประกันตัวไปจากศาล

(๒) “ทางสาธารณะ” หมายความว่า ทางบกหรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร และให้หมายความรวมถึงทางรถไฟและทางรถรางที่มีรถเดิน สำหรับประชาชนโดยสาร ด้วย

“ทางสาธารณะ” มี ๒ ประเภท คือ

๑. ทางบกหรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการสัญจร ทางบก หมายถึงทางหรือถนนสำหรับคนเดินหรือยานพาหนะขับเคลื่อนไป ทางน้ำ หมายความว่า คลอง แม่น้ำ ทะเลสาบ ทะเล หรือมหาสมุทร ทั้งทางบกและทางน้ำดังกล่าวต้องเป็นทางสำหรับประชาชนทั่วไปมีความชอบธรรมที่จะใช้ในการจราจรไปมา มีใช้ทางสงวนสิทธิ

๒. ทางรถไฟหรือรถราง ที่มีรถเดินสำหรับคนโดยสาร หมายถึงทางรถไฟหรือทางรถรางที่ใช้สำหรับรถไฟหรือรถรางแล้วแต่กรณีและการเดินรถต้องเพื่อรับส่งคนโดยสาร ตัวอย่างคำพิพากษากฎีกา

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๒๐/๒๕๐๓ ที่ดินของจำเลยเป็นที่ดินมือเปล่า มีทางพิพาทไม่น้อยกว่า ๔๐ ปี สาธารณชนได้ใช้เดินและชักลากไม้มาประมาณ ๒๐ ปี ตั้งแต่เจ้าของเดิมก่อนจำเลย ไม่มีการหวงห้ามสิทธิใด ๆ เลย ดังนั้นถือว่าเป็นการอุทิศโดยปริยายให้เป็นทางสาธารณะแล้ว จำเลยปิดกั้นทางพิพาทย่อมมีความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๘๖

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๒๐-๑๐๒๑/๒๕๐๕ คลองหรือคูที่เจ้าของที่ดินขุดขึ้น เมื่อเจ้าของไม่ได้อุทิศให้เป็นทางสาธารณะแม้จะยอมให้ประชาชนใช้สัญจรไปมาบ้างก็ไม่ทำให้กลายเป็นทางสาธารณะ ฉะนั้นถึงเจ้าของจะทำการบหรือคันดินปิดกั้นก็ไม่ทำให้เจ้าของมีความผิดฐานปิดกั้นทางสาธารณะ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๙/๒๕๑๖ มีการตัดถนนกว้าง ๘ เมตร โดยยกร่องพูนดิน ใช้เป็นทางคนเดิน ทางเกวียน และทางรถยนต์ ถนนนี้ได้ทำผ่านที่ดินของราษฎรหลายราย รวมทั้งที่ดินของจำเลยด้วยโดยราษฎรและจำเลยยินยอมยกที่ดินตอนที่ดินตอนที่ถนนตัดผ่านให้ตัดถนนเพื่อใช้เป็นทางสาธารณะ เมื่อจำเลยทำคันดินขวางถนนอันเป็นทางสาธารณะดังกล่าวให้อยู่ในลักษณะอันน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่การจราจร จำเลยจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๒๙

(๓) “สาธารณสถาน” หมายความว่า สถานที่ใดๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรม ที่จะ เข้าไปได้

“สาธารณสถาน” หมายถึงสถานที่ที่ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ หมายถึงต้องเป็นสถานที่เช่น อาคาร ร้านค้า สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ สถานที่ในรถยนต์ รถไฟ เรือ หรือเครื่องบินซึ่งใช้โดยสาร รวมทั้งที่ดินแปลงใด ๆ สถานที่ดังกล่าว ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ โดยไม่ต้องขออนุญาตผู้ใด

ข้อควรจำ สถานที่บางแห่ง บางส่วนเป็นสาธารณสถานแต่บางส่วนไม่ใช่สาธารณสถาน ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๖๒/๒๕๐๘ ที่เกิดเหตุเป็นร้านค้าและเป็นที่ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ จึงเป็นสาธารณสถาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑(๓)เมื่อจำเลยทะเลาะกันเอื้ออึงในร้านค้าจึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๒

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๘๓/๒๕๒๐ (ประชุมใหญ่) ห้องโถงในสถานการค้าประเวณีผิดกฎหมาย เวลารับแขกที่มาเที่ยวเป็นสาธารณสถาน ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ พลตำรวจมีอำนาจค้นและจับจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๓ และมาตรา ๗๘

(๓) จำเลยขัดขวางโดยใช้อาวุธปืน จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๐

(๔) “เคหสถาน” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ หรือ แพ ซึ่งคนอยู่อาศัย และให้ความความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อม หรือไม่ก็ตาม

“เคหสถาน” มี ๒ ประเภท คือ

๑. ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน (เรือง หมายถึง บ้าน ชั้นเดียวซึ่งมีพื้นบ้านเป็นดินหรือคอนกรีตก็ได้) เรือ หรือแพซึ่งคนอยู่อาศัย หลับนอน ตามปกติ

๒. บริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้น จะมีรั้วล้อมรอบ หรือไม่ก็ได้ หมายถึงบริเวณของรั้วบ้านหรือที่อื่น ๆ ที่คนอยู่อาศัย เช่น ชานเรือน ระเบียงบ้าน รวมทั้งที่ว่างระหว่างตัวบ้านและรั้วบ้าน เป็นต้น ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๑๔/๒๕๓๖ คำว่า ฎีกา ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ หมายความว่า เรือนหรือตึกสำหรับพระภิกษุสามเณรอยู่ ดังนั้น ฎีกาพระจึงเป็นเพียงที่อยู่อาศัยของพระภิกษุเท่านั้น จึงเป็นเคหสถาน ตามนัยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑(๔)หาใช้สถานที่บูชาสาธารณะตาม มาตรา ๓๓๕(๙)ด้วยไม่ การลักทรัพย์ในบริเวณ ฎีกาพระจึงเป็นความผิดตาม มาตรา ๓๓๕(๘)

(๕) “อาวุธ” หมายความว่า ความรวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป้นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือ เจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ

“อาวุธ” มี ๒ ประเภท คือ

๑. อาวุธโดยสภาพ หมายถึงสิ่งซึ่งโดยสภาพมีไว้ใช้เป็นอาวุธ เพื่อใช้ทำอันตรายแก่ร่างกายและชีวิต เช่น ปืน มีดดาบ ลูกกระเบิด

๒. สิ่งซึ่งไม่เป้นอาวุธโดยสภาพแต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ หมายถึงสิ่งซึ่งโดยสภาพแล้วไม่ได้มีไว้เพื่อใช้เป็นอาวุธแต่ผู้ใช้ได้ใช้หรือเจตนาจะใช้เพื่อประทุษร้ายแก่ร่างกายถึงสาหัสอย่างอาวุธโดยสภาพเช่น มีด ขวาน สี่ว เป็นต้น ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๐๙/๒๕๒๒ จำเลยชักส่วออกมาขู่จะทำร้ายในการปล้นทรัพย์ เป็นการปล้นทรัพย์โดยมีอาวุธติดตัวไปด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๐๐/๒๕๓๘ แม้มีดัดเตอร์จะไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ทุกครั้งที่ยำเลยข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหาย จำเลยเอามีดดัดเตอร์ที่ยำเลยพกไปออกมาขู่ผู้เสียหาย แสดงว่าจำเลยพกมีดดัดเตอร์ไปโดยเจตนาจะใช้เป็นอาวุธ จำเลยจึงมีความผิดฐานพกอาวุธไปในเมือง

(๖) “ใช้กำลังประทุษร้าย” หมายความว่า ทำการประทุษร้ายแก่กายหรือจิตใจ ของบุคคล ไม่ว่าจะทำด้วยไชแรงกายภาพหรือด้วยวิธีอื่นใด และให้หมายความรวมถึงการกระทำใดๆ ซึ่งเปนเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ไม่ว่าจะโดยไชยาทำให้ มีนเมา สะกดจิต หรือใช้วิธีอื่นใดอันคล้ายคลึงกัน

“ใช้กำลังประทุษร้าย” มี ๒ ประเภท คือ

๑. ทำการประทุษร้ายแก่กายหรือจิตใจของบุคคลโดยใช้แรงกายภาพหรือวิธีอื่นใด หมายถึง ทำให้บาดเจ็บหรือเสียหายแก่กายหรือจิตใจ เช่น ตี ตะ ชก ใช้มีดฟันหรือทำให้ตกใจกลัวจนหมดสติไป แต่ไม่รวมถึงการทำให้เสียใจเจ็บใจหรือแค้นใจ ซึ่งเป็นอารมณ์

๒. กระทำการใด ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ไม่ว่าจะโดยไชยาทำให้มีนเมา สะกดจิต หรือใช้วิธีอื่นใดอันคล้ายคลึงกัน เช่น ให้กินยาบอเมา สะกดจิตให้คนรกระทำการใดโดยไม่รู้ตัวหรือมอมเหล้าจนผู้ถูกมอมหมดสติ เป็นต้น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๗๕๒/๒๕๔๐ การที่จำเลยใช้มือตึงกางเกงของผู้เสียหายลงมาถึงหน้าแข้งแล้วใช้นิ้วแหย่เข้าไปในช่องคลอดของผู้เสียหาย ผู้เสียหายไม่ได้สมัครใจยินยอมให้กระทำ แม้จะเป็นวิธีการกระทำอนาจารผู้เสียหาย แต่ก็เป็นการใช้แรงกายภาพต่อผู้เสียหายเป็นการใช้กำลังประทุษร้าย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑(๖)แล้ว การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานกระทำอนาจารโดยใช้กำลังประทุษร้าย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๙ วรรค ๒

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๖๒๙/๒๕๔๑ จำเลยกระชากสร้อยคอทองคำหนัก ๑๕ บาท ของผู้เสียหาย ผู้เสียหายจับเหรียญรัชกาลที่ ๕ ที่ห้อยอยู่ที่สร้อยคอทองคำไว้ และใช้มืออีกข้างหนึ่งตีจำเลย จำเลยลากผู้เสียหายไป ๓ ถึง ๔ ก้าว จนผู้เสียหายล้มลง จำเลยใช้มือกดหน้าอกผู้เสียหายพร้อมกับกระชากสร้อยคอทองคำของผู้เสียหาย แล้ววิ่งไปขึ้นรถจักรยานยนต์และขับหลบหนีไป แม้ไม่ปรากฏว่าขณะจำเลยกระชากสร้อยคอทองคำผู้เสียหายและผู้เสียหายจับเหรียญรัชกาลที่ ๕ ที่ห้อยอยู่ที่สร้อยคอทองคำนั้น จำเลยได้พูดขู่เชิญว่า ทันใดนั้นจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้เสียหายก็ตาม แต่

การที่จำเลยลากผู้เสียหายโดยเร็วและแรงมากโดยจำเลยมีเจตนาเพื่อให้ผู้เสียหายเกิดความกลัวและทำให้ผู้เสียหายอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ กรณีถือได้ว่าจำเลยใช้กำลังประทุษร้ายผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑(๖) เพื่อให้ความสะดวกแก่การกระทำความผิดของจำเลย การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา ๓๓๙ วรรคแรก

(๗) “เอกสาร” หมายความว่า กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏ ความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป้นโดยวิธีพิมพ์ ภาพถ่าย หรือวิธี อื่นอันเป้นหลักฐานแห่งความหมายนั้น

“เอกสาร” ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑.เป็นกระดาษหรือวัตถุอื่นใด หมายความว่าเอกสารนั้นจะเป็นกระดาษหรือวัตถุอื่นใด ก็ได้ เช่น ใบลาน แผ่นโลหะ หรือแผ่นพลาสติก

๒.ซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น เช่น เป้นตัวหนังสือ ตัวเลข หรือรูปภาพ เป็นต้น

๓.ด้วยวิธีพิมพ์ถ่ายภาพหรือวิธีอื่นใด หมายความว่าทำให้ปรากฏความหมายนั้นอาจจะทำด้วยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพหรือวิธีอื่นใด เช่น เขียนหรือแกะสลักก็ได้

๔.เป้นหลักฐานแห่งความหมายนั้น หมายความว่าทำให้ปรากฏความหมายปรากฏชัดเจน ใช้เป้นหลักฐานเพื่อสื่อความหมายถึงกันได้

ตัวอย่างคำพิพากษานิติศาสตร์

คำพิพากษานิติศาสตร์ที่ ๖๓๐๓/๒๕๔๑ หนังสือหลักฐานการได้รับเงินและสละสิทธิในที่ดินมรดกเป็นเอกสารที่เป็นหลักฐานในแง่การก่อ เปลี่ยนแปลง โอน หรือรับซึ่งสิทธิในที่ดินมรดก จึงเป็นเอกสารตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑(๗) และเป็นเอกสารสิทธิ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑(๙)

คำพิพากษานิติศาสตร์ที่ ๕๖๗๘/๒๕๔๔ แบบพิมพ์เช็คที่ยังไม่ได้กรอรายการเท่ากับยังไม่ได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข อันเป้นหลักฐานแห่งความหมายนั้น จึงไม่เป้นเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑(๗)แม้จำเลยเอาแบบพิมพ์เช็คของผู้เสียหายไปก็ไม่มีผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๘๘

(๘) “เอกสารราชการ” หมายความว่า เอกสารซึ่งเจ้าพนักงานใดทำขึ้นหรือรับรอง ในหน้าที่ และให้หมายรวมถึงสำเนาเอกสารนั้นๆ ที่เจ้าพนักงานได้รับรองในหน้าที่ด้วย

”เอกสารราชการ” มี ๓ ประเภท คือ

๑.เอกสารซึ่งเจ้าพนักงานได้ทำขึ้นในหน้าที่ หมายถึงเอกสารที่เจ้าพนักงานได้ทำขึ้นในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ เช่น บัตรประจำตัวประชาชน ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ โฉนดที่ดิน เป็นต้น

๒.เอกสารซึ่งเจ้าพนักงานได้รับรองในหน้าที่ หมายถึงเอกสารที่เจ้าพนักงานได้รับรองในหน้าที่ว่าเป็นเอกสารราชการจริง เช่นเอกสารที่ใช้รับรองแทนใบเสร็จรับเงินค่าเดินทางไปราชการ เป็นต้น

๓.สำเนาเอกสารซึ่งเจ้าพนักงานได้รับรองในหน้าที่ หมายถึงสำเนาเอกสารซึ่งเจ้าพนักงานรับรองในหน้าที่ว่าเป็นสำเนาจากต้นฉบับเอกสารที่แท้จริง เช่น สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาโฉนดที่ดิน หรือสำเนาทะเบียนบ้านซึ่งรับรองในหน้าที่ ตัวอย่างคำพิพากษากฎีกา

คำพิพากษากฎีกาที่ ๒๓๒๘/๒๕๔๑ แม้คำว่าเอกสารราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา๑(๘)และมาตรา ๒๖๕ จะหมายถึงเอกสารทางราชการเท่านั้นก็ตาม แต่การที่จำเลยประทับตราปลอมของด่านตรวจคนเข้าเมืองหาดใหญ่ที่อนุญาตให้ผู้ถือหนังสือเดินทางนั้นผ่านออกไปก็เป็นการปลอมเอกสารราชการของเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมือง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๖๕ แล้ว

คำพิพากษากฎีกาที่ ๒๖๘๘/๒๕๔๕ หนังสือแสดงการจดทะเบียนรถ ตาม พ.ร.บ.การขนส่งทางบก ฯ เป็นเอกสารราชการ

(๙) “เอกสารสิทธิ” หมายความว่า เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิ

”เอกสารสิทธิ” แบ่งออกได้เป็น ๕ ประเภท คือ

๑.เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อสิทธิ เช่น สัญญากู้ยืมเงิน ซึ่งก่อให้เกิดอำนาจอันชอบธรรมแก่ผู้ให้กู้ที่จะเรียกเงินคืนจากผู้กู้

๒.เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการเปลี่ยนแปลงสิทธิ เช่น ผู้ให้กู้เงินและผู้กู้เงินเปลี่ยนแปลงการชำระหนี้จากเงินเป็นทรัพย์สินอื่น อาจจะเป็นข้าวเปลือกหรือผลไม้ตามฤดูกาล

๓.เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการโอนสิทธิ เช่น ผู้ให้กู้เงินและผู้กู้เงินตกลงกันให้ผู้ให้กู้โอนสิทธิในการเรียกเงินกู้คืนไปให้ผู้อื่น

๔.เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการ สงวนสิทธิ หมายถึงเอกสารที่เป็นหลักฐานในการ สงวนสิทธิที่ดินมิให้ผู้เสียไป

๕.เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการระงับสิทธิ หมายถึง เอกสารที่แสดงว่าสิทธิได้ระงับหรือสิ้นไปแล้ว เช่น หนังสือที่ผู้ให้กู้บอกให้แก่ผู้กู้เพื่อแสดงว่าได้ชำระเงินให้แล้ว เป็นต้นตัวอย่างคำพิพากษากฎีกา

คำพิพากษากฎีกาที่ ๔๓๘๑/๒๕๔๑ การที่จำเลยปลอมลายมือชื่อ ว. ในหนังสือสัญญาขายที่ดินที่พิพาท กับที่จำเลยปลอมลายมือชื่อ ว. ในหนังสือมอบอำนาจแล้วใช้หนังสือมอบอำนาจปลอมดังกล่าวไปยื่นขอจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินที่พิพาทให้ ร. เป็นเหตุการณณ์และระยะเวลาห่างกัน ๘ เดือนเศษ โดยไม่ปรากฏว่ามีความมุ่งหมายเดียวกัน จึงเป็นการกระทำต่างกรรมและต่างเจตนา กัน เป็นความผิดสองกรรม หนังสือมอบอำนาจเป็นเอกสารธรรมดา ซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้มอบอำนาจ มอบหมายให้บุคคลอีกคนหนึ่งมีอำนาจจัดการทำนิติกรรมแทนผู้มอบอำนาจเท่านั้น ไม่เป็นเอกสารอันเป็นการก่อตั้งสิทธิแต่อย่างใด จึงไม่เป็นเอกสารสิทธิ การที่จำเลยปลอมหนังสือมอบอำนาจจึงเป็นความผิดฐานปลอมเอกสารและใช้หรืออ้างเอกสารปลอม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๔ วรรคแรก , ๒๖๘ วรรคแรก ประกอบมาตรา ๒๖๔ วรรคแรกเท่านั้น

คำพิพากษากฎีกาที่ ๓๙๔/๒๕๔๔ สำเนารายงานการประชุมวิสามัญ ผู้ถือหุ้นซึ่งจำเลยทำปลอมขึ้นให้จำเลยผู้เดียวมีอำนาจลงลายมือชื่อและประทับตราของบริษัทลงชื่อผูกพันบริษัทเป็นหลักฐานเพื่อระงับสิทธิของโจทก์ร่วมในการร่วมลงลายมือชื่อผูกพันบริษัท จึงเป็นเอกสารสิทธิ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑(๙) ส่วนคำขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนหรือชื่อกรรมการซึ่งลงชื่อผูกพันบริษัทเป็นเพียงเอกสารแจ้งความประสงค์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขให้ตามรายการที่ขอและหนังสือมอบอำนาจให้ยื่นขอจดทะเบียน เป็นเอกสารที่บุคคลหนึ่งระบุมอบหมายให้บุคคลอีกคนหนึ่งมีอำนาจทำกิจการใดแทนตนเท่านั้น มิใช่หลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิ จึงไม่ใช่เอกสารสิทธิ

(๑๐) “ลายมือชื่อ” หมายความว่า ความรวมถึงลายพิมพ์นิ้วมือและเครื่องหมายซึ่งบุคคล ลงไว้แทนลายมือชื่อของตน

“ลายมือชื่อ” แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ

๑.ลายมือชื่อ หมายถึง ชื่อที่เจ้าของชื่อเขียนด้วยลายมือของตนเอง จะมีแต่ชื่อหรือมีนามสกุลด้วยก็ได้ ผู้อื่นจะอ่านออกหรือไม่ก็ไม่สำคัญ

๒.ลายพิมพ์นิ้วมือ หมายถึง ลายพิมพ์นิ้วมือซึ่งพิมพ์ไว้แทนลายมือชื่อ ปกติใช้หัวแม่มือขวา

๓. เครื่องหมายซึ่งบุคคลลงไว้แทนลายมือชื่อของตน หมายถึงการใช้ยี่ห้อยี่ห้อตราประทับหรือลงเครื่องหมายใด ๆ เช่น แกดไต แทนลายมือชื่อ เป็นต้น

(๑๑) “กลางคืน” หมายความว่า เวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น

“กลางคืน” หมายความว่า ถึงเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น ไม่คำนึงเวลาตามนาฬิกา ถือเอาความมืดเป็นสำคัญ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๑๔๕/๒๕๒๗ โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๒๕ เวลากลางคืน ก่อนเที่ยงคืนดังนั้นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑(๑๑) เวลาเกิดเหตุของโจทก์ก็คือ ตั้งแต่เวลาพระอาทิตย์ตกของวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๒๕ ถึงเวลา ๒๔ นาฬิกา ของวันเดียวกันเป็นเวลา ๖ ชั่วโมง คำฟ้องของโจทก์จึงมีรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาซึ่งเกิดการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘(๕) แล้ว

(๑๒) “คุมขัง” หมายความว่า คุมตัว ควบคุม ขัง กักขังหรือจำคุก

“คุมขัง” มีความหมาย ๕ ประเภท คือ

๑. คุมตัว หมายถึง การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๙, ๔๘, ๔๙ ซึ่งเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย

๒. ควบคุม หมายความว่า การคุมหรือกักขังผู้ถูกจับกุม โดยเจ้าพนักงานตำรวจ ในระหว่างการสืบสวนสอบสวน ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๒(๒๑)

๓. ขัง หมายถึงการกักขังผู้ต้องหา หรือจำเลย ตามคำสั่งศาล

๔. กักขัง หมายถึงโทษที่จะลงต่อผู้กระทำความผิดหลังมีคำพิพากษาแล้ว ตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘(๓)

๕. จำคุก หมายถึงโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘(๒)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๕๔/๒๕๑๑ การที่จำเลยถูกคุมขังตามอำนาจของศาลเด็กและเยาวชนกลาง (ปัจจุบันคือศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เป็นการควบคุมตัวตามอำนาจหน้าที่ของสถานพินิจ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ (ตรงกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๕๖) ไม่เข้าอยู่ในบทวิเคราะห์ทรัพยากรตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

อาญามาตรา ๒(๒๑)และ(๒๒) และไม่ใช้การคุมขังตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑(๑๒) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ฉะนั้นการหลบหนีออกจากที่ควบคุมของสถานพินิจ จึงไม่ถือว่าเป็นการหลบหนีการควบคุมตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๙๐

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๒๔๓/๒๕๔๘ ขณะที่ร้อยตำรวจตรี พ. ควบคุมตัว ส. ผู้ต้องหาในข้อหาที่ไม่ยื่นทำความเคารพเพลงสรรเสริญพระบารมีซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ จะนำขึ้นรถยนต์ไปสถานีตำรวจเพื่อดำเนินคดี จำเลยได้เข้าไปโอบกอดจับตัวร้อยตำรวจตรี พ.ไว้และพวกจำเลยอีก ๒ คน ได้ช่วยกันยื้อแย่งเอาตัว ส.ขึ้นรถยนต์หลบหนีไป ถือว่า ส. ถูกคุมขังอยู่ตามอำนาจเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๔๐ และมาตรา ๑๔๑

(๑๓) “ค่าไถ่” หมายความว่า ทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่เรียกเอาหรือให้เพื่อ แลกเปลี่ยนเสรีภาพของผู้ถูกเอาตัวไป ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือผู้ถูกกักขัง

“ค่าไถ่” มีหลักเกณฑ์ ๓ ประการ คือ

๑.เป็นทรัพย์สินหรือประโยชน์ หมายถึงทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ รวมถึงประโยชน์อย่างอื่น เช่นการถอนฟ้องคดี เป็นต้น

๒.ที่ผู้กระทำความผิดเรียกเอาหรือผู้ถูกเอาตัวไปผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือผู้ถูกกักขังให้

๓.เพื่อแลกเปลี่ยนกับเสรีภาพของผู้ถูกเอาตัวไป ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือผู้ถูกกักขัง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๘๐๕/๒๕๒๖ จำเลยกับพวกเป็นทหารพราน มีอาวุธปืนเข้าไปขู่บังคับให้ผู้เสียหายกับพวกบางคนในบ้านนำเงินไปไถ่ตัวผู้เสียหาย หากไม่แล้วผู้เสียหายจะไม่ได้กลับบ้าน จำเลยมีเจตนากระทำความผิดและมีเจตนาเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าไถ่ในการเอาตัวผู้เสียหายไป โดยวิธีขู่เข็ญใช้อำนาจครอบงำผิดทำนองคลองธรรมและข่มขืนใจผู้เสียหาย มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๑๓(๒) แล้ว โดยไม่ต้องคำนึงว่าจำเลยจะได้มาซึ่งค่าไถ่หรือไม่

(๑๔) “บัตรอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า

(ก) เอกสารหรือวัตถุอื่นใดไม่ว่าจะมีรูปลักษณะใดที่ผู้ออกได้ออกให้แก่ผู้มีสิทธิ ไซ ซึ่งจะระบุชื่อหรือไม่ก็ตาม โดยบันทึกข้อมูลหรือรหัสไว้ด้วยการประยุกต์ใช้วิธีการทาง อิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน ซึ่งรวมถึงการประยุกต์ใช้ วิธีการทางแสงหรือวิธีการทางแม่เหล็กไฟฟ้าปรากฏ

ความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข รหัส หมายเลข บัตร หรือสัญลักษณ์อื่นใดทั้งที่สามารถมองเห็นและมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า

(ข) ข้อมูล รหัส หมายเลขบัญชี หมายเลขชุดทางอิเล็กทรอนิกส์หรือเครื่องมือ ทางตัวเลขใดๆ ที่ผู้ออกได้ออกให้แก่ผู้มีสิทธิใช้ โดยมีได้มีการออกเอกสารหรือวัตถุอื่นใดให้ แต่มี วิธีการใช้ในการทำงานเดียวกับ (ก) หรือ

(ค) สิ่งอื่นใดที่ใช้ประกอบกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของ

(๑๕) “หนังสือเดินทาง” หมายความว่า เอกสารสำคัญประจำตัวไม่ว่าจะมีรูปลักษณะใดที่รัฐบาลไทย รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศออกให้แก่บุคคลใด เพื่อใช้แสดงตนในการเดินทางระหว่างประเทศ และให้หมายความรวมถึงเอกสารใช้แทนหนังสือ เดินทางและแบบหนังสือเดินทางที่ยังไม่ได้กรอกขอความเกี่ยวกับผู้ถือหนังสือเดินทางด้วย

(๑๖) “เจ้าพนักงาน” หมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่

(๑๗) “สื่อลามกอนาจารเด็ก” หมายความว่า วัตถุหรือสิ่งที่แสดงให้รู้หรือเห็นถึงการกระทำทางเพศของเด็กหรือกับเด็กซึ่งมีอายุไม่เกินสิบแปดปี โดยรูป เรื่องหรือลักษณะสามารถสื่อไปในทางลามกอนาจาร ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของเอกสาร ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ หรือรูปแบบอื่นใดในลักษณะทำงานเหมือนกัน และให้หมายความรวมถึงวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ ข้างต้นที่จัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์หรือในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นที่สามารถแสดงผลให้เข้าใจความหมายได้

บทที่ ๓

การใช้กฎหมายอาญา

ภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไป

ลักษณะ ๑ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป

หมวด ๒ การใช้กฎหมายอาญา

มาตรา ๒ บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง

***มาตรา.๒ ววรรค ๑**

๑. บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญา
๒. กฎหมาย.ที่ใช้ขณะกระทำ บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้
๓. โทษที่จะลง ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ใน กฎหมาย.

*ข้อสังเกต คดีหมิ่นประมาท ศาลสั่งให้ จำเลย.ขอโทษโจทก์.โดยการโฆษณาใน นสพ. ไม่ใช่เป็นโทษ

ววรรค ๒

๑. กฎหมายบัญญัติภายหลัง
๒. การกระทำไม่เป็นความผิดต่อไป
๓. ผู้กระทำ พ้น จากการทำผิด (ถือว่าไม่เคยเป็นผู้กระทำผิด)
๔. หากมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ
๕. ถือว่าไม่เคยต้องคำพิพากษาว่ากระทำผิด

หลักการใช้ตีความกฎหมายอาญา

การตีความกฎหมายอาญา (มาตรา ๒ วรรคแรก)

การใช้กฎหมายอาญา (มาตรา ๒ วรรค ๒ - ๑๑)

เกี่ยวกับเวลา (มาตรา.๒ -๓)

เกี่ยวกับสถานที่ (มาตรา.๔ -๙)

เกี่ยวกับบุคคล (รัฐธรรมนูญ / กฎหมายระหว่างประเทศ)

การคำนึงถึงคำพิพากษาของศาลต่างประเทศในการลงโทษผู้กระทำผิด
(มาตรา. ๑๐ - ๑๑)

หลักทั่วไปในการตีความ ในระบบ Common Law ได้รับอิทธิพลจากการ
ปกครองของอังกฤษ เป็นประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษ

หลักทั่วไปในการตีความ ในระบบ Civil Law ได้รับอิทธิพลจากระบบ
กฎหมายโรมันเดิม เป็นประเทศที่มีภาษาเฉพาะของตนเอง

ความแตกต่าง

ที่มาของหลักกฎหมาย.

วิธีการศึกษากฎหมาย

การจัดระบบศาล

วิธีพิจารณาความ

การศึกษาอบรมเพื่อเป็นนักกฎหมาย

แนวคิดนักกฎหมายไทยเกี่ยวกับการตีความกฎหมายอาญา

ต้องพิจารณาร่วมกันเสมอ

ตีความตามตัวอักษร

ตีความตามเจตนารมณ์

หลักการตีความโดยเคร่งครัด

**หลักการยกประโยชน์แห่งความสงสัยแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย (in dubio
pro reo)**

พิเคราะห์จากคุณธรรมทางกฎหมายของบทบัญญัตินั้นๆ

พิเคราะห์จากความสัมพันธ์ของบทบัญญัติกฎหมาย

พิเคราะห์จากความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

โครงสร้างความรับผิด

องค์ประกอบ/อำนาจกระทำ/เหตุยกเว้นโทษ/องค์ประกอบ/ภายนอก/ การ
กระทำ

ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

มีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด/ภายใน/เจตนา/ประมาท/ไม่เจตนา/ ไม่ประมาท/พลาด/สำคัญผิด

อำนาจการกระทำ

ไม่มีลายลักษณ์อักษร/จารีตประเพณี/ความยินยอม/ลายลักษณ์อักษร

กฎหมายอาญา

ป้องกัน/ ทำแท้ง/ หมิ่นประมาท/กฎหมายอื่น เช่น รัฐธรรมนูญ, วิ.อาญา,/ วิ.แพ่ง ฯลฯ/เหตุยกเว้นโทษ/จำเป็น/สามี่ – ภรรยา/คำสั่งของเจ้านักงาน

ความรู้ผิดชอบ

เด็ก/คนวิกลจริต/คนเมา

หลักเกณฑ์อื่นๆ

การพยายามกระทำความผิด/ผู้กระทำความผิดหลายคน/ตัวการ ผู้ใช้/สนับสนุน/ผู้ประกาศ/เหตุเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด/เหตุส่วนตัว/ เหตุในลักษณะคดี

ความผิดลหุโทษ

ความผิดหลายบทและความผิดหลายกระทง

มาตรา ๒ เวลาที่กฎหมายใช้บังคับ

มาตรา ๒ บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด นั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ถาตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็น ความผิดต่อไป ใหญ่ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษา ถึงที่สุดโทษแล้ว ก็ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถารับโทษอยู่ ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง

ไม่มีกฎหมาย ไม่มีโทษ ขณะกระทำผิด ไม่ต้องรับผิดทางอาญา

ห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณี

ห้ามใช้กฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง ให้ตีความโดยเคร่งครัด (ห้าม Analogy แต่ Extensive interpretation ได้)

การบัญญัติกฎหมายต้องชัดเจน แน่นนอน

กฎหมายอาญาจะย้อนหลังให้ผลร้ายมิได้ - ย้อนหลังไปกำหนดความผิดไม่ได้(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑/๒๔๘๙)คดีอาชญากรรมสงคราม – ย้อนหลังไปเพิ่มโทษไม่ได้

การตีความโดยเคร่งครัด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๖๔๓/๒๕๒๖การวางเพลิงเผาทรัพย์ที่ผู้เสียหายเป็นเจ้าของร่วมกับจำเลยไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๒๑๘ เพราะความผิดตามมาตรา ๒๑๘ เป็นบทถกกรรมของมาตรา ๒๑๗ ดังนั้นถ้าการกระทำมิได้เป็นความผิดตามมาตรา ๒๑๗ แล้ว แม้กระทำต่อทรัพย์ตามมาตรา ๒๑๘ ผู้กระทำความผิดย่อมไม่มีความผิด มาตรา ๒๑๗ ไม่มีข้อความว่า หรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย จะตีความคำว่า ทรัพย์ผู้อื่น ให้รวมถึงทรัพย์ที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยย่อมมิได้เพราะการตีความกฎหมายที่มีโทษทางอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด

ใช้หลัก analogy ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๖๔/๒๕๓๖ จำเลยเป็นเจ้าของบ้านร่วมกับผู้เสียหาย จำเลยเผาบ้านดังกล่าว ไม่ผิด ม. ๒๑๗, ๒๑๘ เพราะจะตีความขยายว่า “ทรัพย์ของผู้อื่น” ให้หมายถึง ทรัพย์ที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไม่ได้

ตีความแบบขยายความ (extensive interpretation) ได้

คำพิพากษาศาลฎีกา ๘๗๗/๒๕๐๑ ลักกระแสน้ำไฟฟ้าผิดลักทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกา ๑๘๘๐/๒๕๔๒ (ป.)ลักสัญญาณโทรศัพท์ที่มีสายผิดลักทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกา ๘๑๗๗/๒๕๔๓ จุนสัญญาณมือถือ ไม่ผิดลักทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกา ๒๕๖๑/๒๕๔๗ เมื่อ ป.พ.พ. ม.๑๓๗ บัญญัติว่า ทรัพย์ หมายความว่า วัตถุมีรูปร่าง ข้อมูลในแผ่นบันทึกข้อมูลจึงไม่ถือเป็นทรัพย์ การที่จำเลยนำแผ่นบันทึกข้อมูลไปคัดลอกข้อมูลจากแผ่นบันทึกข้อมูลของโจทก์รวมจึงไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์

กรณีมีกฎหมายย้อนหลังยกเลิกความผิด (ม. ๒ ว. ๒)

ถ้ายังไม่พิพากษา (ยังไม่รับโทษ) ให้ผู้กระทำพ้นผิดทันที

ถ้ามีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ให้ถือว่าไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้

กระทำผิด

ถ้าได้รับโทษอยู่ ให้โทษสิ้นสุดลง

กระทำผิดในขณะที่ยังไม่มีก.ม.บัญญัติเป็นความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๐/๒๕๒๕ จำเลยกระทำความผิดฐานมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายในขณะที่ยังมีพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ ยังมิได้ใช้บังคับ ต้องลงโทษจำเลยตามกฎหมายเก่า

กฎหมายใหม่ยกเลิกความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๘๐/๒๕๔๓ ฟ้องว่าจำเลยดื่มสุราที่สร้างขึ้นโดยผิดกฎหมายขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติภาษีชั้นใน ต่อมาระหว่างการพิจารณาคดีมีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓ ออกใช้บังคับ แต่ไม่มีบัญญัติว่าดื่มสุราที่สร้างขึ้นผิดกฎหมายเป็นความผิด จึงถือว่ากฎหมายที่ออกใช้ภายหลังยกเลิกความผิดตามกฎหมายเดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๒-๖๑๔/๒๕๓๗ การที่จำเลยออกเช็คแลกเงินสดจากโจทก์แม้จะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๗ แต่ไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งเป็นกรณีตามมาตรา ๒ วรรคสอง ดังนั้นแม้คดีนี้จะถึงที่สุดแล้วก็ถือว่าจำเลยไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้นและต้องปล่อยจำเลยพ้นจากการถูกลงโทษตามมาตรา ๒ วรรคสอง ดังกล่าว

มาตรา ๒ มี จำนวน ๒ วรรค ดังนี้

มาตรา ๒ วรรคแรก เป็นการบัญญัติการใช้กฎหมายในการลงโทษผู้กระทำความผิดและผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษต่อเมื่อประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ

๑.จะต้องมีการกระทำและหมายรวมถึงการงดการกระทำด้วยการกระทำหมายถึงการเคลื่อนไหวร่างกาย เช่นทำร้ายร่างกายผู้อื่น ลักทรัพย์ เป็นต้น การงดเว้นการกระทำจะเป็นความผิดต่อเมื่อ การมีหน้าที่ที่จะต้องกระทำตามหน้าที่หรือมีหน้าที่ต้องป้องกันผลนั้น เช่น มารดามีหน้าที่ให้นมบุตรกินหากงดเว้นไม่ให้นมบุตรกินจนบุตรเจ็บป่วยหรือตายจากการงดเว้นให้นมกิน มารดาย่อมมีความผิด การกระทำหรืองดเว้นการกระทำผู้กระทำจะต้องมีเจตนาหรือประมาทหากแต่บางฐานความผิดไม่ต้องการเจตนาหรือประมาทก็ครบองค์ประกอบความผิด

๒.การกระทำนั้นกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ หมายความว่าพฤติการณ์การกระทำกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดและกำหนดโทษที่จะต้องลงโทษไว้ทั้งสองอย่าง

๓. โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย หมายความว่าเมื่อมีการกระทำตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้แล้ว ต่อมาจากการพิจารณาแล้วจะต้องลงโทษผู้กระทำความผิด โทษที่จะลงจะต้องมีบัญญัติไว้แล้วในกฎหมาย จะนำโทษที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย มาลงโทษไม่ได้ โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ มี ๕ สถาน คือ

๑. ประหารชีวิต (ใช้วิธีฉีดสารพิษ)
๒. จำคุก
๓. กักขัง
๔. ปรับ
๕. ริบทรัพย์สิน

หลักในการใช้กฎหมายอาญานี้ ตรงกับหลักในภาษาละตินว่า nullum crimen nulla poena sine lege ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า no crime no punishment without law หรือแปลเป็นภาษาไทยว่า ”ไม่มีความผิดไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้”

มาตรา ๒ วรรคสอง บัญญัติเรื่องการยกเว้นโทษ มีหลักเกณฑ์คือ ถ้ากฎหมายที่บัญญัติในภายหลังบัญญัติว่า การกระทำความผิดนั้นไม่เป็นความผิดอีกต่อไป ให้มีผลดังนี้

๑. ถ้าผู้กระทำความผิดยังไม่ถูกพิพากษา ให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด
๒. ถ้าผู้กระทำความผิดนั้นถูกพิพากษาลงโทษถึงที่สุด ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น
๓. ถ้าผู้กระทำความผิดนั้นรับโทษตามคำพิพากษาอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง

จากบทบัญญัติของมาตรา ๒ ทำให้เห็นลักษณะของกฎหมายอาญาว่าจะต้องมีลักษณะ ๔ ประการ คือ

๑. กฎหมายอาญาต้องมีความชัดเจนแน่นอน
๒. ห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล
๓. ห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งลงโทษทางอาญาแก่บุคคล
๔. กฎหมายอาญา ไม่มีผลย้อนหลัง แต่หากเป็นผลดีแก่ผู้กระทำความผิด ให้มีผลย้อนหลังได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๖๓/๒๕๕๑ รังนกอีแอ่นในถ้ำเป็นทรัพย์สินไม่มีเจ้าของ แต่บุคคลอาจได้มีมาซึ่งกรรมสิทธิ์โดยเข้ายึดถือเอา การที่บริษัทผู้เสียหายได้รับอนุญาตให้เก็บรังนกอีแอ่นอันเป็นการผูกขาดจากรัฐบาลผู้เสียหายมีสิทธิเพียงว่าถ้าประสงค์จะเก็บรังนกอีแอ่นในถ้ำที่ผูกขาดย่อมมีสิทธิที่จะเข้าเก็บเอาได้ ไม่ถูกหวงห้ามเสมือนบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาต แต่จะมีกรรมสิทธิ์ได้ในรังนกอีแอ่นยังจะต้องมีการเข้ายึดเอาอีกชั้นหนึ่งก่อน เมื่อผู้เสียหายยังไม่ได้เข้าถือเอารังนกอีแอ่น ตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๓๑๘ ผู้เสียหาย จึงไม่ใช่เป็นเจ้าของในรังนกอีแอ่น การเก็บรังนกอีแอ่นดังกล่าวของจำเลยทั้งสามกับพวก จึงไม่มีความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์ของผู้เสียหาย ขณะเกิดเหตุการณ์กระทำของจำเลยทั้งสามกับพวก เป็นความผิดฐานเข้าหรือขึ้นไปบนเกาะที่นกอีแอ่นทำรังอยู่ตามธรรมชาติ แต่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลอุทธรณ์ได้มี พ.ร.บ.อากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. ๒๕๔๐ ยกเลิก พ.ร.บ.อากรรังนกอีแอ่นฉบับเดิมทั้งหมด โดยไม่มีบทบัญญัติใดระบุการเข้าหรือขึ้นไปบนเกาะที่นกอีแอ่นทำรังอยู่ตามธรรมชาติ จะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ได้รับอนุญาตเก็บรังนกอีแอ่นหรืออาศัยอำนาจผู้ได้รับอนุญาตหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลตาม มาตรา ๖ พ.ร.บ.ฉบับเดิมและไม่มีบทกำหนดเช่น พ.ร.บ.ฉบับเดิม ถือได้ว่าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิด จำเลยทั้งสามจึงพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ วรรคสอง

หลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญา ประการหนึ่ง คือ **หลักไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย** หรือตัวอย่างเช่น โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามกฎหมายที่ยกเลิกแล้ว จึงเท่ากับว่าโจทก์ไม่ได้อ้างกฎหมายใดมา ไม่ใช่กรณีอ้างบทกฎหมายผิด จึงไม่อาจลงโทษจำเลยได้ เพราะถือเป็นการเกินคำขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๒ ด้วย^๑ กฎหมายที่ออกมาภายหลังบัญญัติให้ไม่มีความผิด ผู้กระทำนั้นย่อมพ้นผิด หลักเรื่องนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒ วรรค ๒ ตัวอย่างเช่น คดีที่ถูกฟ้องว่ากระทำความผิดอาญาไปแล้ว ต่อมาบัญญัติออกมาว่าไม่มีความผิด อาทิ เช่น พ.ร.บ.ยกเลิกความผิดอาญาให้แก่ผู้นำอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนหรือวัตถุระเบิดที่ไม่ได้รับอนุญาตหรือที่กฎหมายห้ามออกไปใบอนุญาต มามอบให้แก่ทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖ หรือมีกฎหมายให้ล้างมลทินโทษเก่า จึงขอให้ศาลงดการเพิ่มโทษและกำหนดโทษใหม่ให้เป็นคุณได้^๒

^๑ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๔๔๔/๒๕๔๖

^๒ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๖/๒๕๐๑

ข้อยกเว้น : ใช้เป็นคุณกับผู้กระทำผิดได้ (ม. ๓)

กรณีมีกฎหมายย้อนหลังยกเลิกความผิด (ม. ๒ ว.๒)

ถ้ายังไม่พิพากษา (ยังไม่รับโทษ) ให้ผู้กระทำพ้นผิดทันที

ถ้ามีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ให้ถือว่าไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิด

ถ้าได้รับโทษอยู่ ให้โทษสิ้นสุดลง

กระทำความผิดในขณะที่ยังไม่มีก.ม.บัญญัติเป็นความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๐/๒๕๒๕ จำเลยกระทำความผิดฐานมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายในขณะที่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ ยังมีได้ใช้บังคับ ต้องลงโทษจำเลยตามกฎหมายเก่า

กฎหมายใหม่ยกเลิกความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๘๐/๒๔๙๓ ฟ้องว่าจำเลยตีมสุราที่สร้างขึ้นโดยผิดกฎหมายขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต ต่อมาระหว่างการพิจารณาคดีมีพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓ ออกใช้บังคับ แต่ไม่มีบัญญัติว่าตีมสุราที่สร้างขึ้นผิดกฎหมายเป็นความผิด จึงถือว่ากฎหมายที่ออกใช้ภายหลังยกเลิกความผิดตามกฎหมายเดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๒-๖๑๔/๒๕๓๗ การที่จำเลยออกเช็คแลกเงินสดจากโจทก์แม้จะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๙๗ แต่ไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งเป็นกรณีตามมาตรา ๒ วรรคสอง ดังนั้นแม้คดีนี้จะถึงที่สุดแล้วก็ถือว่าจำเลยไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้นและต้องปล่อยจำเลยพ้นจากการถูกลงโทษตามมาตรา ๒ วรรคสอง ดังกล่าว

กรณีมีกฎหมายย้อนหลังแตกต่างไปในลักษณะที่เป็นคุณ (ม. ๓)

ถ้ายังไม่พิพากษา ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณ

ถ้ามีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ศาลจะลงโทษขั้นต่ำ หรือปล่อยตัวก็ได้

กรณีโทษประหารชีวิต เปลี่ยนเป็นโทษสูงสุดขณะนั้น

กฎหมายใหม่เป็นคุณแก่ผู้กระทำผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๖๖๔/๒๕๔๓ ระหว่างการพิจารณาของศาลมีพระราชบัญญัติมาตราซัง ตวง วัด พ.ศ.๒๕๔๒ ใช้บังคับให้ยกเลิกพระราชบัญญัติมาตราซัง ตวง วัด เดิมทุกฉบับ ตามพระราชบัญญัติมาตราซัง ตวง วัด พ.ศ.๒๕๔๒ ได้บัญญัติความผิดฐานกระทำการใดๆ เพื่อให้เครื่องชั่งที่มีการให้คำรับรองแล้วแสดงน้ำหนักผิดไปจากที่ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงไว้ในมาตรา ๗๕ และ การใช้เครื่อง

ซึ่งโดยรู้ว่าเป็นเครื่องชั่งที่ถูกแก้ไขแล้วในมาตรา ๗๖ และมีระวางโทษเป็นคุณกว่าโทษตามพระราชบัญญัติมาตราชั่ง ตวง วัด พ.ศ.๒๔๖๖ มาตรา ๓๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ตามลำดับ จึงต้องใช้กฎหมายที่เป็นคุณแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓ วรรคหนึ่งส่วนการที่จำเลยมีเครื่องชั่งซึ่งไม่ถูกต้องไว้ แม้จะเป็นเครื่องชั่งที่มีการแก้ไขลดเครื่องชั่งที่ได้ทำการให้คำรับรองจากทางราชการก็ตาม แต่ตามพระราชบัญญัติมาตราชั่ง ตวง วัด พ.ศ.๒๔๖๖ มิได้บัญญัติความผิดในการมีเครื่องชั่งที่มีการแก้ไขลดดังกล่าวให้เป็นความผิดไว้โดยเฉพาะ จำเลยจึงมีความผิดฐานมีเครื่องชั่งซึ่งไม่ถูกต้องตามความประสงค์ไว้เพื่อใช้ในกิจการต่อเนื่องกับผู้อื่นและในพยานกิจของจำเลยตามพระราชบัญญัติมาตราชั่ง ตวง วัด พ.ศ.๒๔๖๖ มาตรา ๓๑ เท่านั้น ดังนั้นแม้ตามพระราชบัญญัติมาตราชั่ง ตวง วัด พ.ศ. ๒๕๔๒ จะบัญญัติให้การมีเครื่องชั่งที่มีการให้คำรับรองแล้วแสดงน้ำหนักผิดไปจากที่ได้ตรวจสอบความเที่ยงเป็นความผิดตามมาตรา ๗๖ ก็ตาม ก็ไม่อาจลงโทษได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๐๕/๒๕๐๔ จำเลยทำผิดประมวลรัษฎากร มีโทษจำคุก ๖ เดือน และปรับ มีอายุความฟ้องร้อง ๕ ปี แต่ขณะฟ้องจำเลยกฎหมายเดิมยกเลิกและให้ใช้ประมวลรัษฎากรฉบับใหม่ ซึ่งมีโทษปรับสถานเดียว และมีอายุความฟ้องร้อง ๑ ปี ต้องถือว่ากฎหมายไทยเป็นคุณแก่จำเลยเพราะไม่มีโทษจำคุก และมีอายุความเพียง ๑ ปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๔๗/๒๕๓๗ กฎหมายที่บังคับขณะที่จำเลยกระทำความผิดและกฎหมายที่แก้ไขใหม่มีทั้งส่วนที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่จำเลย ศาลใช้กฎหมายทั้ง ๒ ฉบับในส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลย แม้คู่ความไม่ฎีกา ศาลฎีกาก็มีอำนาจปรับกฎหมายและวางโทษใหม่ให้ถูกต้องได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๙๖/๒๕๓๙ การนำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓ มาใช้บังคับเพื่อเป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นกรณีนำมาใช้บังคับแก่ความรับผิดในทางอาญาเท่านั้น จะนำมาใช้บังคับแก่ความผิดตามสัญญาประกันซึ่งเป็นความผิดในทางแพ่งหาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๔/๒๕๔๑ ความผิดฐานมีวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๒ ไว้ในครอบครองเพื่อขายตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิด เป็นความผิดตาม ม. ๑๓ ทวิ วรรคหนึ่ง มีโทษตาม ม. ๘๙ คือ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ถึง ๔๐๐,๐๐๐ บาท แต่ข้อหาฐานมียาเสพติดให้

โทษประเภทที่ ๑ มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกิน ๑๐๐ กรัมไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิดเป็นความผิดตาม ม. ๑๕ วรรคสอง มีโทษตาม ม.๖๖ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึงจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ บาท ถึง ๕๐๐,๐๐๐ บาท เป็นกรณีที่ใช้กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิด แตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิดเช่นเดียวกัน ต้องใช้พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. ๒๕๑๘ ม. ๑๓ ทวิ วรรคหนึ่ง และ ม. ๘๙ อันเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดซึ่งเป็นคุณแก่จำเลย ตามประมวลกฎหมายอาญา ม. ๓ วรรคหนึ่ง มาปรับบทลงโทษจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๕/๒๕๔๖ ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกาได้มีพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๒๖ ยกเลิกความใน มาตรา ๙๑ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ข้อความใหม่แทน ซึ่งมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาท ถึงหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แตกต่างจากมาตรา ๙๑ เดิมซึ่งมีระวางโทษจำคุก ตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงหนึ่งแสนบาท โทษจำคุกตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่เบากว่าเดิม จึงต้องถือว่ากฎหมายที่แก้ไขใหม่เป็นคุณมากกว่า ส่วนโทษปรับขั้นต่ำตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่สูงกว่าโทษปรับขั้นต่ำตามกฎหมายเดิม โทษปรับขั้นต่ำตามกฎหมายเดิมเป็นคุณมากกว่า แต่โทษปรับขั้นสูงตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่เป็นคุณมากกว่าดังนั้นกรณีโทษปรับจึงต้องใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓

องค์ประกอบความผิดแตกต่างจากเดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๕๙/๒๕๔๕ หลักจากจำเลยทั้งสองกระทำความผิดแล้ว มีพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชนฯ (ฉบับที่ ๒) มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชนฯ โดยเปลี่ยนองค์ประกอบความผิดเดิมจากผู้กระทำความผิดที่ “ไม่มีสัญชาติไทย” เป็น “ผู้ใด” ซึ่งอาจเป็นผู้ที่มีสัญชาติไทยหรือไม่ก็ได้ ดังนั้นในการพิจารณาว่าการกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นความผิดหรือไม่ จึงต้องพิจารณาจากองค์ประกอบตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชนฯ มาตรา ๑๔ เดิม ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒ เมื่อคำฟ้องโจทก์ระบุว่าจำเลยทั้งสองเป็นผู้มีสัญชาติไทย จึงเป็นฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิดตาม

ข้อสังเกตเกี่ยวกับกฎหมายที่ย้อนหลัง

กรณีที่ไม่ถือว่าต้องห้ามในการตีความย้อนหลัง

- กฎหมายเพื่อการตีความ
- กฎหมายเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย
- กฎหมายเกี่ยวกับวิธีบัญญัติ
- กรณีที่ไม่มีการเพิ่มโทษ แต่เปลี่ยนวิธีการลงโทษ
- กฎหมายมิได้กำหนดให้บุคคลต้องรับโทษทางอาญา

มาตรา ๓ กรณีที่กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างจากกฎหมายที่ใช้ในภายหลัง

มาตรา ๓ ถ้ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ใน ภายหลังการกระทำความผิด ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด ไม่ว่าในทางใด เว้นแต่คดีถึงที่สุดแล้ว แต่ในกรณีที่คดีถึงที่สุดแล้วดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับโทษ หรือกำลังรับโทษอยู่ และโทษที่กำหนด ตามคำพิพากษาหนักกว่าโทษที่กำหนดตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง เมื่อสำนวนความปรากฏ แกศาลหรือเมื่อผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้นหรือพนักงาน อัยการร้องขอ ให้ศาลกำหนดโทษเสียใหม่ตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง ในการที่ศาลจะ กำหนดโทษใหม่นี้ ถ้าปรากฏว่า ผู้กระทำความผิดได้รับโทษมาบางแล้ว เมื่อใดค่านึงถึงโทษตาม กฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง หากเห็นเป็นการสมควร ศาลจะกำหนดโทษน้อยกว่าโทษขั้นต่ำที่กฎหมายที่บัญญัติในภายหลังกำหนดไว้ถ้าหากมีก็ได้ หรือถ้าเห็นว่าโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับ มาแล้วเป็นการเพียงพอ ศาลจะปล่อยผู้กระทำความผิดไปก็ได้

(๒) ถ้าศาลพิพากษาให้ประหารชีวิตผู้กระทำความผิด และตามกฎหมายที่ บัญญัติในภายหลัง โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไม่ถึงประหารชีวิต ให้งดการประหารชีวิต ผู้กระทำความผิด และให้ถือว่าโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาได้เปลี่ยนเป็นโทษสูงสุดที่จะพึง ลงได้ตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง

มาตรา ๓ บัญญัติเกี่ยวกับกรณีกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ในภายหลัง มีหลักเกณฑ์ดังนี้ ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ถ้ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดมีส่วนใดที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดและถ้ากฎหมายที่ออกบังคับใช้ในภายหลังมีส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดด้วย

กฎหมายส่วนใดของกฎหมายฉบับใด จะเป็นคุณแก่ผู้กระทำผิดมีวิธีพิจารณาดังนี้

๑.ประเภทของโทษตามกฎหมายฉบับใดเบากว่ากัน โดยพิจารณาจาก ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘

๒.อัตราโทษของกฎหมายฉบับใดต่ำกว่า

๓.กฎหมายฉบับใดกำหนดให้บุคคลรับผิดในทางอาญาน้อยกว่ากัน

๔.กฎหมายฉบับใดไม่มีเหตุเพิ่มโทษฐานไม่ชัดหลาย

๕.กฎหมายฉบับใดมีเหตุยกเว้นโทษ

๖.กฎหมายฉบับใดบัญญัติว่าการกระทำความผิดนั้น เป็นความผิดอันยอมความได้

๗.อายุความตามกฎหมายฉบับใดสั้นกว่ากัน

การใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณ มี ๒ กรณี คือ

๑.กรณีคดียังไม่ถึงที่สุด หมายความว่าคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลใดศาลหนึ่ง หากมีกฎหมายบัญญัติออกมาภายหลังและมีส่วนที่เป็นคุณกับผู้กระทำผิดให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณต่อผู้กระทำผิด

๒.กรณีคดีถึงที่สุดแล้ว และผู้กระทำผิดยังไม่ได้รับโทษหรือกำลังรับโทษอยู่ และโทษตามกฎหมายตามกฎหมายที่บัญญัติภายหลังเบากว่า ศาลมีอำนาจกำหนดโทษใหม่ได้ ๓ กรณี คือ

๑.เมื่อผู้กระทำผิดยังไม่ได้รับโทษศาลมีอำนาจกำหนดโทษเสียใหม่ตามกฎหมายที่บัญญัติภายหลังกำหนดไว้

๒.เมื่อผู้กระทำผิดได้รับโทษไปบ้างแล้ว ศาลจะกำหนดโทษใหม่ให้น้อยกว่าโทษชั้นต่ำตามที่กฎหมายบัญญัติในภายหลังกำหนดไว้ ก็ได้

๓.ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำผิดได้โทษมาเพียงพอแล้ว ศาลจะปล่อยผู้กระทำผิดไปก็ได้ กรณีคำพิพากษาซึ่งถึงที่สุดนั้นให้ประหารชีวิต หากโทษที่จะลงตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังไม่ถึงประหารชีวิต ให้มีผลเป็นคุณแก่ผู้กระทำผิดดังนี้

๑.ให้งดการประหารชีวิตนั้นและ

๒.ให้ถือว่าโทษประหารชีวิตนั้นเปลี่ยนเป็นโทษสูงสุดที่จะลงได้ตามกฎหมายใหม่ ตัวอย่างคำพิพากษากฎีกา

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๔๗/๒๕๓๗ กฎหมายที่บังคับขณะที่จำเลยกระทำความผิดและกฎหมายที่แก้ไขใหม่มีทั้งส่วนที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่จำเลย ศาลใช้กฎหมายทั้งสองฉบับในส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลย แม้คู่ความไม่ฎีกา ศาลฎีกาก็มีอำนาจปรับกฎหมายและวางโทษใหม่ให้ถูกต้องได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๙๖/๒๕๓๙ การนำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓ มาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นกรณีนำมาใช้บังคับแก่ความรับผิดในทางอาญาเท่านั้น จะนำมาใช้บังคับแก่ความรับผิดตามสัญญาประกันซึ่งเป็นความผิดในทางแพ่งหาได้ไม่

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓ ต้องใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด ไม่ว่าในทางใด เป็นหลักสำคัญประการหนึ่งในการใช้กฎหมายอาญา ตัวอย่างว่ากฎหมายเก่าหรือกฎหมายใหม่เป็นคุณกว่ากัน โดยเฉพาะในเรื่องโทษ เช่น กฎหมายใหม่บัญญัติให้ลงโทษจำคุกหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ แตกต่างจากกฎหมายเดิมที่กำหนดให้ลงโทษจำคุกและปรับเท่านั้น จึงถือว่ากฎหมายที่แก้ไขใหม่เป็นคุณมากกว่าในส่วนที่เกี่ยวกับโทษซึ่งมีหลายสถานที่จะลงได้^๓ แต่ถ้าเป็นเรื่องก่อนฟ้องคดีต่อศาล แม้กฎหมายจะเป็นคุณกว่าก็ไม่อาจนำมาใช้แก่คดีที่อยู่ในชั้นศาลแล้วได้

ขอบเขตการใช้กฎหมายอาญา - หลักสถานที่

บทหลัก : หลักดินแดน (มาตรา ๔ วรรค ๑)

ส่วนขยายบทหลัก (มาตรา ๔ วรรค ๒ , ๕ และ ๖)

ช้อยกเว้นหลักดินแดน (มาตรา ๗, ๘ และ ๙)

หลักคำนึงถึงคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ (ม.๑๐ - ๑๑)

บทหลัก : หลักดินแดน (มาตรา ๔ วรรค ๑)

เมื่อมีการกระทำผิดทั้งหมดเกิดขึ้นในราชอาณาจักรไทย

พื้นดิน

พื้นน้ำ

อากาศเหนือพื้นดิน/พื้นน้ำ

เขตชายฝั่ง ๑๒ ไมล์ทะเล

^๓ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๖๔๐/๒๕๔๖

อ่าวไทยตาม พ.ร.บ. กำหนดเขตจังหวัดในอ่าวไทย พ.ศ.

๒๕๐๒

ขยายบทหลัก (มาตรา ๔ วรรค ๒ , ๕ และ ๖)

กรณีที่ถูกกฎหมายให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักร

มาตรา ๔ ว.๒ กระทำผิดในเรือไทย / อากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด

มาตรา ๕ ว.๑ ส่วนที่ ๑ กระทำผิดแม้ส่วนหนึ่งส่วนใดในประเทศไทย

มาตรา ๕ ว.๑ ส่วนที่ ๒ ผลแห่งการกระทำเกิดในราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๕ ว.๒ ตระเตรียมการหรือพยายามกระทำความผิดในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด และผลนั้นอาจเกิดในราชอาณาจักรหากกระทำไปโดยตลอด

มาตรา ๖ เพื่อลงโทษตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนที่กระทำการนอกราชอาณาจักร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๗๐/๒๕๓๕ เหตุเกิดในเรือไทยถือว่าเป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักร พนักงานสอบสวนกองปราบปราม กรมตำรวจ มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้ทั่วราชอาณาจักรจึงมีอำนาจสอบสวน

กรณีที่ ก.ม.ให้ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๑๐/๒๕๐๘ ออกเช็คคนนอกราชอาณาจักรให้มาขึ้นเงินที่ธนาคารในราชอาณาจักร เช็คนั้นไม่มีเงิน ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ถือว่าเหตุเกิดในราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๘๖/๒๕๒๖ กรณีจำเลยกับพวกบังคับพนักงานหนียวักกซึ่งผู้เสียหายขายมาเลเซียเพื่อเรียกค่าไถ่ และบังคับผู้เสียหายขับรถไปส่งจำเลยกับพวกที่ชายแดนไทยซึ่งน่าจะได้อำนาจควบคุมเข้าในเขตแดนไทยด้วย เพราะภูมิลำเนาของจำเลยกับพวกอยู่ในราชอาณาจักร จึงเป็นความผิดต่อเนื่องทั้งในและนอกราชอาณาจักร พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอควนโดนจังหวัดสตูล ซึ่งจับจำเลยจึงมีอำนาจสอบสวนดำเนินคดีจำเลยกับพวก และศาลไทยมีอำนาจลงโทษจำเลยกับพวกได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๔๕/๒๕๓๑ การกระทำความผิดฐานพรากผู้เยาว์ไปเพื่อการอนาจารเริ่มขึ้นตั้งแต่จำเลยพาผู้เสียหายขึ้นรถยนต์ที่ปากซอยหน้า

บ้านผู้เสียหายไปประเทศไทย แม้จำเลยจะไปร่วมประเวณีกับผู้เสียหายที่ประเทศ
ญี่ปุ่นการกระทำของจำเลยส่วนหนึ่งก็ได้เกิดขึ้นแล้วในประเทศไทย ถือว่าความผิดได้
กระทำในราชอาณาจักร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕ วรรค ๑

ข้อยกเว้นหลักดินแดน (ม. ๗, ๘ และ ๙)

หลักอำนาจลงโทษสากล

หลักป้องกันตนเอง ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของราชอาณาจักร
หลักป้องกันเศรษฐกิจ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลง
หลักป้องกันการค้ามนุษย์ ความผิดเกี่ยวกับเพศ
หลักป้องกันสากล ความผิดฐานชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ในทะเล

หลวง

หลักบุคคล

กรณีผู้กระทำผิดเป็นคนไทย
กรณีผู้เสียหายเป็นคนไทย
ผู้กระทำผิดเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ

มาตรา ๘

กรณีผู้กระทำผิดเป็นคนไทย

๑. รัฐบาลแห่งประเทศที่ความผิดเกิดขึ้นหรือผู้เสียหาย ร้องขอให้
ลงโทษ

๒. เป็นความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๘

กรณีผู้เสียหายเป็นคนไทย

๑. รัฐบาลไทยหรือตัวผู้เสียหายเอง ร้องขอให้ลงโทษ
๒. เป็นความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๘

มาตรา ๙

ไม่ต้องการร้องขอให้ลงโทษ
เฉพาะความผิดต่อ ต.น.หน้าที่ราชการ
อาจไม่ใช่คนไทย แต่ต้องเป็น จพง.ไทย

องค์ประกอบ

๑. ผู้กระทำผิดเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ
๒. กระทำความผิดตาม มาตรา.๑๔๗ - มาตรา ๑๖๖ และ มาตรา

๒๐๐ - มาตรา ๒๐๕

ความผิดที่กระทำนอกราชอาณาจักร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๗/๒๕๐๘ จำเลยเป็นคนไทยถูกฟ้องหาว่ากระทำความผิดฐานชิงทรัพย์นอกประเทศไทย ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๙ นั้น ฟ้องของโจทก์ไม่จำเป็นต้องอ้างกฎหมายอาญาของประเทศที่จำเลยไปกระทำความผิดก็เป็นฟ้องที่สมบูรณ์ และไม่จำเป็นต้องนำสืบกฎหมายต่างประเทศนั้น ๆ

กระทำนอกราชอาณาจักรโดยคนไทยหรือคนต่างด้าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๗/๒๕๐๘ มาตรา ๘(ก) วรรคสอง (๙) นั้น เมื่อจำเลยเป็นคนไทยกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์นอกประเทศ ผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษแล้ว จำเลยก็ต้องรับโทษในราชอาณาจักร และในคำฟ้องก็ไม่ต้องอ้างกฎหมายอาญาของประเทศที่จำเลยไปกระทำความผิด และโจทก์ไม่จำเป็นต้องนำสืบกฎหมายต่างประเทศ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๕๑๖/๒๕๓๗ ความผิดฐานปล้นทรัพย์และฆ่าผู้อื่นเกิดขึ้นในทะเลหลวงนอกราชอาณาจักร ศาลไทยจะลงโทษผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นคนไทยในข้อหาความผิดต่อชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘(๔) ได้ต่อเมื่อผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘(ก) เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ตายซึ่งถือว่าเป็นผู้เสียหายเป็นใคร และไม่ปรากฏว่าจะมีผู้ใดซึ่งสามารถจัดการแทนผู้ตายได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕ ว. ๒) ดำเนินการร้องขอให้ศาลไทยลงโทษ จึงลงโทษจำเลยฐานฆ่าผู้อื่นไม่ได้

เจ้าพนักงานไทย กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๓๕/๒๕๖๔ จำเลยเป็นเลขานุการประจำสถานทูตไทย ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี ได้รับตำแหน่งเป็นอุปทูตและทำการแทนอัครราชทูตด้วยจำเลยได้โทรเลขแจ้งต่อเสนาบดีว่าการกระทรวงต่างประเทศของไทยว่าที่ตั้งของสถานทูตจะถูกตัดถนน เห็นควรจะขายราคา ๗๐๐,๐๐๐ ลีร์ ซึ่งความจริงมีผู้ซื้อราคา ๙๐๐,๐๐๐ ลีร์ ซึ่งเป็นความผิดฐานใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางทุจริตเมื่อจำเลยกลับมาประเทศไทยแล้วถูกฟ้อง ศาลไทยมีอำนาจลงโทษได้เพราะถือเสมือนทำผิดในประเทศไทย

หลักคำนี้ถึงคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ (มาตรา ๑๐-๑๑)

กรณีที่กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร (มาตรา ๑๐)

- ห้ามลงโทษ
- ถ้าได้มีคำพิพากษาต่างประเทศถึงที่สุดให้ปล่อยตัว
- ถ้าศาลต่างประเทศได้พิพากษาลงโทษและผู้นั้นพ้นโทษแล้ว

- ให้ลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ลงโทษเลย
- ถ้าผู้ต้องหาได้รับโทษมาบ้างแล้วในต่างประเทศ แต่ยังไม่พ้นโทษ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๑/๒๕๐๕ (ป.) คดีที่จำเลยเป็นคนสัญชาติไทย กระทำการปล้นทรัพย์นอกราชอาณาจักรซึ่งผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษจำเลย ภายในราชอาณาจักรต้องตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘ นั้น โจทก์ไม่มีหน้าที่ ต้องนำสืบ แสดงว่าไม่มีข้อห้ามมิให้ลงโทษจำเลยตามมาตรา ๑๐ อีก

กรณีที่ทำความผิดในราชอาณาจักร (มาตรา ๑๑)

- ห้ามลงโทษถ้าบุคคลนั้นถูกฟ้องเพราะรัฐบาลไทยขอร้อง
- ถ้าได้มีคำพิพากษาต่างประเทศถึงที่สุดให้ปล่อยตัว
- ถ้าศาลต่างประเทศได้พิพากษาลงโทษและผู้นั้นพ้นโทษแล้ว
- ให้ลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ลงโทษเลย
- ถ้าผู้ต้องหาได้รับโทษมาบ้างแล้วในประเทศแต่ยังไม่พ้นโทษ

บุคคลที่กฎหมายอาญาใช้บังคับ

- **หลักเกณฑ์** ใช้แก่คนไทยและคนต่างด้าวเสมอกันหมด
- **ข้อยกเว้น**
- ตามรัฐธรรมนูญ
- ข้อยกเว้นทั่วไป - พระมหากษัตริย์
- เอกสิทธิ์ในการแถลงข้อเท็จจริง/แสดงความเห็นในวุฒิสภา สภาผู้แทนฯ และรัฐสภา-ส.ว.-ส.ส.-ร.มต.- ผู้ที่ประธานสภาอนุญาต-กรรมการ-ผู้พิมพ์โฆษณารายงานการประชุมตามคำสั่งของสภา

ข้อยกเว้น

ตามกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง

เอกสิทธิ์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ - ประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ-ทูต/บุคคลในคณะทูต/ครอบครัว-กองทัพต่างประเทศที่มายึดครองราชอาณาจักร-เอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามกฎหมายพิเศษอื่น ๆ

มาตรา ๔ การกระทำความผิดในราชอาณาจักร

มาตรา ๔ ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักร ต้องรับโทษตามกฎหมาย

การกระทำความผิดในเรือไทยหรืออากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใดให้ถือว่า กระทำความผิดในราชอาณาจักร

มาตรา ๔ การกระทำความผิดในราชอาณาจักร

เป็นการบัญญัติเกี่ยวกับหลักเรื่องดินแดน หมายความว่ากฎหมายของรัฐใดย่อมใช้บังคับภายในเขตของรัฐนั้น แต่มีข้อยกเว้น ศาลไทยลงโทษผู้กระทำความผิดตามหลักดินแดนได้ ๒ กรณี คือ

๑. กระทำความผิดในราชอาณาจักร หมายความว่า กระทำในราชอาณาจักรไทยและผลของการกระทำเกิดในราชอาณาจักรไทย คำว่าราชอาณาจักรหมายถึง

๑.๑. พื้นดินและพื้นน้ำซึ่งอยู่ในอาณาเขตของประเทศไทย

๑.๒. บริเวณทะเลอันเป็นอ่าวไทยตามพระราชบัญญัติกำหนดเขตจังหวัดในอ่าวไทยตอนใน พ.ศ. ๒๕๐๒

๑.๓. บริเวณทะเลห่างจากฝั่ง ๑๒ ไมล์ทะเล

๑.๔. พื้นอากาศเหนืออาณาเขตจาม ข้อ ๑,๒,๓

๒. ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักร หมายความว่าผู้กระทำความผิดไม่ได้กระทำความผิดในราชอาณาจักรไทย แต่การกระทำนั้นมีลักษณะเกี่ยวข้องกับประเทศไทย บางประการ กฎหมายจึงให้ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักรไทย ตัวอย่างเช่น การกระทำความผิดในเรือไทยหรืออากาศยานไทย ไม่ว่าเรือไทยหรืออากาศยานไทยนั้น จะอยู่ ณ ที่ใด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๗๐/๒๕๓๕ เหตุเกิดในเรือไทย ถือว่าเป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักร พนักงานสอบสวนกองปราบปราม กรมตำรวจ มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร จึงมีอำนาจสอบสวน ทำผิดในเรือไทย อากาศยานไทย ให้ถือว่าทำผิดในประเทศไทย นอกจากหลักดินแดนแล้ว ทุกประเทศยังให้ความสำคัญในเรื่องอำนาจอธิปไตย ดังเช่น อำนาจอธิปไตยทางศาล ซึ่งในช่วงปฏิรูปทางการศาลในรัชสมัยรัชกาลที่ ๕ สยามประเทศหรือประเทศไทย ก็เคยสูญเสียเอกสารทางศาลบางส่วนให้ศาลกงสุลของประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ มาแล้ว หลักการใคร่ทำผิดในประเทศใดก็ต้องรับโทษตามกฎหมายของประเทศนั้น มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔ ฉบับปัจจุบัน เช่นเดียวกัน และในวรรค ๒ ของ มาตรา ๔ ยังได้บัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่สำคัญที่จดทะเบียนในประเทศก็ถือว่าทำผิดในราชอาณาจักรด้วย ตัวอย่างที่สำคัญซึ่งศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้ เช่น คดีตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ เหตุในคดีนี้ เกิดขึ้นสรุปได้ว่า เกิดขึ้นในเรือประมง ป.โชคชนะสิทธิ์ ซึ่งเป็นเรือไทย ดังนั้น จึงถือว่าเป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักร ร้องตำรวจเอก ณ. พนักงานสอบสวน กองปราบปราม กรมตำรวจ

(ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ) มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร จึงมีอำนาจทำการสอบสวน คดีนี้ได้^๔

มาตรา ๕ การที่กฎหมายให้ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๕ ความผิดใดที่การกระทำแมแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำให้ในราชอาณาจักรก็ดี ผลแห่งการกระทำเกิดในราชอาณาจักรโดยผู้กระทำความผิดประสังคโทษ ผลนั้นเกิดใน ราชอาณาจักร หรือโดยลักษณะแห่งการกระทำ ผลที่เกิดขึ้นควรเกิดในราชอาณาจักรหรือยอมจะ เล็งเห็นได้ว่าผลนั้นจะเกิดในราชอาณาจักรก็ดี ให้ถือว่าความผิดนั้นได้กระทำให้ในราชอาณาจักร

ในกรณีการเตรียมการ หรือพยายามกระทำการใดซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แม้การกระทำนั้นจะไดกระทำนอกราชอาณาจักร ถาหากการกระทำนั้นจะไดกระทำ ตลอดไปจนถึงขั้นความผิดสำเร็จ ผลจะเกิดขึ้นในราชอาณาจักร ให้ถือว่า การเตรียมการหรือ พยายามกระทำความผิดนั้นได้กระทำให้ในราชอาณาจักร

มาตรา ๕ การที่กฎหมายให้ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักรไทย ว่าด้วยหลักเรื่องการกระทำความผิดคาบเกี่ยวกันในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักร ซึ่งกฎหมายถือว่าความผิดนั้นได้กระทำให้ในราชอาณาจักร บัญญัติไว้จำนวน ๒ วรรค คือ

มาตรา ๕ วรรคแรก มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑.ความผิดได้กระทำให้แมส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำให้ในราชอาณาจักร หมายความว่า การกระทำความผิดนั้นมีหลายส่วน มีส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำให้ในราชอาณาจักร แมส่วนอื่นจะกระทำนอกราชอาณาจักร กฎหมายก็ถือว่าความผิดนั้นได้กระทำให้ในราชอาณาจักร ศาลไทยมีอำนาจลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นได้

๒.ผลแห่งการกระทำนั้นเกิดขึ้นในราชอาณาจักร โดยผู้กระทำความผิดประสังคโทษให้ผลนั้นเกิดในราชอาณาจักร หมายความว่า ผู้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรแต่ผู้กระทำความผิดประสังคโทษให้ผลแห่งการกระทำเกิดขึ้นในราชอาณาจักร

๓.ผลแห่งการกระทำนั้นเกิดขึ้นในราชอาณาจักร โดยลักษณะแห่งการกระทำผลที่เกิดขึ้นนั้นควรเกิดในราชอาณาจักร หมายความว่า ผู้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร แต่โดยลักษณะแห่งการกระทำนั้น ผลที่เกิดขึ้นควรเกิดในราชอาณาจักร

^๔ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๗๐/๒๕๓๕

๔. ผลแห่งการกระทำนั้นเกิดขึ้นในราชอาณาจักร โดยผู้กระทำความผิดเห็นได้ว่า ผลนั้นจะเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หมายความว่า ผู้กระทำได้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร แต่เห็นผลได้ว่าผลจะเกิดขึ้นในราชอาณาจักร

มาตรา ๕ วรรคสอง มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. การเตรียมการหรือการพยายามกระทำการใดซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด หมายความว่า การเตรียมการนั้นจะต้องเป็นการเตรียมการบางอย่างที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด เพราะโดยหลักแล้วการเตรียมการกระทำความผิดนั้น ไม่มีความผิดเว้นแต่ความผิดบางประเภทกฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นความผิด เช่น การเตรียมการวางเพลิง ตาม ป.อาญา มาตรา ๒๑๙ การเพ้อปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ เป็นต้น

๒. การเตรียมการหรือการพยายามกระทำความผิดได้กระทำนอกราชอาณาจักร หมายความว่า การเตรียมการหรือการพยายามกระทำความผิดซึ่งกฎหมายบัญญัติว่า เป็นความผิดนั้น ได้กระทำนอกราชอาณาจักร

๓. หากการเตรียมการหรือการพยายามกระทำความผิดนั้น ได้กระทำตลอดไปจนสำเร็จผลของการกระทำนั้น จะเกิดขึ้นในราชอาณาจักรไทย ตัวอย่าง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๑๐/๒๕๐๘ ออกเช็คคนนอกราชอาณาจักรให้มาขึ้นเงินในราชอาณาจักร เช็คนั้นไม่มีเงิน ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ถือว่าเหตุเกิดในราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๔๕/๒๕๓๑ การกระทำความผิดฐานพรากผู้เยาว์ไปเพื่อการอนาจารเริ่มต้นตั้งแต่จำเลยพาผู้เสียหายขึ้นรถยนต์ที่ปากซอยหน้าบ้านผู้เสียหายในประเทศไทย แม้จำเลยจะไปร่วมประเวณีผู้เสียหายที่ประเทศญี่ปุ่น การกระทำของจำเลยส่วนหนึ่งก็ได้เกิดขึ้นแล้วในประเทศไทย ถือว่าความผิดได้กระทำในราชอาณาจักร ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕ วรรคหนึ่ง

การกระทำผลแห่งการกระทำความผิด ส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำในประเทศ ถือว่าความผิดนั้นได้กระทำในประเทศ เกี่ยวกับกรณีนี้ ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕ ตัวอย่างคดีที่น่าสนใจ เช่น จำเลยกับพวกบังคับหญิงเหี่ยวกักขังผู้เสียหายชาวมาเลเซียเพื่อเรียกค่าไถ่ และบังคับให้ผู้เสียหายขับรถไปส่งยังชายแดนประเทศไทย ซึ่งน่าจะได้อำนาจเข้าไปในเขตแดนไทยด้วย เพราะภูมิลำเนาของจำเลยกับพวกอยู่ในราชอาณาจักร จึงเป็นความผิดต่อเนื่องทั้งในและนอกราชอาณาจักร พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอควนโดน จังหวัด

สตูล ซึ่งจับจำเลย จึงมีอำนาจทำการสอบสวนดำเนินคดีกับจำเลยได้^๕ หรือ เช่น นางชดช้อยข้าราชการสถานทูตไทย ณ กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัล ได้เขียนจดหมายมาถึงผู้บังคับบัญชาในประเทศไทย ว่า นางชวนชื่น ข้าราชการในสถานทูตเดียวกันมีความสัมพันธ์ฉันท์คู่สาวกับชาวต่างประเทศ ทำให้เสียชื่อเสียงและอาจทำความเสียหายแก่ประเทศไทย ควรเรียกตัวนางชวนชื่น กลับมาประเทศไทยเสีย ผู้บังคับบัญชาได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วปรากฏว่าจดหมายนั้นเป็นความจริง จึงไม่เรียกตัวนางชวนชื่นกลับ ต่อมานางชวนชื่น ทราบเรื่องจดหมาย จึงมาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ในประเทศไทย ว่านางชดช้อย หมิ่นประมาท ดังนี้ สถานทูตไทยในต่างประเทศไม่ใช่ราชอาณาจักรไทย การที่นางชดช้อยเขียนจดหมายหมิ่นประมาทนางชวนชื่น ในสถานทูตไทย ณ กรุง ดาการ์ จึงไม่ใช่เป็นการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักรไทย แต่การที่นางชดช้อย ส่งจดหมายมาถึงผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นบุคคลที่สามในประเทศไทยนั้น ถือได้ว่าเป็นกรณีที่ส่วนหนึ่งส่วนใดของความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำในราชอาณาจักร และผลแห่งการกระทำเกิดในราชอาณาจักร ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง ให้ถือว่าความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักร ดังนั้น การกระทำของนางชดช้อย จึงเป็นความผิดที่ลงโทษในราชอาณาจักรได้

มาตรา ๖ การที่กฎหมายให้ถือว่า ตัวการ ผู้สนับสนุน หรือผู้ใช้ให้กระทำได้กระทำในราชอาณาจักร

มาตรา ๖ ความผิดใดที่ได้กระทำในราชอาณาจักรหรือที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่า ได้กระทำในราชอาณาจักร แม้การกระทำของผู้เป็นตัวการด้วยกันของผู้สนับสนุน หรือของผู้ใช้ให้ กระทำความผิดนั้นจะได้กระทำนอกราชอาณาจักร ก็ให้ถือว่าตัวการ ผู้สนับสนุน หรือผู้ใช้ให้ กระทำได้กระทำในราชอาณาจักร

มาตรา ๖ การที่กฎหมายให้ถือว่า ตัวการ ผู้สนับสนุน หรือผู้ใช้ให้กระทำได้กระทำในราชอาณาจักร

มาตรา ๖ บัญญัติเกี่ยวกับ ตัวการ ผู้สนับสนุน หรือผู้ใช้ ซึ่งกระทำการอยู่นอกราชอาณาจักรแต่กฎหมายให้ถือว่ากระทำในราชอาณาจักร โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑.เป็นความผิดที่ผู้กระทำได้กระทำในราชอาณาจักรหรือที่ประมวลกฎหมายอาญาถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร

^๕ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๕๘๖/๒๕๒๖

๒.การกระทำของผู้เป็นตุลาการด้วยกัน ของผู้สนับสนุน หรือของผู้ใช้ให้กระทำความผิดนั้น ได้กระทำนอกราชอาณาจักร

เมื่อการกระทำเข้าหลักเกณฑ์ ๒ ประการ นี้ กฎหมายให้ถือว่าตุลาการร่วมผู้สนับสนุน หรือผู้ใช้ ได้กระทำความผิดในราชอาณาจักรและศาลไทยมีอำนาจลงโทษได้ ตัวอย่าง

นายดำและนายแดงทะเลาะกับนายขาว นายขาว เป็นผู้มีอิทธิพลมาก นายดำและนายแดง จึงเดินทางไปประเทศมาเลเซียเพื่อปรึกษากับนายอับดุล ซึ่งเป็นเพื่อนกัน นายอับดุล โกรธเคืองนายขาวอยู่ก่อนแล้ว จึงคบคิดกับนายดำ และนายแดงเพื่อฆ่านายขาว นายอับดุลพานายดำและนายแดงไปพบนายสะมะแอ นายสะมะแอสนับสนุนที่จะฆ่านายขาวและให้ยืมปืนคาร์บิน พร้อมกระสุนจำนวน ๑๐๐ นัด นายดำและนายแดง นำปืนคาร์บินพร้อมด้วยกระสุนปืนกลับเข้ามาในประเทศไทย และได้ใช้ปืนกระบอกดังกล่าวยิงนายขาวถึงแก่ความตาย ดังนี้ถือว่านายอับดุล ตุลาการร่วมและนายสะมะแอ ผู้สนับสนุนได้กระทำความผิดในราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖ ศาลไทยมีอำนาจลงโทษนายอับดุล และนายสะมะแอ หากบุคคลทั้งสองเข้ามาในประเทศไทยได้ ตุลาการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ที่อยู่นอกราชอาณาจักร ต้องรับผิดในราชอาณาจักรด้วย ซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖ ซึ่งสามารถนำไปใช้กับผู้บังคับการก่อความไม่สงบที่อยู่นอกประเทศ ได้ แต่มีเงื่อนไขว่าคือต้องรู้ตัวและจับกุมตัวมายังประเทศไทยได้แล้ว ตัวอย่างเช่น นายหลีจ้างนายเหล็ง คนจีนฮ่อชกด้วยกันให้มาฆ่านายฮ้อคนจีนในประเทศไทย นายเหล็งตกลงแล้วเดินทางมายังประเทศไทย แต่เมื่อพบนายฮ้อแล้วนายเหล็งจำได้ว่าเป็นเพื่อนกัน จึงกลับใจไม่ฆ่าและเล่าเรื่องให้ทราบ นายฮ้อจึงจ้างนายเหล็งให้กลับไปฆ่า นายหลี นายเหล็งกลับไปที่ย่อชก ใช้ปืนยิงนายหลี แต่กระสุนปืนไม่ถูกนายหลี ดังนี้ นายหลีมีความผิดฐานเป็นผู้ใช้ให้นายเหล็งกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนแต่ความผิดมิได้กระทำลง ต้องระวางโทษ ๑ ใน ๓ ของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๙(๔) ประกอบด้วย มาตรา ๘๔ วรรค ๒ แต่เนื่องจากเป็นการใช้ให้กระทำความผิดที่ได้กระทำนอกราชอาณาจักรและไม่มี ความผิดที่ได้กระทำลงในราชอาณาจักร กรณีจึงไม่ต้องด้วยประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖ ที่จะลงโทษในราชอาณาจักรได้ และไม่ต้องด้วย มาตรา ๕ เพราะไม่มีการกระทำความผิดส่วนหนึ่งส่วนใดกระทำความผิดในราชอาณาจักร และไม่มีผลของการกระทำเกิดขึ้นในราชอาณาจักร ทั้งไม่ต้องด้วยมาตรา ๘ เพราะไม่มีคนไทยเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด จึงไม่อาจลงโทษนายหลีในราชอาณาจักรไทยได้

สำหรับนายเหล็ง พยายามฆ่านายหลี่ในฮ่องกง เป็นการกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร แต่ทั้งนายหลี่และนายเหล็ง เป็นคนต่างด้าว กรณีจึงไม่ต้องด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘ ไม่อาจลงโทษนายเหล็ง ในราชอาณาจักรได้ ส่วนนายฮ้อ ใช้นายเหล็งในราชอาณาจักรและนายเหล็ง ได้กระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน นายฮ้อจึงต้องรับโทษในราชอาณาจักร เสมือนเป็นตัวการในความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๙(๔) ประกอบด้วยมาตรา ๘๔ วรรคแรก และมาตรา ๔ วรรคแรก

มาตรา ๗ ความผิดที่กระทำนอกราชอาณาจักรซึ่งจะต้องได้รับโทษในราชอาณาจักร

มาตรา ๗ ผู้ใดกระทำความผิดดังระบุไว้ต่อไปนี้ นอกราชอาณาจักร จะต้องรับ โทษในราชอาณาจักร คือ

(๑) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๒๙

(๑/๑) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๕/๑ มาตรา ๑๓๕/๒ มาตรา ๑๓๕/๓ และมาตรา ๑๓๕/๔

(๒) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๐ ถึงมาตรา ๒๔๙ มาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๖ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๖๖ (๓) และ (๔)

(๒ ทวิ) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๒ และมาตรา ๒๘๓

(๓) ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๙ และความผิดฐาน ปล้นทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๔๐ ซึ่งได้กระทำในทะเลหลวง

มาตรา ๗ ความผิดที่กระทำนอกราชอาณาจักรซึ่งจะต้องได้รับโทษในราชอาณาจักร

มาตรา ๗ เป็นการยกเว้นหลักดินแดน เกี่ยวกับความผิดบางประเภท ถึงแม้จะกระทำความผิดนอกราชอาณาจักรก็ต้องรับโทษในราชอาณาจักร โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑.เป็นการกระทำความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร

๒.การกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗(๑) (๑/๑),(๒)(๒ทวิ) หรือ(๓)

๓.จับตัวผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ในประเทศไทย หรือรัฐบาลไทยได้
ตัวมา ตามกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ความผิดตาม มาตรา ๗(๑) มีดังนี้

๑.ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามที่บัญญัติไว้ใน
ในมาตรา ๑๐๗ ถึง ๑๒๙ เช่น ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ ตามมาตรา ๑๐๗
และ๑๐๘ และความผิดฐานกบฏ ตามมาตรา ๑๑๓ เป็นต้น และความผิดตาม มาตรา
๗(๑/๑) ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๕/๑ ถึง ๑๓๕/๔ เป็นไปตามหลักป้องกันตนเอง

๒.ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ตามที่บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๒๔๐ ถึงมาตรา ๒๔๙ มาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๖ มาตรา ๒๕๗ มาตรา ๒๖๖
(๓)และ(๔) ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗(๒) เช่นความผิดฐานปลอมเงินตรา เป็นหลัก
ป้องกันทางเศรษฐกิจ

๓.ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๘๒ และ
มาตรา ๒๘๓ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗(๒ทวิ) ได้แก่ความผิด เป็นธรรมาจาร เพื่อ
การอนาจาร เป็นต้น เป็นหลักป้องกันทางเพศและศีลธรรม

๔.ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๙ และ
ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ตามมาตรา ๓๔๐ เป็นไปตามหลักป้องกันภัยสากล

การกระทำความผิดนอกราชอาณาจักรในความผิดสากล ต้องรับโทษ
ภายในประเทศหรือในราชอาณาจักร นอกจากความผิดนอกราชอาณาจักร ตาม
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔,๕,๖ ซึ่งให้ถือว่าได้กระทำความผิดในราชอาณาจักรแล้ว
ยังมีการนิยามความผิดนอกราชอาณาจักรอย่างแท้จริง แต่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา
๗ ก็บัญญัติให้ความผิดตามข้อหา หรือฐานความผิดที่ระบุไว้เป็นความผิดสากล ต้อง
รับโทษในราชอาณาจักรด้วย ตัวอย่างที่น่าสนใจ เช่น ความผิดฐานปล้นทรัพย์และฆ่า
ผู้อื่นในทะเลหลวงนอกราชอาณาจักร ศาลไทยจะลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นคนไทยใน
ข้อหาความผิดต่อชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘(๔) ได้ต่อเมื่อผู้เสียหาย
ได้ร้องขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘(ก) เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ตาย
ซึ่งถือว่าเป็นผู้เสียหาย เป็นใครและไม่ปรากฏว่าจะมีผู้ใดซึ่งสามารถจัดการแทนผู้ตาย
ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕(๒) ดำเนินการร้องขอให้
ศาลไทยลงโทษ จึงลงโทษจำเลยฐานฆ่าผู้อื่นไม่ได้ คงลงโทษได้เฉพาะฐานปล้นทรัพย์
โดยมีอาวุธและโดยใช้ยานพาหนะเท่านั้น^๖ หรือ นายฮ้อคนสัญชาติ ทำการปลอม

^๖ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๕๑๖/๒๕๓๗

ธนบัตรรัฐบาลไทยที่ฮ่องกง และถูกศาลเมืองฮ่องกงพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ๓ ปี นายฮ้อรับโทษจำคุกได้ ๑ ปี ก็หลบหนีมาอยู่ในประเทศไทย แล้วมาพิมพ์ธนบัตรดอลลาร์สหรัฐอเมริกามาอีก จนถูกฟ้องขอให้ลงโทษฐานปลอมธนบัตรทั้งสองครั้ง ดังนั้นการปลอมธนบัตรไทยที่ฮ่องกงของนายฮ้อ เป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๔๐ และเป็นการกระทำความผิดนอกราชอาณาจักรที่ต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามมาตรา ๗ (๒) เมื่อนายฮ้อได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้นตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแล้วแต่ยังไม่พ้นโทษ ศาลไทยจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงโทษที่นายฮ้อได้รับมาแล้ว ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๐ วรรค ๒ สำหรับการปลอมธนบัตรดอลลาร์ สหรัฐอเมริกาในประเทศไทย นั้น เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๔๐ และมาตรา ๒๔๗ ต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔ หรือตัวอย่างเช่น นางเดือนคนไทย เป็นนายหน้าหาหญิงไปค้าประเวณี ได้ไปที่ประเทศมาเลเซียและชักชวนนางดาวคนมาเลเซียมาประเวณีที่ประเทศญี่ปุ่น โดยนางเดือนจะเป็นธุระจัดการในเรื่องเดินทาง นางดาวตกลงเต็มใจไปด้วย นางเดือนจึงพานางดาวเดินทางจากประเทศมาเลเซียไปส่งให้สถานค้าประเวณีที่ประเทศญี่ปุ่น นางเดือนได้รับค่าใช้จ่ายในการเดินทางคืนกับได้ค่านายหน้าอีกจำนวนหนึ่ง นางดาวค้าประเวณีที่ประเทศญี่ปุ่นได้วันเดียวก็ถูกตำรวจจับ ส่วนนางเดือนหนีกลับประเทศไทยได้ ทางกรมประมงญี่ปุ่นจึงแจ้งให้ตำรวจไทยทราบ ต่อมานางเดือนถูกจับได้ในประเทศไทย พนักงานอัยการฟ้องนางเดือนต่อศาลอาญาขอให้ลงโทษในความผิดฐานเป็นธุระจัดหาหรือพาไปเพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือหญิงเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๒ ดังนั้นนางเดือนกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร และเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๒ ซึ่งเป็นความผิดที่ระบุไว้ใน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗ (๒) ตรี นางเดือน จึงต้องรับโทษในราชอาณาจักร ตามมาตรา ๗ แม้ทางการประมงญี่ปุ่นจะได้แจ้งให้ตำรวจไทยทราบ อันถือเป็นการร้องขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมาย มาตรา ๘(ก) แต่ความผิดที่นางเดือนกระทำนั้นมิใช่ความผิดที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘ วรรค ๒ ดังนั้น นางเดือนจึงไม่ต้องรับโทษในราชอาณาจักร ตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๘ หรือตัวอย่างเช่น นายเหิงยงคนเวียดนามเอาเรือไปจับปลาในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทย แต่ได้ปลาเพียงเล็กน้อยขณะแล่นจับปลาอยู่ได้พบกับนายหมัดคนมาเลเซียจับปลาได้มากมาย

นายเหียน จึงขึ้นไปบนเรือและจับนายหมัดไว้แล้วชนปลาของนายหมัดไปใส่ในเรือของตนเอง พอดีเรือลาดตะเวนของไทยผ่านมาช่วยเหลือ และจับตัวนายเหียนส่งพนักงานสอบสวน ดังนี้ การกระทำของนายเหียนเป็นความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๙ ซึ่งได้กระทำในเขตเศรษฐกิจจำเพาะซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักร จึงเป็นการกระทำผิดในทะเลหลวง นายเหียนต้องรับโทษในราชอาณาจักร ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗(๓)

มาตรา ๘ กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร และ ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนไทย และรัฐบาลแห่งประเทศที่ความผิดได้ เกิดขึ้น หรือผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ หรือ ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนต่างด้าว และรัฐบาลไทยหรือคนไทยเป็นผู้เสียหาย และผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ

มาตรา ๘ ผู้ใดกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร และ

(ก) ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนไทย และรัฐบาลแห่งประเทศที่ความผิดได้ เกิดขึ้น หรือผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ หรือ

(ข) ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนต่างด้าว และรัฐบาลไทยหรือคนไทยเป็นผู้เสียหาย และผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ

ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดดังระบุไว้ต่อไปนี้ จะต้องรับโทษภายในราชอาณาจักร คือ

(๑) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๑๗ มาตรา ๒๑๘ มาตรา ๒๒๑ ถึงมาตรา ๒๒๓ ทั้งนี้เว้นแต่กรณีเกี่ยวกับมาตรา ๒๒๐ วรรคแรก และมาตรา ๒๒๔ มาตรา ๒๒๖ มาตรา ๒๒๘ ถึงมาตรา ๒๓๒ มาตรา ๒๓๗ และ มาตรา ๒๓๓ ถึงมาตรา ๒๓๖ ทั้งนี้เฉพาะเมื่อเป็นกรณีต้องระวางโทษตามมาตรา ๒๓๘

(๒) ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๖(๑) และ (๒) มาตรา ๒๖๘ ทั้งนี้เว้นแต่กรณีเกี่ยวกับมาตรา ๒๖๗ และ มาตรา ๒๖๙

(๒/๑) ความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๖๙/๑ ถึงมาตรา ๒๖๙ /๗

(๒/๒) ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๙/๘ ถึง มาตรา ๒๖๙/๑๕

(๓) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๖ มาตรา ๒๘๐ และ มาตรา ๒๘๕ ทั้งนี้เฉพาะที่เกี่ยวกับมาตรา ๒๗๖

- (๔) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา ๒๙๐
- (๕) ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๕ ถึงมาตรา ๒๙๘
- (๖) ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๖ ถึงมาตรา ๓๐๘
- (๗) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๙ มาตรา ๓๑๐ มาตรา ๓๑๒ ถึงมาตรา ๓๑๕ และมาตรา ๓๑๗ ถึงมาตรา ๓๒๐
- (๘) ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ถึง มาตรา ๓๓๖
- (๙) ความผิดฐานกรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๗ ถึงมาตรา ๓๔๐
- (๑๐) ความผิดฐานฉ้อโกง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๔๑ ถึงมาตรา ๓๔๔ มาตรา ๓๔๖ และมาตรา ๓๔๗
- (๑๑) ความผิดฐานยักยอก ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕๒ ถึงมาตรา ๓๕๔
- (๑๒) ความผิดฐานรับของโจร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕๗
- (๑๓) ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕๘ ถึง มาตรา ๓๖๐

มาตรา ๘ ความผิดที่กระทำนอกราชอาณาจักรโดยคนไทยหรือคนต่างด้าว ซึ่งจะต้องรับโทษในราชอาณาจักรเมื่อมีการขอร้องให้ลงโทษ

มาตรา ๘ บัญญัติถึงข้อยกเว้นหลักดินแดนเกี่ยวกับประเภทของบุคคลผู้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

มาตรา ๘ วรรคแรก

(ก) ๑.ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนไทย และ ๒.รัฐบาลแห่งประเทศที่ความผิดได้เกิดขึ้นหรือผู้เสียหายได้ร้องขอให้รัฐบาลไทยลงโทษ

(ข) ๑.ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนต่างด้าว และ ๒.รัฐบาลไทยหรือคนไทยเป็นผู้เสียหาย และผู้เสียหายหรือรัฐบาลไทย ได้ร้องขอให้รัฐบาลไทยลงโทษ

มาตรา ๘ วรรค ๒

ถ้าความผิดที่คนไทยหรือคนต่างด้าวตาม มาตรา ๘(ก) และ(ข)ได้กระทำนั้นเป็นความผิดที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๘(๑) ถึง(๑๓) อนุมาตราใดอนุมาตราหนึ่ง ผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องรับโทษในราชอาณาจักร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๘๙/๒๕๒๑ ผู้จัดการธนาคารทหารไทย สาขาไทเป มอบเงินของธนาคารให้จำเลยซึ่งเป็นคนไทยและเป็นผู้ช่วยผู้จัดการและรักษาการ ผู้ช่วยสมุห์บัญชีนำไปฝากธนาคารอื่น จำเลยเป็นผู้ครอบครองเงินนั้น จำเลยถอนเงินไปโดยทุจริตมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๔ ซึ่งเป็นธุรกิจที่ไว้วางใจของประชาชน เป็นความผิดตาม มาตรา ๘(๑๑)ธนาคารทหารไทยเป็นผู้เสียหายร้องทุกข์ได้และศาลไทยลงโทษจำเลยได้คนไทย คนต่างด้าวทำผิดนอกประเทศ ผู้เสียหายก็ร้องขอให้ศาลลงโทษได้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘ ถือหลักบุคคลคือ สัญชาติ ของผู้กระทำความผิด หรือสัญชาติของผู้เสียหาย รวมทั้งหลักดินแดนของของรัฐบาลแห่งประเทศที่ความผิดได้เกิดขึ้นหรือเป็นผู้เสียหายเป็นเงื่อนไขในการดำเนินคดี ตัวอย่างเช่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘(ก) วรรค ๒ (๙) นั้น เมื่อจำเลยเป็นคนไทยกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์นอกประเทศ ผู้เสียหาย ได้ร้องขอให้ลงโทษแล้ว จำเลยจึงต้องรับโทษในราชอาณาจักรและในคำฟ้องก็ไม่ต้องอ้างกฎหมายอาญาของประเทศที่จำเลยไปกระทำความผิด กับโจทก์ไม่จำเป็นต้องนำสืบกฎหมายต่างประเทศ^๗

มาตรา ๙ กรณีที่เจ้าพนักงานของรัฐบาลไทยกระทำความผิดนอกราชอาณาจักรจะต้องรับโทษในราชอาณาจักร

มาตรา ๙ เจ้าพนักงานของรัฐบาลไทยกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗ ถึงมาตรา ๑๖๖ และมาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๐๕ นอกราชอาณาจักร จะต้องรับโทษใน ราชอาณาจักร

มาตรา ๙ บัญญัติเรื่องเจ้าพนักงานของรัฐบาลไทย กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรจะต้องรับโทษในราชอาณาจักร ถ้าเข้าหลักเกณฑ์ ๒ ประการ คือ

๑. ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นเจ้าพนักงานของรัฐบาลไทย ซึ่งไปประจำในต่างประเทศหรือไปปฏิบัติราชการในต่างประเทศชั่วคราว เช่น เจ้าพนักงานประจำสถานทูต สถานกงสุล ,หรือเจ้าพนักงานที่ไปติดต่อกับต่างประเทศ

๒. ความผิดที่เจ้าพนักงานของรัฐบาลไทยกระทำนั้นเป็นความผิดที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๙ คือ ความผิดดังต่อไปนี้

^๗ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๗/๒๕๐๘

๒.๑.ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ ถึง มาตรา ๑๖๖ เช่น ความผิดฐานเจ้าพนักงานยักยอก,เจ้าพนักงานรับสินบน

๒.๒.ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๐๐ ถึง มาตรา ๒๐๕ เช่นความผิดฐาน เจ้าพนักงานในการยุติธรรมเรียกรับสินบน เป็นต้น

ตามหลักเรื่องดินแดน ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักร ต้องรับโทษตามกฎหมาย แต่หลักนี้มีข้อยกเว้น กล่าวคือ มีการกระทำความผิดบางอย่างแม้ผู้กระทำความผิดจะได้กระทำนอกราชอาณาจักรแต่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษตามกฎหมายในราชอาณาจักร คือ

๑.การกระทำที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นการกระทำในราชอาณาจักรได้แก่

๑.๑) การกระทำความผิดในเรือไทยหรืออากาศยานไทยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๔ วรรค ๒

๑.๒) การกระทำที่เข้าลักษณะตามมาตรา ๕ ได้แก่

๑) ส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำในราชอาณาจักร

๒) ผลแห่งการกระทำเกิดขึ้นในราชอาณาจักร โดยผู้กระทำให้ผลนั้นเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือโดยลักษณะแห่งการกระทำ ผลที่เกิดขึ้นนั้นควรเกิดขึ้นในราชอาณาจักรหรือย่อมเล็งเห็นได้ว่า ผลนั้นจะเกิดขึ้นในราชอาณาจักร

๓) การพยายามหรือเตรียมการที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นความผิดแม้กระทำนอกราชอาณาจักร แต่ถ้าได้กระทำต่อไปจนสำเร็จผลจะเกิดในราชอาณาจักร

๑.๓) การกระทำของตัวการด้วยกัน ของผู้สนับสนุน หรือของผู้ใช้นอกราชอาณาจักร ซึ่งเป็นความผิดในราชอาณาจักรตามมาตรา ๖

๒.การกระทำความผิดนอกราชอาณาจักรแต่ต้องรับโทษในราชอาณาจักรตาม มาตรา ๗(๑) ถึง (๓) ซึ่งเป็นเรื่องหลักป้องกันตนเอง หลักป้องกัน

ทางเศรษฐกิจ หลักป้องกันทางเพศและศีลธรรม และหลักป้องกันภัยสากล ได้แก่ ความผิดดังต่อไปนี้

๒.๑) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่ง
ราชอาณาจักร

๒.๒) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง

๒.๓) ความผิดเกี่ยวกับเพศและความผิดเกี่ยวกับ
ทรัพย์

๓.การกระทำนอกราชอาณาจักร โดย

๓.๑) ผู้กระทำความผิดเป็นคนไทย และรัฐบาลแห่ง
ประเทศที่ความผิดได้เกิดขึ้น หรือผู้เสียหายขอให้ศาลไทยลงโทษ

๓.๒) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และรัฐบาลไทย
หรือคนไทยเป็นผู้เสียหายและผู้เสียหายได้ร้องขอให้ศาลไทยลงโทษ และความผิด
ต่างๆ นั้น เป็นความผิดที่ระบุไว้ในมาตรา ๘(๑) ถึง (๑๓)

๔.เจ้าพนักงานของรัฐบาลไทย ซึ่งกระทำความผิดตามบทบัญญัติที่
ระบุไว้ในมาตรา ๙ นอกราชอาณาจักร

เจ้าพนักงานไทยทำผิดนอกประเทศก็ต้องรับโทษในประเทศ
ตัวอย่างเช่น นายเก่ง เจ้าพนักงาน ตำแหน่ง เลขาธิการสถานทูตไทยประจำประเทศ
ปานากัว ยักยอกเอาเงินของทางราชการที่ดินมีหน้าที่ดูแลไปใช้เป็นประโยชน์ส่วนตน
ย่อมเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานยักยอกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา
๑๔๗ และการที่นายเก่ง ขอให้ศาลไทยปิดกั้นการกระทำความผิดของตน
โดยจะนำเงินมาคืนแก่ทางราชการและขอให้ศาลไทยปิดกั้นนายเก่งเป็นเงินจำนวน ๑
ล้านบาท นายเก่ง ย่อมมีความผิดฐานขอให้ทรัพย์คืนแก่เจ้าพนักงานเพื่อจูงใจให้ไม่
กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๔ ความผิด
ตามมาตรา ๑๔๔ ไม่เป็นความผิดที่จะต้องรับโทษในราชอาณาจักรตาม ประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา ๙ เพราะมิใช่ความผิดตาม ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย
อาญา มาตรา ๑๔๗ ถึงมาตรา ๑๖๖ และมาตรา ๒๐๐ ถึง มาตรา ๒๐๕ และถึงแม้ว่า
นายเก่ง ผู้กระทำความผิดเป็นคนไทยและกระทรวงการต่างประเทศผู้เสียหายได้ร้องขอให้
ลงโทษก็ตาม แต่ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๔ มิใช่ความผิดที่
ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘(๑)-(๑๓) นายเก่ง จึงไม่ต้องรับโทษใน
ราชอาณาจักรสำหรับความผิดฐานนี้ สำหรับความผิดของนายเก่ง ตามประมวล

กฎหมายอาญามาตรา ๑๔๗ อันเป็นความผิดที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙ และนายเก่ง เป็นเจ้าพนักงานของรัฐบาลไทยด้วยนั้น แม้นายเก่ง จะกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร นายเก่ง ก็ต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙ เป็นต้น

มาตรา ๑๐ กรณีห้ามไม่ให้ลงโทษผู้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรในราชอาณาจักรอีก

มาตรา ๑๐ ผู้ใดกระทำการนอกราชอาณาจักรซึ่งเป็นความผิดตาม มาตราต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา ๗ (๒) และ (๓) มาตรา ๘ และมาตรา ๙ ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นใน ราชอาณาจักรเพราะการกระทำนั้นอีก ถ้า

(๑) ได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้น หรือ

(๒) ศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษ และผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้นตามคำพิพากษาของศาลใน ต่างประเทศมาแล้ว แต่ยังไม่พ้นโทษ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับ ความผิด นั้นเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นได้ รับมาแล้ว

เป็นเรื่องการบัญญัติผู้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรและได้รับโทษ ตามคำพิพากษาในศาลต่างประเทศ มาแล้ว ถ้าศาลไทยจะลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นอีก จะต้องคำนึงถึงคำพิพากษาของศาลต่างประเทศอย่างไร ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการ พิจารณาดังนี้

๑).ห้ามศาลไทยลงโทษผู้นั้นอีกเมื่อเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑.๑).ความผิดซึ่งผู้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรนั้นเป็น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา ๗(๒) และ(๓) และมาตรา ๘ และมาตรา ๙

๑.๒).ศาลในต่างประเทศได้มีคำพิพากษาดังนี้ คือ

๑.๒.๑).ได้มีคำพิพากษาในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อย ตัวผู้นั้น หรือ

๑.๒.๒).ศาลในต่างประเทศให้ลงโทษผู้นั้นและได้พ้นโทษ มาแล้ว

๒).กรณีศาลไทยลงโทษได้อีกจะต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๒.๑).ผู้นั้นต้องคำพิพากษาในต่างประเทศให้รับโทษแต่ยังไม่พ้นโทษ

๒.๒).ศาลไทยจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว

การกระทำความผิดเพียงครั้งเดียวไม่ว่าที่ใด ห้ามลงโทษซ้ำถึง ๒ ครั้ง เป็นไปตามหลักว่าบุคคลไม่ควรถูกลงโทษสองครั้ง ในความผิดเดียวกัน (non bis in idem หรือ no man is punished twice for the same offense) ตัวอย่างคดีที่น่าสนใจ เช่น คดีที่จำเลยเป็นคนสัญชาติไทย กระทำผิดฐานปล้นทรัพย์นอกราชอาณาจักร ซึ่งผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษจำเลยภายในราชอาณาจักร ต้องตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘ นั้น โจทก์ไม่มีหน้าที่ต้องนำเสนอว่า ไม่มีข้อห้ามไม่ให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๐ อีก “ หรือ ตัวอย่างเช่น นายหลุย นายโจ และนายแจ๊ค ร่วมกันปล้นทรัพย์และฆ่าพระภิกษุไทย ๖ รูป ที่วัดไทยในสหรัฐอเมริกา นายหลุยกับนายโจ ถูกจับฟ้องต่อศาลในสหรัฐอเมริกา ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกนายหลุย ๑๐ ปี ยกฟ้อง นายโจส่วนนายแจ๊ค หลบหนีเข้ามาอยู่ในประเทศไทย นายหลุยถูกจำคุกอยู่ ๑ ปี ก็หลบหนีได้ จึงไปชวนนายโจ เข้ามาหานายแจ๊คในประเทศไทย นายทองปี ดา ของพระภิกษุรูปหนึ่งที่ถูกฆ่าทราบเข้า จึงไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน เพื่อให้เอาตัวผู้กระทำความผิดทั้ง ๓ คน มาลงโทษ ดังนี้ นายหลุย นายโจ และนายแจ๊ค กระทำผิดนอกราชอาณาจักร โดยที่ผู้เสียหาย เป็นคนไทย เมื่อการกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดฐานปล้นทรัพย์และฆ่าผู้อื่น นายหลุย นายโจ และนายแจ๊ค ต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘ แต่ นายหลุย ได้รับโทษตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแล้ว แต่ยังไม่พ้นโทษ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้น ได้รับมาแล้วตามมาตรา ๑๐ วรรค ๒ สำหรับนายโจ ได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวแล้ว ต้องห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักรเพราะการกระทำความผิดนั้นอีก ตาม มาตรา ๑๐(๑) ส่วนนายแจ๊คไม่มีคำพิพากษาของศาลต่างประเทศในทางใด ๆ กรณีไม่เข้าเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญา ๑๐ ศาลมีอำนาจลงโทษได้เต็มตามที่กฎหมายกำหนด

๘ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๑/๒๕๐๕

มาตรา ๑๑ ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือกระทำความผิดที่ประมวล กฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร ถ้าผู้นั้นได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้นตามคำ พิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแล้วทั้งหมด หรือแต่บางส่วน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่ กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึง โทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือกระทำความผิดที่ประมวล กฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร ได้ถูกฟ้องต่อศาลในต่างประเทศโดย รัฐบาลไทยร้องขอ ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักรเพราะการกระทำนั้นอีก ถ้า

- (๑) ได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้น หรือ
- (๒) ศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษ และผู้นั้นได้นำโทษแล้ว

มาตรา ๑๑ กรณี ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่ศาลกำหนด/ไม่ลงโทษเลยหรือ ต้องห้ามมิให้ลงโทษอีก

มาตรา ๑๑ บัญญัติไว้ จำนวน ๒ วรรค คือ

มาตรา ๑๑ วรรคแรก มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑.ผู้กระทำความผิดนั้นได้กระทำความผิดใด ๆ ไม่จำกัดฐานความผิด ในราชอาณาจักรหรือถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักร แต่ผู้นั้นได้รับโทษตาม คำพิพากษาในศาลต่างประเทศ

๒.รัฐบาลไทยไม่ได้ร้องขอให้ลงโทษ

๓.ผู้นั้นได้รับโทษตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศ ทั้งหมดหรือบางส่วนมาแล้ว

กรณีนี้ศาลไทยมีอำนาจลงโทษได้อีกเต็มตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ศาลจะ ลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ได้หรือไม่ลงโทษเลยก็ได้ โดยคำนึงถึงโทษที่ ผู้กระทำความผิดได้รับมาแล้ว

มาตรา ๑๑ วรรค ๒ มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑.ผู้กระทำความผิดนั้นได้กระทำความผิดใด ๆ ไม่จำกัดฐานความผิด ในราชอาณาจักรหรือถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักรแต่ผู้กระทำความผิดนั้นได้รับ โทษตามคำพิพากษาในต่างประเทศมาแล้ว

๒.รัฐบาลไทยเป็นผู้ร้องขอให้ลงโทษ

๓.ศาลในต่างประเทศมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้นแล้วหรือ

๔.ศาลในต่างประเทศได้พิพากษาให้ลงโทษและจำเลยได้พ้นโทษมาแล้ว

กรณีนี้ศาลไทยจะลงโทษผู้นั้นอีกไม่ได้ ตัวอย่าง นายใหญ่กับนายโต คนไทย ร่วมกันจับชาวมาเลเซียที่ประเทศมาเลเซีย เพื่อเรียกเอาค่าไถ่ และถูกตำรวจ มาเลเซีย จับและถูกฟ้องที่ศาลมาเลเซีย ศาลพิพากษาลงโทษและนายใหญ่ได้รับโทษ ครบถ้วนตามคำพิพากษาแล้วก็เดินทางกลับมาเมืองไทย ส่วนนายโต ถูกตำรวจไทย จับได้ดังนี้ เป็นการกระทำผิดฐานจับคนไปเรียกค่าไถ่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๓ เป็นความผิดต่อเนื่องทั้งในและนอกราชอาณาจักร เมื่อความผิดนี้ส่วน หนึ่งได้กระทำลงในราชอาณาจักร ต้องถือว่าความผิดนี้ได้กระทำราชอาณาจักรตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕ สำหรับนายใหญ่ ถูกลงโทษในราชอาณาจักรตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑ วรรคแรก แต่ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมาย กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ทั้งนี้ โดยคำนึงถึง โทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว ส่วนนายโต ถูกลงโทษในราชอาณาจักรได้ตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๔ เพราะได้กระทำความผิดอัน มาตรา ๕ ถือว่าได้กระทำใน ราชอาณาจักร

มาตรา ๑๒ วิธีการเพื่อความปลอดภัยจะใช้บังคับแก่บุคคลใดได้ก็ต่อเมื่อมี บทบัญญัติแห่งกฎหมายให้ใช้บังคับได้เท่านั้น และกฎหมายที่จะใช้บังคับนั้นให้ใช้ กฎหมายใน ขณะที่ศาลพิพากษา

มาตรา ๑๒ วิธีการเพื่อความปลอดภัยให้ใช้ในขณะที่ศาลมีคำพิพากษา

มาตรา ๑๒ บัญญัติเรื่องการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ โดยมี หลักเกณฑ์ ดังนี้

๑.วิธีการเพื่อความปลอดภัยซึ่งศาลจะนำมาใช้ นั้น จะต้องเป็นไป ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น ศาลจะกำหนดขึ้นมาเองไม่ได้

๒.กฎหมายที่นำมาใช้บังคับจะต้องเป็นกฎหมายหรือวิธีการที่ กฎหมายกำหนดไว้ในขณะที่ศาลพิพากษา ไม่ใช่กฎหมายในขณะที่จำเลยกระทำความผิด

มาตรา ๑๓ ถาตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังได้มีการ ยกเลิก วิธีการเพื่อความปลอดภัยใด และถ้าผู้ใดถูกใช้บังคับวิธีการเพื่อความ ปลอดภัยนั้นอยู่ ก็ให้ศาลสั่ง ระวังการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นเสีย เมื่อ สำนวนความปรากฏแก่ศาล หรือเมื่อผู้นั้น ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาล ของผู้นั้นหรือพนักงานอัยการร้องขอ

มาตรา ๑๓ ให้ระงับวิธีการเพื่อความปลอดภัยเมื่อมีกฎหมายให้ยกเลิก

มาตรา ๑๓ บัญญัติเรื่องการระงับการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑.กฎหมายที่บัญญัติในภายหลังยกเลิกวิธีการเพื่อความปลอดภัยซึ่งใช้อยู่

๒.ขณะที่กฎหมายยกเลิกการใช้บังคับมีผู้ถูกใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยอยู่

๓.ให้ศาลสั่งระงับการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย เมื่อ

๓.๑.สำนวนความปรากฏแก่ศาล หรือ

๓.๒.ผู้ถูกใช้บังคับเพื่อความปลอดภัยนั่นเอง หรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาล หรือพนักงานอัยการร้องขอต่อศาล

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่มีผู้ถูกใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยอยู่ และได้มี บทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่จะสั่งให้มีการใช้บังคับวิธีการ เพื่อความปลอดภัยนั้นไป ซึ่งเป็นผลอันไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่กรณีของผู้นั้นได้ หรือนำมาใช้ บังคับได้แต่การใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยตาม บทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติใน ภายหลังเป็นคุณแก่ผู้นั้นยิ่งกว่า เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ศาล หรือเมื่อผู้นั้น ผู้แทนโดยชอบ ธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น หรือพนักงานอัยการร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกการใช้บังคับวิธีการ เพื่อความปลอดภัย หรือร้องขอรับผลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น แล้วแต่กรณี ให้ศาลมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๔ ให้เปลี่ยนแปลงวิธีการเพื่อความปลอดภัยเมื่อมีกฎหมายให้เปลี่ยนแปลง

มาตรา ๑๔ มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. มีผู้ถูกใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นอยู่

๒. ต่อมามีกฎหมายซึ่งบัญญัติในภายหลังได้เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่จะสั่งให้การบังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งจะทำให้

๒.๑.เป็นผลให้ไม่สามารถนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้บังคับได้

๒.๒. ผลนั้นเป็นคุณต่อผู้ถูกใช้บังคับเพื่อความปลอดภัยมากกว่ากฎหมายเดิม

๓. ให้ศาลสั่งยกเลิกวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นหรือให้ผู้ถูกบังคับได้รับผลตามที่กฎหมายนั้น บัญญัติ เมื่อ

๓.๑) สำนวนความปรากฏแก่ศาล หรือ

๓.๒) ผู้ถูกบังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย/ผู้แทน

โดยชอบธรรม/ผู้อนุบาลหรือพนักงานอัยการร้องขอต่อศาล แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๕ ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง โทษใดได้เปลี่ยนลักษณะมาเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย และได้มีคำพิพากษาลงโทษนั้นแก่บุคคลใดไว้ ก็ให้ถือว่าโทษที่ลงนั้นเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยด้วย

ในกรณีดังกล่าวในวรรคแรก ถ้ายังไม่ได้ลงโทษผู้นั้น หรือผู้นั้นยังรับโทษอยู่ ก็ให้ ใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้นั้นต่อไป และถ้าหากว่าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ บัญญัติในภายหลังมีเงื่อนไขที่จะสั่งให้มีการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยอันไม่อาจนำมาใช้ บังคับแก่กรณีของผู้นั้น หรือนำมาใช้บังคับได้ แต่การใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยตาม บทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังเป็นคุณแก่ผู้นั้นยิ่งกว่า เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ ศาล หรือเมื่อผู้นั้น ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้นหรือพนักงานอัยการร้องขอ ต่อศาลให้ยกเลิกการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือร้องขอรับผลตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมายนั้น แล้วแต่กรณี ให้ศาลมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๕ เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้เปลี่ยนโทษใดเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยให้ถือว่าโทษที่ลงนั้นเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย

มาตรา ๑๕ บัญญัติไว้จำนวน ๒ วรรค มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑๕ วรรคแรก มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ได้มีคำพิพากษาลงโทษบุคคลใดไว้แล้ว

๒. ต่อมาโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นได้เปลี่ยนเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย จึงให้ถือว่าโทษที่ลงไปก่อนนั้น เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยซึ่งมิใช่โทษ อันเป็นผลดีต่อผู้กระทำความผิด

มาตรา ๑๕ วรรค ๒ มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. เป็นกรณีสืบเนื่องมาจากวรรคแรก หากยังไม่ได้ลงโทษ หรือยังคงรับโทษอยู่ให้เปลี่ยนโทษ นั้น เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยแทน

๒. ถ้าหากบทกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังมีเงื่อนไข ที่จะ

สั่งให้มีการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งไม่อาจจำมาใช้บังคับแก่กรณีของผู้
นั้นได้ หรือใช้บังคับได้แต่การใช้บังคับเพื่อความปลอดภัยนั้นจะเป็นคุณยิ่งกว่า เมื่อ
สำนวนความปรากฏแก่ศาล โดยผู้ใดร้องขอไปแล้ว หรือพนักงานอัยการร้องขอต่อ
ศาลให้ยกเลิกการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยหรือร้องขอรับผลตามบทบัญญัติ
ของกฎหมาย นั้น แล้วแต่กรณี ให้ศาลมีอำนาจสั่งได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๖ เมื่อศาลได้พิพากษาให้ใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้
ใดแล้ว ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำเสนอของผู้นั้นเอง ผู้แทนโดยชอบ
ธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้นหรือพนักงานอัยการว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับการใช้
บังคับนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจาก เดิม ศาลจะสั่งเพิกถอนหรืองดการใช้บังคับวิธีการ
เพื่อความปลอดภัยแก่ผู้นั้นไว้ชั่วคราวตามที่ เห็นสมควรก็ได้

มาตรา ๑๖ ศาลจะสั่งเพิกถอนหรืองดชั่วคราวซึ่งการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้เมื่อมีพฤติการณ์เปลี่ยนไป โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ศาลได้พิพากษาให้ใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้ใดแล้ว
๒. ต่อมาความปรากฏแก่ศาลโดยผู้หนึ่งเอง ของผู้แทนโดยชอบธรรม
ผู้อนุบาล หรือพนักงานอัยการ ว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยนั้น ได้เปลี่ยนไป
จากเดิม
๓. ศาลจะสั่งเพิกถอนหรืองดใช้วิธีการชั่วคราววิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้นั้น
ชั่วคราว ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๗ บทบัญญัติในภาค ๑ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้ใช้ในกรณีแห่ง
ความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้นๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๗ บัญญัติให้นำบทบัญญัติในภาค ๑ แต่มาตรา ๑ ถึง มาตรา ๑๐๖
ไปใช้ในกรณีความผิดอื่น ๆ ด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้น ๆ จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น
หมายความว่า เกี่ยวกับการพยายามกระทำความผิด/ตัวการ/ผู้สนับสนุน/และการ
กระทำความผิดอีก เป็นต้น

บทที่ ๔

โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย

หมวด ๓ โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย

ประเภทของโทษ มาตรา ๑๘

- ประหารชีวิต
- จำคุก
- กักขัง
- ปรับ
- ริบทรัพย์สิน

มาตรา ๑๘ โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

- (๑) ประหารชีวิต
- (๒) จำคุก
- (๓) กักขัง
- (๔) ปรับ
- (๕) ริบทรัพย์สิน

โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมีให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มี ระยะเวลาโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระยะเวลาโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระยะเวลาโทษ จำคุกหาสิบปี

มาตรา ๑๘ ชนิดของโทษ จะนำโทษประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิตมาใช้แก่ผู้กระทำความผิดในขณะที่อายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ไม่ได้

มาตรา ๑๘ บัญญัติไว้จำนวน ๓ วรรค คือ

มาตรา ๑๘ วรรคแรก บัญญัติถึงโทษต่าง ๆ ที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดในทางอาญามีอยู่ ๕ สถาน ด้วยกัน เริ่มตั้งแต่โทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นโทษที่หนักที่สุด จนถึงโทษเบาที่สุดคือริบทรัพย์สิน ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดเพียงสถานเดียว เช่น จำคุก หรือปรับ หรืออาจลงโทษหลายสถานในความผิดเดียวกันก็ได้ เช่น จำคุก ๑ เดือน และปรับ ๑,๐๐๐ บาท เป็นต้น

มาตรา ๑๘ วรรคสองและวรรคสาม เป็นการบัญญัติเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖ และมีผลใช้บังคับ เมื่อ วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๔๖ เป็นต้นไป

มาตรา ๑๘ วรรค ๒ บัญญัติ ห้ามไม่ให้ศาลพิพากษาลงโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต แก่ผู้กระทำความผิดที่อายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ในขณะกระทำความผิด

มาตรา ๑๘ วรรคสาม บัญญัติกำหนดให้ศาลเปลี่ยนโทษแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งตามกฎหมายจะต้องถูกลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต หากแต่ผู้กระทำความผิดอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีต้องห้ามไม่ให้ลงโทษตาม มาตรา ๑๘ วรรค ๒ จึงบัญญัติให้ศาลเปลี่ยนโทษดังกล่าวเป็นระวางโทษจำคุก ๕๐ ปี

เหตุผล ของการแก้ไข ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ สืบเนื่องมาจาก ประเทศไทย เป็นภาคี ของ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๖ และ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. ๑๙๘๙ จึงต้องออกกฎหมายให้สอดคล้องกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๑/๒๕๔๑ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓(๒) ระบุถึงทรัพย์สินที่ศาลมีอำนาจสั่งริบได้นั้นต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งหมายถึงว่าจะต้องมีการฟ้องจำเลยในความผิดฐานใดฐานหนึ่งและได้มีการพิสูจน์ความผิดนั้นแล้ว และศาลพิพากษาว่าจำเลยได้กระทำความผิด จึงจะริบทรัพย์สินนั้นได้ อันถือว่าเป็นการลงโทษอย่างหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๘(๕) เมื่อธนบัตรมิใช่ทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิด ตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๒ ดังนั้น การที่โจทก์ยังไม่ได้ฟ้องจำเลยถึงการขายเมทแอมเฟตามีนในครั้งก่อนโดยตรง เพียงแต่กล่าวอ้างพาดพิงถึงว่าเป็นทรัพย์สินที่จำเลยได้มาจากการขายเมทแอมเฟตามีนในครั้งก่อน จึงยังไม่เพียงพอ ตามเจตนารมณ์ของ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘(๕)และ ๓๓(๒) เพื่อลงโทษจำเลยด้วยการริบทรัพย์สิน และแม้ว่าจำเลยจะได้ให้การรับสารภาพหรือให้ความยินยอมในชั้นฎีกา เพื่อคดีเสร็จไปจากศาลฎีกาโดยเร็วก็ตาม ศาลก็ไม่อาจสั่งริบธนบัตรของกลางได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๘๘/๒๕๔๓ ทรัพย์สินที่ศาลมีอำนาจสั่งริบจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดซึ่งหมายถึงจะต้องมีการฟ้องจำเลยในความผิดดังกล่าว และได้มีการพิสูจน์ความผิดต่อศาลในคดีนั้นแล้ว การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๘(๕) เมื่อโจทก์มิได้ฟ้องในการกระทำความผิดดังกล่าวในครั้งก่อนโดยตรง กรณีเพียงแต่กล่าวอ้างพาดพิงถึงว่าเงินสดของกลางเป็นทรัพย์สินที่จำเลยได้มาจากการขายเมทแอมเฟตามีนในครั้งก่อน จึงยังไม่เป็นการเพียงพอที่

ศาลจะสั่งรับทรัพย์สินนั้นได้ เงินสดของกลางจึงไม่ใช่ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓(๒) ที่ศาลจะพึงรับได้ ไฟแช็กของกลางเป็นอุปกรณ์ซึ่งมีไว้เพื่อให้ผู้ซื้อเมทแอมเฟตามีนใช้เสพโดยฝ่าฝืนกฎหมาย จึงเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำผิด ศาลมีอำนาจจับได้ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓(๑)

มาตรา ๑๙ ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษ ให้นตาย

หลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิต ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรม กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๙ วิธีลงโทษประหารชีวิต

เป็นการแก้ไขใหม่จากการใช้อาวุธปืนยังผู้ต้องคำพิพากษาประหารชีวิต เป็นการฉีดสารพิษเข้าร่างกาย ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๖ สำหรับขั้นตอนการประหารชีวิตนั้น จะต้องปฏิบัติหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตตามระเบียบ กระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิต นักโทษ พ.ศ. ๒๕๔๖ ในการลงโทษประหารชีวิต จะต้องมียุติธรรมการประกอบด้วย ผู้บัญชาการเรือนจำแห่งท้องที่ที่จะประหารชีวิต เป็นประธาน ผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่หรือผู้แทน อัยการจังหวัดแห่งท้องที่หรือผู้แทน เจ้าพนักงานเรือนจำตำแหน่งตั้งแต่พัศดีขึ้นไปแห่งเรือนจำท้องที่ที่ประหารชีวิต ๑ คน ร่วมเป็นกรรมการ และให้มีผู้แทนของกรมราชทัณฑ์และผู้กำกับการสถานีตำรวจแห่งท้องที่หรือผู้แทนร่วมเป็นสักขีพยาน

ข้อควรทราบ

๑.เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาประหารชีวิตจำเลยแล้ว ถึงแม้จำเลยจะไม่อุทธรณ์ ก็ยังไม่ถือว่าคดีถึงที่สุด ศาลชั้นต้นจะต้องส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์พิจารณา หากศาลอุทธรณ์ มีคำพิพากษายืนตามศาลชั้นต้น จึงถือว่าคดีถึงที่สุด ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๒๔๕

๒.เมื่อคดีถึงที่สุด แล้วจะต้องรอไว้ ๖๐ วัน นับแต่วันที่จำเลยฟังคำพิพากษา เพื่อให้จำเลยถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษต่อพระมหากษัตริย์ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๒๖๒

๓.หากจำเลยเป็นหญิงมีครรภ์ต้องรอให้หญิงนั้นคลอดก่อน ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๒๔๗

๔.หากจำเลยที่ต้องโทษประหารชีวิตวิกลจริตก่อนประหารชีวิต จะต้องรอการประหารชีวิตไว้ก่อน ให้ จำเลยหายจากการวิกลจริต หากจำเลยหายจาก

อาการวิกฤตจริงหลัง ๑ ปี นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด ให้เปลี่ยนโทษประการชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต ป.วิ.อาญา มาตรา ๒๔๘

มาตรา ๒๐ บรรดาความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษทั้งจำคุกและปรับด้วย นั้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะลงแต่โทษจำคุกก็ได้

มาตรา ๒๐ ความผิดที่กฎหมายให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับด้วยศาลจะลงโทษจำคุกเพียงอย่างเดียวก็ได้

มาตรา ๒๐ วางหลักไว้ว่ากรณีที่ศาลมีอำนาจที่จะลงโทษจำเลยทั้งจำคุกและปรับได้ ในความเดียวกัน ถ้าศาลเห็นสมควรลงโทษเพียงจำคุกอย่างเดียวโดยไม่ลงโทษปรับก็ได้

โทษทางอาญาที่กฎหมายอาญาต่าง ๆ บัญญัติเอาไว้ ส่วนใหญ่มักจะเป็นโทษจำคุก และปรับ โดยมีทั้ง จำคุกและปรับ หรือ จำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ในกรณีที่โทษจำคุกและปรับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐ บัญญัติยกเว้นหลักภาษาไทยคำว่า และ กล่าวคือ แม้กฎหมายกำหนดให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลงแต่โทษจำคุกก็ได้ ตัวอย่างเช่น การกระทำผิดตาม พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ เมื่อจำเลยต้องโทษถึงจำคุกแล้วจะมีโทษปรับด้วย ศาลก็มีอำนาจพิจารณาโทษจำคุกจำเลยแต่เพียงสถานเดียวได้^๙ ทั้งนี้แม้ว่าโทษจำคุกนั้นศาลอาจจะได้ รอกการลงโทษ ไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ก็ตาม แต่ศาลจะยังไม่ลงโทษปรับด้วยก็ได้ตัวอย่างเช่น ศาลฎีกาเห็นว่าศาลชั้นต้นได้กำหนดโทษจำคุกที่จะลงแก่จำเลยแล้ว แม้ศาลชั้นต้นจะให้รอกการลงโทษจำคุกไว้ก็ตาม จำเลยก็อาจถูกศาลลงโทษจำคุกที่รอกการลงโทษไว้นั้นได้ เมื่อจำเลยกระทำความผิดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของจำเลยหรือเมื่อจำเลยกระทำความผิดที่มีได้กระทำโดยประมาทหรือมิใช่ความผิดลหุโทษภายในกำหนดเวลาที่ศาลรอกการลงโทษไว้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๗ และ ๕๘ กรณีที่ศาลกำหนดโทษจำคุกจำเลยแต่ให้รอกการลงโทษไว้ จึงถือได้ว่าศาลได้ลงโทษจำคุกจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๐ แล้ว^{๑๐}

มาตรา ๒๑ ในการคำนวณระยะเวลาจำคุก ให้นับวันเริ่มจำคุกรวมคำนวณเขา ด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

^๙ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๘๔๘/๒๕๓๔

^{๑๐} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๙/๒๕๓๗ , ๑๔๕/๒๕๔๐

ระยะเวลาที่คำนวณนั้นกำหนดเป็นเดือน ให้นับสามสิบวันเป็นหนึ่งเดือน ถ้า กำหนดเป็นปี ให้คำนวณตามปฏิทินในราชการ เมื่อผู้ต้องคำพิพากษาถูกจำคุก ครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ ครบกำหนด

มาตรา ๒๑ การคำนวณระยะเวลาจำคุก มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑.ในการคำนวณระยะเวลาจำคุก ให้นับวันเริ่มจำคุกเป็น ๑ วัน เต็ม

๒.ถ้าศาลให้จำคุกเป็นเดือน ให้นับ ๓๐ วัน เป็น ๑ เดือน เช่น ให้ จำคุก ๖ เดือน หมายความว่า ให้จำคุก ๑๘๐ วัน เป็นต้น

๓.ถ้าศาลให้จำคุกเป็นปี ให้คำนวณตามปีปฏิทินในราชการ อาจ เป็น ๓๖๕ วัน หรือ ๓๖๖ วัน แล้วแต่เดือนกุมภาพันธ์ ของปีนั้น ๆ จะมี ๒๘ วัน หรือ ๒๙ วัน

๔.เมื่อจำเลยถูกจำคุกครบตามคำพิพากษาแล้ว ให้ปล่อยตัวในวัน ถัดจากวันที่ครบกำหนด หมายความว่าปล่อยตัวในวันรุ่งขึ้น

คำพิพากษาศาลฎีกา ๒๗๔๓/๒๕๔๓ ศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลย ๒ กระหนง กระหนงละ ๖ เดือน รวมเป็นจำคุก ๑ ปี เมื่อรวมโทษกับโทษฐานอื่นแล้วเข้า จำคุก ๒ ปี ไม่ถูกต้อง เพราะการกำหนดโทษจำคุก เป็นเดือนให้รับสามสิบวันเป็น หนึ่งเดือน แต่ถ้ากำหนดเป็นปีให้คำนวณตามปีปฏิทินราชการตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา ๒๑ วรรคสอง ปัญหาข้อนี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบ เรียบร้อยศาลฎีกายกขึ้นวินิจฉัยได้

การต้องโทษจำคุก นับระยะเวลาเป็นเดือน ย่อมดีกว่าถูknับระยะเวลาเป็นปี ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑ ได้กำหนดวิธีคำนวณระยะเวลาจำคุกไว้ โดยให้ นับวันเริ่มจำคุกรวมเข้าด้วยเป็นวันแรกด้วย โดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง หมายความว่า ถึงแม้จะถูกขังเพียง ๑ ชั่วโมง จะต้องนับเป็น ๑ วัน แต่ถ้าจำคุกเป็น เดือน ก็ให้นับ ๓๐ วัน เป็น ๑ เดือน ดังนั้น ถ้าถูกจำคุก ๑เดือน ก็เท่ากับ ๓๖๐ วัน ไม่ใช่ ๓๖๕ วัน ตามปีปฏิทิน ตัวอย่างเช่น การที่ศาลล่างลงโทษพิพากษาจำคุก จำเลยฐานพยายามกระทำฆ่าเราผู้เสียหาย กระหนงละ ๔ ปี ๘ เดือน รวม ๘ กระหนง เป็นโทษจำคุก ๓๗ ปี ๔ เดือน นั้น ไม่ถูกต้อง เพราะการวางโทษจำคุกเป็นปีทำให้ จำเลยเสียเปรียบต้องรับโทษมากกว่าการวางโทษจำคุกเป็นเดือน ตามประมวล

กฎหมายอาญา มาตรา ๒๑ วรรค ๒ ศาลฎีกาย่อมแก้ไขให้ถูกต้องโดยพิพากษาแก้เป็นว่า จำคุกกระทงละ ๔ ปี ๘ เดือน รวม ๘ กระทง เป็นจุก ๓๒ ปี ๖๔ เดือน^{๑๑}

มาตรา ๒๒ โทษจำคุก ให้เริ่มแต่วันมีคำพิพากษา แต่ถาผู้ต้องคำพิพากษาถูกคุม ชังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมชังออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษา เว้นแต่ คำพิพากษานั้นจะกล่าวไวเป็นอย่างอื่น

ในกรณีทีคำพิพากษากล่าวไวเป็นอย่างอื่น โทษจำคุกตามคำพิพากษาเมื่อรวม จำนวนวันที่ถูกคุมชังก่อนศาลพิพากษาในคดีเรื่องนั้นเขาตวยแลว ตองไม่เกินอัตราโทษชั้นสูงของ กฎหมายทีกำหนดไวสำหรับความผิดทีใดกระทาลงนั้น ทั้งนี้ไมเป็นการกระทบกระเทือน บทบัญญัติในมาตรา ๔๑

มาตรา ๒๒ การนับวันเริ่มจำคุก การหักวันที่ถูกคุมชังและการนับโทษจำคุกต่อจากคดีอื่น มีจำนวน ๒ วรรค

มาตรา ๒๒ บัญญัติถึงเรื่องการนับวันเริ่มจำคุกและการหักวันที่จำเลยถูกคุมชังก่อนศาลมีคำพิพากษา มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ให้นับวันเริ่มจำคุคนับแต่วันทีศาลอ่านคำพิพากษา คือ ให้เริ่มนับ ๑ วัน เต็ม แม้คำพิพากษานั้นจะยังไม่ถึงทีสุด เว้นศาลจะมีคำสั่งให้ปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์หรือกรณีอ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลยวันเริ่มจำคุกยังไม่นับ

๒. หากจำเลยถูกคุมชังอยู่ก่อนมีคำพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่จำเลยถูกคุมชังออกจากระยะเวลาจำคุก ตามคำพิพากษา

๓. หากคำพิพากษากล่าวไวเป็นอย่างอื่น เช่น จำเลยต้องหาหลายคดี และถูกจำคุกอยู่ในคดีก่อนแลว ต่อมาคดีหลังจำเลยต้องคำพิพากษาอีก ศาลอาจกล่าวไวในคำพิพากษาว่าให้นับโทษต่อจากคดีก่อน เป็นต้น

๔. การหักวันคุมชังก่อนมีคำพิพากษาอาจจะไม่หักก็ได้ แลวแต่ศาลจะกล่าวไวในคำพิพากษา แต่ทั้งนี้โทษรวมทั้งหมดจะต้องไม่เกินโทษชั้นสูงในฐานความผิดนั้น แต่ไม่กระทบกระเทือนบทบัญญัติมาตรา ๔๑ หมายความว่า การกระทาความผิดหลายกรรมหลายกระทง

คำพิพากษาฎีกาที ๒๑๓๔/๒๕๔๕การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งประพฤดิไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลอันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในแต่ละครั้งถือเป็นการกระทาต่างกรรมต่างวาระกัน จึงเป็นความผิดหลายกรรม

^{๑๑} คำพิพากษาศาลฎีกาที ๒๐๑๕/๒๕๓๕, คำพิพากษาศาลฎีกาที ๒๓๕/๒๕๓๕, คำพิพากษาศาลฎีกาที ๒๖๗/๒๕๓๒

และเมื่อผู้ถูกกล่าวหา กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจำนวนหลายคดีการที่ศาลให้นับโทษต่อจึงชอบแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๗๖๒/๒๕๕๕ เมื่อจำเลยถูกคุมขังตามหมายซึ่งระหว่างพิจารณาตั้งแต่วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๔ โดยจำเลยไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ถือได้ว่าตั้งแต่วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นวันที่ศาลชั้นต้นพิพากษาจำเลยถูกคุมขังมาก่อนศาลพิพากษาเมื่อคำพิพากษาไม่ได้ระบุว่าไม่ให้หักวันคุมขังให้แก่จำเลย จึงต้องหักวันคุมขังออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษาให้แก่จำเลยตาม ป.อาญา มาตรา ๒๒ ให้หักวันคุมขังออกระยะเวลาจำคุกด้วย ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๒ บัญญัติว่า โทษจำคุกให้เริ่มแต่วันมีคำพิพากษา แต่ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษาดังด้วย เว้นแต่ คำพิพากษาจะกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ เมื่อรวมจำนวนวันที่คุมขังก่อนศาลพิพากษาเข้าด้วยแล้ว ต้องไม่เกินอัตราโทษขั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้และต้องไม่เกินกำหนดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความผิดหลายกรรมด้วย การหักวันคุมขัง ตามมาตรา ๒๒ วรรคแรก นั้น เป็นกรณีที่ผู้ต้องคำพิพากษาถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาในคดีนั้นมีใช้ถูกคุมขังในคดีอื่น และไม่มีกฎหมายใดห้ามไว้ เมื่อจำเลยถูกหมายซึ่งในคดีหนึ่งแล้วจะถูกหมายซึ่งในคดีอื่นอีกไม่ได้ มาตรา ๒๒ วรรคแรก เป็นดุลยพินิจของศาลที่จะสั่งหักวันคุมขังก่อนพิพากษาออกจากโทษจำคุกให้ มิใช่หากโทษที่ไม่มีค่าขอแล้วศาลจะหักให้ไม่ได้ ดังนั้นการที่การที่ศาลชั้นต้นระบุในคำพิพากษาโดยชัดแจ้งว่าหักวันที่จำเลยถูกคุมขังให้เฉพาะวันที่ถูกคุมขังที่ไม่ซ้ำซ้อน จึงเป็นการชอบแล้ว^{๑๒}

มาตรา ๒๒ วรรค ๒ ทำผิดหลายคดีซึ่งไม่เกี่ยวข้องกันหรืออาจฟ้องหรือพิจารณารวมกันได้ ก็ต้องถูกนับโทษต่อด้วย ตัวอย่างเช่น คดีนี้กับคดีก่อนเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ไม่อาจฟ้องเป็นคดีเดียวกันหรือพิจารณาพิพากษารวมกันได้ จึงไม่อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑(๓)ศาลจึงนับโทษจำคุกตลอดชีวิตคดีนี้ต่อจากโทษจำคุกตลอดชีวิตในคดีก่อนได้^{๑๓}

มาตรา ๒๓ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุก ไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ใดกระทำโดยประมาท หรือ

^{๑๒} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๑๐-๔๔๑๑/๒๕๓๖

^{๑๓} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๐๖๑/๒๕๔๗

ความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษา ให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้

มาตรา ๒๓ หลักเกณฑ์การลงโทษกักขัง

มาตรา ๒๓ บัญญัติถึงเรื่องการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขัง มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. จำเลยกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ได้

๒. ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน จำเลยนั้นไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือหากเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือหากเคยได้โทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดโดยประมาทหรือลหุโทษ

๓. ศาลมีอำนาจพิพากษาให้กักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกก็ได้

คดีที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกิน ๓ เดือน แทนก็ได้ โทษมีอยู่ ๕ สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขังปรับ และริบทรัพย์สิน การลงโทษจำคุก จำเลยจะต้องถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำแต่โทษกักขังนั้น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๓ ถึง มาตรา ๒๗ บัญญัติให้กักตัวไว้ในสถานที่กักขัง อันมิใช่เรือนจำ สถานีตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน โดยศาลอาจเห็นเป็นการสมควรให้กักขังไว้ในที่อยู่อาศัยของผู้กระทำความผิดหรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับก็ได้ (มาตรา ๒๔ วรรค ๒) คดีที่ศาลจะลงโทษกักขังได้ ได้แก่.

คดีความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกิน ๓ เดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้

มาตรา ๒๔ ผู้ใดต้องโทษกักขัง ให้กักตัวไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่ เรือนจำ สถานีตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน

ถ้าศาลเห็นเป็นการสมควร จะสั่งในคำพิพากษาให้กักขังผู้กระทำความผิดไว้ในที่ อาศัยของผู้นั้นเอง หรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ หรือสถานที่อื่นที่อาจกักขังได้ เพื่อให้ เหมาะสมกับประเภทหรือสภาพของผู้ถูกกักขังก็ได้

ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่า การกักขังผู้ต้องโทษกักขังไว้ในสถานที่กักขังตามวรรค หนึ่งหรือวรรคสอง อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้นั้น หรือทำให้ผู้ซึ่งต้องพึ่งพาผู้

องโทษกักขังใน การดำรงชีพได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร หรือมีพฤติการณ์พิเศษ ประการอื่นที่แสดงให้เห็นว่า ไม่สมควรกักขังผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ดังกล่าว ศาล จะมีคำสั่งให้กักขังผู้ต้องโทษกักขังใน สถานที่อื่นซึ่งมีค่าใช้จ่ายอาศัยของผู้นั้นเองโดยได้ ได้รับความยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครอง สถานที่ที่ใด กรณีเช่นวนี้ ให้ศาลมี อำนาจกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษกักขัง ปฏิบัติ และหากเจ้าของ หรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวยินยอม ศาลอาจมีคำสั่งแต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้ ควบคุมดูแลและให้อิ้วาผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายนี้

มาตรา ๒๔ สถานที่กักขังและวิธีการกักขัง บัญญัติไว้จำนวน ๓ วรรค คือ

มาตรา ๒๔ วรรคแรก กำหนดสถานที่กักขัง ปัจจุบัน สถานที่กักขัง เป็นสถานที่เรือนจำจัดไว้ หากแต่ไม่ใช่เรือนจำ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๔๙

มาตรา ๒๔ วรรคสอง ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลยพินิจสั่งในคำ พิพากษาให้กักตัวผู้ต้องโทษกักขังไว้ในสถานที่อื่นก็ได้ สถานที่อื่น ได้แก่

๑. ที่อยู่อาศัยของผู้ถูกโทษกักขังนั่นเอง
๒. ที่อยู่อาศัยของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้ต้องโทษกักขัง
๓. สถานที่อื่นอันใช้เป็นที่พักขังได้

มาตรา ๒๔ วรรคสาม เป็นการบัญญัติหากมีปัญหาอาจใช้สถานที่ อื่นก็ได้

มาตรา ๒๕ ผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ซึ่งกำหนด จะได้รับการเลี้ยงดูจาก สถานที่ นั้น แต่ภายใต้ข้อบังคับของสถานที่ ผู้ต้องโทษกักขังมีสิทธิที่จะรับประทานอาหารจาก ภายนอกโดย ค่าใช้จ่ายของตนเอง ไขเสื้อผาของตนเอง ได้รับการเยี่ยมอย่างน้อยวัน ละหนึ่งชั่วโมง และรับและ ส่งจดหมายได้

ผู้ต้องโทษกักขังจะต้องทำงานตามระเบียบ ขอบังคับและวินัย ถ้าผู้ต้องโทษ กักขัง ประสงค์จะทำงานอย่างอื่นก็ให้อนุญาตให้เลือกทำได้ตามประเภทงานที่ตน สมัคร แต่ต้องไม่ขัดต่อ ระเบียบ ขอบังคับ วินัย หรือความปลอดภัยของสถานที่นั้น

มาตรา ๒๕ สิทธิและหน้าที่ของผู้ต้องโทษกักขัง มีจำนวน ๒ วรรค คือ

มาตรา ๒๕ วรรคแรก ระบุถึงสิทธิของผู้ต้องโทษกักขัง มี ๕ ประการ คือ

๑. ได้รับการเลี้ยงดูจากสถานที่กักขัง ภายใต้บังคับของ สถานที่นั้น
๒. มีสิทธิรับประทานอาหารจากภายนอกโดยเสียค่าใช้จ่ายเอง

๓. มีสิทธิใช้เสื้อผ้าของตนเอง
๔. มีสิทธิได้รับการเยี่ยมอย่างน้อยวันละ ๑ ชั่วโมง
๕. มีสิทธิรับและส่งจดหมายได้

มาตรา ๒๕ วรรคสอง กำหนดหน้าที่ของผู้ต้องโทษกักขัง มี ๒ ประการ คือ

๑. ต้องทำงานตามระเบียบและวินัยของสถานที่นั้น
๒. ผู้ต้องโทษกักขังประสงค์จะทำงานอย่างอื่นก่อนุญาตให้ เลือกได้ตามประเภทของงานที่ตนสมัคร แต่งานนั้นต้องไม่ขัดต่อระเบียบและ ข้อบังคับ วินัย หรือความปลอดภัยของสถานที่นั้น

มาตรา ๒๖ ถ้าผู้ต้องโทษกักขังถูกกักขังในที่อาศัยของผู้นั้นเอง หรือของผู้ อื่นที่ ยินยอมรับผู้นั้นไว้ ผู้ต้องโทษกักขังนั้นมีสิทธิที่จะดำเนินการในวิชาชีพหรือ อาชีพของตนในสถานที่ ดังกล่าวได้ ในการนี้ ศาลจะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องโทษ กักขังปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่ก็ได้ แลแต่ศาลจะเห็นสมควร

มาตรา ๒๖ สิทธิของผู้ต้องโทษกักขังซึ่งถูกกักขังในที่อยู่ของตนเอง หรือของผู้อื่นเป็นการกำหนดให้ผู้ต้องโทษกักขังสามารถประกอบอาชีพของตนได้ โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑. เป็นผู้ต้องโทษกักขังให้อยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยของตนเอง หรือของผู้อื่น
๒. ผู้ต้องขังมีสิทธิจะดำเนินวิชาชีพหรืออาชีพของตนเอง ในสถานที่ดังกล่าวได้
๓. ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องโทษกักขังปฏิบัติ อย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่ก็ได้แล้วแต่จะเห็นสมควร

มาตรา ๒๗ ถ้าในระหว่างที่ผู้ต้องโทษกักขังตามมาตรา ๒๓ ได้รับโทษกักขัง อยู่ความปรากฏแก่ศาลเอง หรือปรากฏแก่ศาลตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือ ผู้ ควบคุมดูแลสถานที่กักขังว่า

- (๑) ผู้ต้องโทษกักขังฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับ หรือวินัยของสถานที่กักขัง
- (๒) ผู้ต้องโทษกักขังไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด หรือ
- (๓) ผู้ต้องโทษกักขังต้องคำพิพากษาในโทษจำคุก

ศาลอาจเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ ต้องไม่เกินกำหนดเวลาของโทษกักขังที่ผู้ต้องโทษกักขังจะต้องได้รับต่อไป

มาตรา ๒๗ การเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุก มีบัญญัติไว้จำนวน ๒ บรรค คือ

วรรคแรก บัญญัติถึงสาเหตุ ศาลอาจเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุก หากผู้ต้องโทษกักขังปฏิบัติเข้าเงื่อนไขตาม อนุมาตรา ๑,๒,๓

วรรคสอง บัญญัติการเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุกอยู่ในดุลยพินิจของศาล อาจน้อยกว่าโทษกักขังหรือมากกว่าก็ได้ แต่ต้องไม่เกินระยะเวลาตามโทษกักขัง

ผู้ต้องโทษกักขังที่ฝ่าฝืนระเบียบหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข อาจถูกเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุกก็ได้ แต่โทษจำคุกที่เปลี่ยนนั้น จะต้องไม่เกินโทษกักขังที่จะได้รับต่อไป ตัวอย่างเช่น ศาลพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๙ ปรับ ๑๐๕,๘๐๑.๑๒ บาท ไม่ชำระค่าปรับให้กักขังแทน ๒ ปี จำเลยไม่ชำระค่าปรับจึงถูกกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ หากในระหว่างรับโทษกักขังอยู่ จำเลยประพฤติตนฝ่าฝืนในต่อระเบียบและวินัยของสถานที่กักขังตาม มาตรา ๒๗ ศาลอาจเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุกได้ แต่พฤติการณ์แห่งคดีปรากฏว่าจำเลยถูกกักขังเพียง ๗ วัน เท่านั้น ศาลฎีกาเห็นว่ายังไม่สมควรเปลี่ยนโทษโทษกักขังจำเลยเป็นโทษจำคุก^{๓๔}

มาตรา ๒๘ ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำ พิพากษาศาล

มาตรา ๒๘ วิธีลงโทษปรับ

บัญญัติเรื่องการชำระค่าปรับว่าเมื่อศาลพิพากษาให้ปรับจำเลย ไม่ว่าจะเป็นโทษปรับสถานเดียวหรือเป็นโทษผนวกกับโทษจำคุก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐ ก็ตาม จำเลยผู้ต้องโทษปรับต้องนำเงินค่าปรับตามจำนวนในคำพิพากษามาชำระต่อศาล

ต้องโทษปรับแล้วไม่ชำระ จะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือถูกกักขังแทน โทษปรับ เป็นโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ควบคู่กับโทษจำคุกดังจะเห็นได้จากบทกำหนดโทษในตอนท้ายของแต่ละมาตราของกฎหมายที่มีโทษทางอาญาต่าง ๆ มักจะลงท้ายด้วยคำว่า จำคุกและปรับ หรือจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้ต้องโทษปรับจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาศาล ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘ หากไม่ชำระค่าปรับภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันมี

^{๓๔} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๐๗/๒๕๕๗ (ศาลฎีกาพิพากษากลับให้ยกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ และคำสั่งของศาลชั้นต้นที่ให้เปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุก)

คำพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นว่าหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้ โดยให้ถืออัตราวันละ ๒๐๐ บาท ต่อ ๑ วัน แต่ห้ามมิให้กักขังแทนค่าปรับเกิน ๑ ปี เว้นแต่ศาลพิพากษาปรับตั้งแต่ ๘๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป ศาลจะสั่งกักขังแทนค่าปรับได้ไม่เกิน ๒ ปี ก็ได้ อนึ่งการกักขังแทนค่าปรับนี้มีให้กักขังในที่อยู่อาศัยดังเช่น กักขังแทนจำคุก ตัวอย่าง ศาลจะสั่งให้กักขังจำเลยแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่า ๑ ปี แต่ไม่เกิน ๒ ปี ก็ได้ แต่ศาลจะต้องสั่งไว้โดยชัดแจ้ง หากไม่ได้สั่งไว้โดยชัดแจ้ง จะกักขังเกินกำหนด ๑ ปี ไม่ได้^{๑๕} เพราะหากศาลพิพากษาเพียงว่า ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙,๓๐ เป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นไม่ได้สั่งให้กักขังจำเลยไว้เป็นอย่างอื่นหากจะกักขังจำเลยแทนค่าปรับจึงกักขังได้เพียง ๑ ปี ตาม มาตรา ๓๐ วรรคแรก ตามหมายจับคุกและกักขังจำเลยระหว่างอุทธรณ์ฎีกา ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้กักขังจำเลยมีกำหนด ๒ ปี แทนค่าปรับ ๓๐๐,๐๐๐ บาท จึงเป็นการมิชอบ^{๑๖}

มาตรา ๒๙ ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่ง ให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

ความในวรรคสองของมาตรา ๒๔ มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ

มาตรา ๒๙ วิธีการบังคับผู้ไม่ชำระค่าปรับ บัญญัติไว้จำนวน ๒ วรรค คือ
วรรคแรก วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า

๑. ผู้ต้องโทษปรับจะต้องชำระค่าปรับภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ มีคำพิพากษา

๒. หากไม่ชำระภายใน ๓๐ วัน จะต้องถูกบังคับใน ๒ วิธี คือ

๒.๑.ยึดทรัพย์สินของผู้ต้องหา มาชำระค่าปรับ

๒.๒.กักขังผู้ต้องหาแทนค่าปรับ

ในทางปฏิบัติศาลจะเลือกใช้วิธีการกักขังแทนค่าปรับ

๓. ถ้าศาลสงสัยว่าผู้ต้องโทษปรับจะหลบหนีศาลมีอำนาจสั่งการได้

๒ประการ

^{๑๕} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๗๖๘/๒๕๔๗

^{๑๖} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๐๑๘/๒๕๔๗ , คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๗๓/๒๕๔๘

๓.๑. เรียกประกันเช่นให้ผู้ต้องโทษปรับนำหลักทรัพย์มา
วางเป็นประกันหรือให้บุคคลมาทำสัญญาประกัน

๓.๒. สั่งให้กักขังผู้ต้องโทษปรับแทนค่าปรับไปพลางก่อน
จนกว่าจะนำเงินมาชำระค่าปรับ

วรรคสอง การกักขังแทนค่าปรับตาม มาตรา ๒๙ นี้ จะกักขังไว้ใน
สถานที่อยู่ของผู้ต้องโทษปรับหรือผู้อื่นซึ่งยินยอม ตาม มาตรา ๒๔ ไม่ได้ จะต้อง
กักขังในสถานที่ที่ซึ่งกำหนดไว้ตาม มาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง เท่านั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๙๘๗/๒๕๔๓ จำเลยใช้อาวุธมีดของกลางฟันผู้เสียหาย
โดยยังไม่มีภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง อันเป็นเหตุให้จำเลยจำต้องกระทำเพื่อป้องกันตน
การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย การที่จำเลยใช้
อาวุธมีดทำสวนขนาดยาวประมาณ ๓๕ เซนติเมตร ซึ่งมีขนาดใหญ่และหนา
พอสมควรฟันที่บริเวณคอผู้เสียหายทั้งสองอันเป็นอวัยวะสำคัญ จำเลยย่อมเล็งเห็น
ผลของการกระทำได้ว่าผู้เสียหายอาจถึงแก่ความตายได้ การกระทำของจำเลยจึงเป็น
การกระทำโดยมีเจตนาฆ่า ตาม ป.อาญา มาตรา ๕๙ วรรคสอง การกระทำของ
จำเลยจะเป็นการกระทำโดยมีเจตนาฆ่าหรือเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย
ศาลย่อมวินิจฉัยได้จากพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนมิใช่ต้องถือเอาตามคำเบิก
ความของแพทย์เพียงอย่างเดียว แม้นในฟ้อง ข้อ ๑ โจทก์จะบรรยายฟ้องว่าจำเลยทั้ง
สองร่วมกันกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายกรรมต่างกันเพียง ๒ ข้อ คือ ข้อ ก.
จำเลยทั้งสองร่วมกันพาอาวุธมีดติดเต๊อไปในเมืองและชุมชนโดยไม่มีเหตุอันสมควร
กับข้อ ข. จำเลยทั้งสองร่วมกันพยายามฆ่าผู้เสียหายทั้งสองก็ตาม แต่ในฟ้องข้อ ข.
โจทก์ได้บรรยายให้เห็นว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันใช้อาวุธมีดฟันผู้เสียหายทั้งสองโดย
เจตนาฆ่าและคมมีดถูกผู้เสียหายบริเวณคอ รายละเอียดปรากฏตามผลการตรวจ
ชันสูตรบาดแผลของแพทย์ท้ายฟ้อง ซึ่งปรากฏว่าผู้เสียหายที่ ๑ มีบาดแผลที่บริเวณ
คอ ๑ แผล และผู้เสียหายที่ ๒ มีบาดแผลบริเวณคอ ๒ แผล อันเป็นการกระทำต่อ
ผู้เสียหายแต่ละคนแยกออกจากกันได้ อีกทั้งโจทก์ได้ระบุ ป.อาญา มาตรา ๙๑ มาใน
คำขอท้ายฟ้องด้วย ประกอบกับข้อเท็จจริงได้ความว่า หลังจากจำเลยที่ ๑ ใช้อาวุธ
มีดฟันผู้ต้องหาที่ ๑ แล้ว ได้เดินทางไปฟันผู้เสียหายที่ ๒ ขณะเดินเข้าไปในโรงงาน
ห่างประมาณ ๕ เมตร อันเป็นการฟันผู้เสียหายคนละคราวกัน การกระทำของจำเลย
ที่ ๑ จึงเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยที่ ๑
ฐานพยายามฆ่าเป็นสองกระทงความผิด จึงมิใช่เป็นการพิพากษาเกินคำขอหรือมิได้
กล่าวในฟ้องตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๙๒ วรรคแรก ศาลชั้นต้นพิพากษาปรับ ๖๐

บาท ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตาม ป.อาญา มาตรา ๒๙,๓๐ นั้นไม่ถูกต้องที่ถูกต้อง
ปรับบทมาตรา ๒๙ เพียงบทเดียว

มาตรา ๓๐ ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน
และ ไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งป
เว้นแต่ในกรณีที่ ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขัง
แทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกิน กวาหนึ่งปแต่ไม่เกินสองปก็ได้

ในการคำนวณระยะเวลานั้น ให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วย
และให้ นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุม
ขัง นั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่นั้นต
องคำพิพากษา ให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นวนี้ ถ้าจะต้องหักจำนวน
วันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุก ตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักออกเสียก่อน เหลือเท่าใด
จึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวัน
ถัด จากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้วให้ปล่อยตัวไปทันที

**มาตรา ๓๐ การกักขังแทนค่าปรับ /การคำนวณระยะเวลา/การหักวันถูก
คุมขัง/และการเปลี่ยนผู้ต้องถูกกักขัง มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้**

๑. การกักขังแทนค่าปรับคิดอัตรา ๒๐๐ บาท/ ๑ วัน
๒. การกักขังแทนค่าปรับห้ามกักขังเกิน ๑ ปี ไม่ว่าจะกระทำ
ความผิดกี่กระทง

๓. ถ้าศาลพิพากษาปรับตั้งแต่ ๘๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป ศาลจะสั่งให้
กักขังแทนค่าปรับเกิน ๑ ปี ก็ได้ แต่ต้องไม่เกินสองปี (ม.๓๐ วรรคหนึ่ง)

๔. การคำนวณจำนวนวันนั้นให้นับวันเริ่มกักขังเป็น ๑ วัน ไม่ว่าวัน
เริ่มกักขังจะกักขังกี่ชั่วโมงก็ตาม (ม.๓๐ วรรคสอง)

๕. กรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา หักจำนวน
วันที่ถูกคุมขังออกจากค่าปรับดังนี้

๕.๑.กรณีจำเลยต้องโทษปรับอย่างเดียว ให้หักวันละ
๒๐๐ บาท/วัน

๕.๒.กรณีจำเลยต้องโทษจำคุกและปรับด้วยให้หักวันถูก
คุมขังออกจากระยะเวลาจำคุกก่อน ถ้ามีวันถูกคุมเหลือจึงนำมาหักออกจากค่าปรับ
(ม.๓๐ วรรคสาม)

๖. เมื่อผู้ถูกคุมขังแทนค่าปรับครบแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันถูกคุมขัง(วันรุ่งขึ้น)

๗. ถ้าผู้ต้องโทษปรับนำเงินมาชำระค่าปรับครบถ้วนวันใดให้ปล่อยตัวไปทันที (ม.๓๐ วรรคท้าย)

การกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐ วรรคแรก ถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวันเว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งกักขังแทนค่าปรับเกินกว่า ๑ ปี ก็ได้ แต่ไม่เกิน ๒ ปี ก็ได้ แต่ศาลจะต้องสั่งไว้ให้ชัดเจน หากศาลไม่ได้สั่งไว้เป็นอย่างอื่นโดยชัดเจน ก็จะกักขังเกินกำหนด ๑ ปี ไม่ได้ ถึงแม้ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่ ๘๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป เมื่อศาลชั้นต้นไม่ได้สั่งกักขังจำเลยทั้งสองไว้เป็นอย่างอื่น ดังนั้น หากจะกักขังแทนค่าปรับก็สามารถกักขังได้เพียง ๑ ปี การที่ศาลอุทธรณ์แก้เป็นว่า ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙,๓๐ โยให้กักขังเกิน ๑ ปี แต่ไม่เกิน ๒ ปี จึงเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลยทั้งสอง โยโทษก็ได้อุทธรณ์ ต้องห้ามตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๑๒ ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและอยู่ในเหตุลักษณะคดี ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ รวมถึงมีอำนาจพิพากษาลงโทษไปถึงจำเลยที่ ๑ ที่มีได้ฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง และมาตรา ๒๑๓ ประกอบด้วยมาตรา ๒๑๕ ได้^{๑๗}

การกักขังแทนค่าปรับเป็นมาตรการบังคับเอาค่าปรับไม่ใช่โทษ แม้ศาลปรับเพียง ๒๐ บาท หากจำเลยไม่ชำระค่าปรับได้ก็ต้องถูกกักขังแทน เพราะหากไม่บังคับเอาก็เท่ากับจำเลยทำผิดและศาลลงโทษแต่ไม่มีการบังคับโทษ ย่อมเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย กลายเป็นการบังคับให้ศาลต้องลงโทษปรับอย่างน้อย ๒๐๐ บาท ความลู่โทษบางฐานก็จะลงโทษไม่ได้เลย ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐ วรรคท้ายที่บัญญัติว่า “ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้วให้ปล่อยตัวไปทันที “แสดงว่าหากชำระยังไม่ครบแม้ขาด ๑ บาท ก็กักขังต่อไปได้ ไม่ใช่เรื่องการลงโทษเป็นผลร้ายแต่อย่างใด เป็นการเอาเสรีภาพของบุคคลมาเพื่อบังคับเอาค่าปรับเท่านั้น

มาตรา ๓๐/๑ ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่คนดีบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอ ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ

^{๑๗} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๗๖๘/๒๕๔๗

การพิจารณาคำร้องตามวรรคแรก เมื่อศาลได้พิจารณาถึงฐานะการเงิน ประวัติ และสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะมี คำสั่งให้ผู้นั้นทำงาน บริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้ ทั้งนี้ ภายใต้การดูแลของพนักงานคุม ประพฤติ เจาหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการสังคม การกุศลสาธารณะหรือสาธารณ ประโยชน์ที่ยินยอมรับผิดชอบ

กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานบริการสังคมหรือทำงาน สาธารณ ประโยชน์แทนค่าปรับ ให้ศาลกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน ฤดูกาลการทำงาน วัน เริ่มทำงาน ระยะเวลาทำงาน และจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ การนับถือศาสนา ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อมหรือสภาพความผิดของผู้ต้อง โทษปรับประกอบด้วย และศาลจะกำหนด เงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษ ปรับปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำอีกก็ได้

ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับการทำงานบริการ สังคม หรือทำงานสาธารณประโยชน์ของผู้ต้องโทษปรับได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจ แก้ไขเปลี่ยนแปลง คำสั่งที่กำหนดไว้นั้นก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ในการกำหนดระยะเวลาทำงานแทนค่าปรับตามวรรคสาม ให้นับบทบัญญัติ มาตรา ๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และในกรณีที่ศาลมิได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับ ทำงาน ติดต่อกันไป การทำงานดังกล่าวต้องอยู่ภายในกำหนดระยะเวลาสองปีนับแต่ วันเริ่มทำงานตามที่ ศาลกำหนด

เพื่อประโยชน์ในการกำหนดจำนวนชั่วโมงทำงานตามวรรคสาม ให้ประธาน ศาล ฎีกามีอำนาจออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมกำหนดจำนวน ชั่วโมงที่ถือเป็นการ ทำงานหนึ่งวัน สำหรับงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประ โยชน์แต่ละประเภทได้ตามที่ เห็นสมควร

มาตรา ๓๐/๑ การทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทน ค่าปรับ

บัญญัติ ไว้ จำนวน ๖ วรรค เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ในการที่ศาลจะมี คำสั่งให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ โดยไม่ต้องไปถูกกักขังแทนค่าปรับ โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ

๑. เป็นผู้บุคลลธรรมดาซึ่งศาลพิพากษาปรับไม่เกิน ๘๐,๐๐๐ บาท
๒. บุคคลผู้นั้นไม่มีเงินชำระค่าปรับ.

๓. ต้องยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีนั้น เพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ (ป.อาญา มาตรา ๓๐/๑ วรรคแรก)

๔. ศาลจะสั่งตามคำสั่งได้ต่อเมื่อได้พิจารณาถึงฐานะทางการเงิน ประวัติ และสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับแล้ว

๕. หากศาลเห็นเป็นการสมควร ให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับแล้ว ศาลจะสั่งให้ผู้นั้นอยู่ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อการบริการสังคม การกุศลสาธารณะหรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอม รับผิดชอบ (ป.อาญา มาตรา ๓๐/๑ วรรค ๒)

๖. ศาลจะกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน ผู้ดูแลการทำงาน วันเริ่มทำงาน ระยะเวลาทำงาน และจำนวนชั่วโมงที่ถือว่าเป็นการทำงานหนึ่งวัน ในการกำหนดดังกล่าว ศาลจะคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ การนับถือศาสนา ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม หรือสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับ ประกอบด้วย และศาลจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษปรับปฏิบัติเพื่อแก้ไข ฟื้นฟูหรือป้องกันไม่ให้ผู้นั้นกระทำความผิดอีกก็ได้(ป.อาญามาตรา๓๐/๑ วรรค ๓)

๗. ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับทำงานบริการสังคม หรือทำงานสาธารณประโยชน์ของผู้ต้องโทษปรับได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่ง ที่กำหนดไว้ นั้น ก็ได้ตามที่เห็นสมควร (ป.อาญา มาตรา ๓๐/๑ วรรค ๔)

๘. ในการกำหนดระยะเวลาการทำงานแทนค่าปรับ ให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ ถ้อยอัตรา ๒๐๐ บาท ต่อ ๑ วัน และกำหนดระยะเวลาทำงานไม่เกินหนึ่งปี เว้นแต่ต้องโทษปรับตั้งแต่ ๘๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป ศาลสั่งชั่งแทนค่าปรับเกิน ๑ ปี ได้แต่ ไม่เกิน ๒ ปี ในกรณีที่ศาลมิได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานติดต่อกันไป การทำงานดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้กำหนดระยะเวลาดังกล่าวต้องอยู่ภายระยะเวลากำหนด ๒ ปี นับแต่วันเริ่มทำงานตามที่ศาลกำหนด (ป.อาญา มาตรา ๓๐/๑ วรรค ๕)

มาตรา ๓๐/๒ ถ้าภายหลังศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา ๓๐/๑ แล้ว ความปรากฏแก่ศาลเองหรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจาพนักงานสอบสวนผู้ต้องโทษปรับมีเงิน พอชำระค่าปรับได้ในเวลาที่ยื่นคำร้องตามมาตรา ๓๐ /๑ หรือฝ่าฝ

นหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลจะเพิกถอนคำสั่งอนุญาตดังกล่าวและปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับ โดย ให้หักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับก็ได้

ในระหว่างการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ หาก ผู้ต้องโทษปรับไม่ประสงค์จะทำงานดังกล่าวต่อไป อาจขอเปลี่ยนเป็นรับโทษปรับ หรือกักขังแทน ค่าปรับก็ได้ ในกรณีนี้ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้อง โดย ให้หักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออก จากจำนวนเงินค่าปรับ

มาตรา ๓๐/๒ การเปลี่ยนการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์เป็นปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับ

บัญญัติไว้ จำนวน ๒ วรรค โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

มาตรา ๓๐/๒ วรรคแรก บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ที่ศาลจะเพิกถอนคำสั่งอนุญาต ตามมาตรา ๓๐/๑ ได้ถ้ามีเหตุกรณีดังต่อไปนี้ คือ

๑. เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง ปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือของเจ้าพนักงานว่า ผู้ต้องโทษปรับมีเงินพอชำระค่าปรับได้ ในเวลาที่ยื่นคำร้องตามมาตรา ๓๐/๑ เช่นยื่นคำร้องว่าไม่มีเงินแต่ความเป็นจริงมีเงินพอชำระค่าปรับ เป็นต้น

๒. ผู้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๓๐/๑ ผ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไข ที่ศาลกำหนดตามมรตรา ๓๐/๑ เช่น ศาลสั่งให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งแต่ผู้นั้นไม่ปฏิบัติตาม

ในกรณีที่ศาลสั่งเพิกถอนคำสั่งอนุญาตข้างต้น ศาลจะสั่งให้ปรับผู้นั้น หรือกักขังผู้นั้นแทนค่าปรับ แต่ต้องหักวันที่ทำงานบริการสังคมไปแล้วออกก่อน โดยคิดอัตราวันละ ๒๐๐ บาท ออกให้ด้วย

มาตรา ๓๐/๒ วรรค ๒ บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

๑. ผู้ต้องโทษปรับได้รับอนุญาตให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ ตามคำร้อง

๒. ในระหว่างการทำงานดังกล่าว หากผู้ต้องโทษปรับไม่ประสงค์จะทำงานดังกล่าว ต่อไป ผู้นั้นอาจขอเปลี่ยนเป็นรับโทษปรับ หรือขอเปลี่ยนเป็นรับโทษ

กักขังแทนค่าปรับ ก็ได้ กรณีนี้ศาลจะต้องมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้อง โดยหักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากเงินค่าปรับส่วนที่เหลือ

มาตรา ๓๐/๓ คำสั่งศาลตามมาตรา ๓๐/๑ และมาตรา ๓๐/๒ ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๓๐/๓ คำสั่งศาลตามมาตรา ๓๐/๑ และ ๓๐/๒ เป็นที่สุด หมายความว่าอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้ ศาลมีคำสั่งอย่างไร จะต้องเป็นไปตามนั้น

มาตรา ๓๑ ในกรณีที่ศาลจะพิพากษาให้ปรับผู้กระทำความผิดหลายคนใน ความผิดอันเดียวกัน ในกรณีเดียวกัน ให้ศาลลงโทษปรับเรียงตามรายตัวบุคคล

มาตรา ๓๑ การปรับผู้กระทำความผิดหลายคน ในความผิดเดียวกัน ในกรณีเดียวกัน

บัญญัติไว้ เพียงวรรคเดียว โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ

ในกรณีที่ศาลจะพิพากษาปรับจำเลยหลายคนในความผิดคดีเดียวกันศาลจะต้องปรับเรียงรายบุคคล จะปรับแทนกันหรือรวมกันไม่ได้ แต่มีได้หมายความว่าต้องปรับเท่ากันทุกคน ศาลอาจใช้ดุลยพินิจปรับแตกต่างกันก็ได้ใน ยอดเงินค่าปรับ เช่น การร่วมกันลักลอบเล่นการพนัน เจ้ามือ กับผู้เข้าร่วมเล่น ค่าปรับจะแตกต่างกัน เป็นต้น

การปรับจำเลยหลายคนรวมกันเมื่อจะกักขังแทนอย่างมาไม่เกิน ๑ ปี หากจำเลย ๓ คน ต้องแบ่งกักขังคนละ ๔ เดือน ไม่ใช่แบ่งค่าปรับแล้วกักคนละไม่เกิน ๑ ปี ^{๑๘}

การฆ่ากระบือ กฎหมายให้ปรับเรียงตัวสัตว์ที่ฆ่าได้ไม่เกินตัวละ ๕๐๐ บาท ฉะนั้นเมื่อศาลปรับเรียงตัวจำเลยจึงปรับได้ไม่เกินคนละ ๕๐๐ บาท ^{๑๙} เมื่อมีผู้กระทำความผิดหลายคนในความผิดอันเดียวกันศาลต้องลงโทษปรับเรียงตามรายบุคคล โดยปรับจำเลยแต่ละคนเรียงตามตัวสัตว์ที่ร่วมกันฆ่า^{๒๐} ความผิดตาม พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๙ มาตรา ๒๗ ให้ปรับสี่เท่าราคาของรวมค่าอากรโดยปรับรวมกันแต่ละครั้ง มิใช่ปรับแต่ละครั้งแล้วแบ่งเป็นรายตัวบุคคลเท่าๆ กัน^{๒๑}

มาตรา ๓๒ ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิดให้ ไร้เสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

^{๑๘} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๐๐/๒๕๐๐

^{๑๙} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๕๖/๒๕๐๔

^{๒๐} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๙๙/๒๕๔๐

^{๒๑} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๓/๒๕๒๐

มาตรา ๓๒ ทรัพย์สินศาลต้องรับโดยเด็ดขาด

บัญญัติไว้เพียงวรรคเดียว โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ เป็นเหตุที่ศาลจะต้องมีคำพิพากษารับโดยเด็ดขาดไม่มีข้อแม้ ทรัพย์สินดังกล่าว มี ๒ ชนิด คือ

๑. ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำขึ้นเป็นความผิดหมายความว่า ถ้ามีกฎหมายบัญญัติมิให้ใครทำทรัพย์สินใด ถ้ามีผู้ทำทรัพย์สินนั้นขึ้นมาเมื่อใด และถูกจับกุมดำเนินคดีพร้อมด้วยทรัพย์สินนั้น เป็นของกลาง ทรัพย์สินเป็นทรัพย์สินที่จะต้องรับโดยเด็ดขาด เช่น อาวุธปืนเถื่อน หรือ ยาเสพติด เป็นต้น

๒. ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดมีไว้เป็นความผิดหมายความว่า มีกฎหมายบัญญัติไว้มิให้บุคคลใดมีทรัพย์สินใดไว้ในครอบครอง ถ้าผู้ใดมี ทรัพย์สิน นั้นไว้ในครอบครอง และถูกดำเนินคดีพร้อมด้วยของกลาง ทรัพย์สินนั้นศาลจะต้องรับเสมอ เช่น กล้วยา เป็นต้น

ทรัพย์สินตาม ข้อ ๑,๒ ไม่คำนึงว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นของผู้ใด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๔๐/๒๕๔๑ ความผิดของจำเลยที่เกี่ยวกับวิดีโอเทป ๓๐ ม้วน ที่ไม่ปิดฉลากอยู่กับการเสนอขายโดยไต้งดเว้นไม่ปิดฉลากที่วิดีโอเทปดังกล่าว วิดีโอเทปของกลาง ๓๐ ม้วน นี้ไม่ใช่ทรัพย์ที่มีไว้เป็นความผิดและไม่ใช่ทรัพย์ที่จำเลยใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดที่จะรับได้ตาม ป.อาญามาตรา ๓๒ หรือมาตรา ๓๓

การรับทรัพย์สิน แม้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๘ บัญญัติว่าเป็นโทษสถานหนึ่ง แต่เป็นโทษที่มุ่งถึงตัวทรัพย์เป็นสำคัญต่างกับโทษสถานอื่นแม้จำเลยซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดจะไม่ต้องรับโทษเพราะมีอายุไม่เกิน ๑๔ ปี ก็ตามศาลก็ชอบที่จะสั่งรับทรัพย์ของกลางได้^{๒๒} เฮอร์อีนเป็นของที่มีไว้เป็นความผิดแม้ศาลพิพากษายกฟ้องเพราะจำเลยมิใช่ผู้มีเฮอร์อีนนั้น ศาลก็รับเฮอร์อีนของกลางได้^{๒๓} โปยสลาภกีนรวบของกลางเป็นทรัพย์ที่ใช้ในการกระทำความผิด แม้ศาลจะพิพากษายกฟ้องปล่อยตัวจำเลยก็ตาม ก็ยังอยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะสั่งรับได้เพราะการรับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๓๓ ในการรับทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจรับตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ใศาลมีอำนาจสั่งให้รับทรัพย์สินดังต่อไปนี้ด้วย คือ

- (๑) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลใดไซ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ
- (๒) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลใดมาโดยใดกระทำความผิด

^{๒๒} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๖/๒๕๑๖

^{๒๓} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๒๑/๒๕๒๑

เวนแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

มาตรา ๓๓ ทรัพย์สินที่ศาลใช้ดุลยพินิจรับได้

บัญญัติไว้จำนวน ๒ วรรค โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

มาตรา ๓๓ วรรคแรก บัญญัติถึงทรัพย์สินที่ยึดไว้เป็นของกลางและเป็นอำนาจของศาลที่จะสั่งรับหรือไม่รับก็ได้ เป็นดุลยพินิจของศาล ทรัพย์สินดังกล่าวมี ๒ ประเภท คือ

๑. ทรัพย์สินซึ่งผู้กระทำความผิดได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดหมายถึงได้ใช้ทรัพย์สินนั้นแล้ว ในขณะที่กระทำความผิด หรือยังไม่ได้ใช้แต่มีไว้เพื่อจะใช้กระทำความผิด เช่น อาวุธปืนที่ใช้ฆ่าผู้อื่นมาแล้ว หรืออาวุธปืนที่เตรียมไว้ฆ่าผู้อื่น

๒. ทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้มาจากการกระทำความผิด เช่น ทรัพย์สินที่จำเลยลอกขุดมาจากเจดีย์ร้าง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดประโยชน์จากการกระทำความผิด

มาตรา ๓๓ วรรคสอง บัญญัติเกี่ยวโยงกับทรัพย์สินตามวรรคแรก หากเป็นทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้ฉ้อฉลและมีได้มีส่วนรู้เห็นด้วยศาลจะสั่งรับไม่ได้

ข้อสังเกต

การไต่สวนพยานในการกระทำความผิดนั้น ศาลจะรับหรือไม่ มีหลักว่าหากผู้กระทำความผิดไม่มีพยานพยานนั้นจะกระทำความผิดไม่ได้ จึงจะถือว่าเป็นพยานพยานนั้นเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดซึ่งศาลสั่งรับได้

หากผู้กระทำความสามารถกระทำความผิดโดยไม่ต้องอาศัยพยานพยานนั้น ผู้กระทำความผิดเพียงไต่สวนพยานไป-กลับ หรือไม่ได้ใช้ในขณะที่กระทำความผิด ศาลรับไม่ได้

ตัวอย่าง กรณีจำเลยใช้รถยนต์ขอกกลางเป็นพยานคุ้มกันช่วยเหลือในการปล้น และไต่สวนพยานพยานนั้นนำตัวผู้เสียหายไปทำร้ายร่างกายในขณะที่ปล้นรถยนต์ของกลางเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดซึ่งศาลรับได้ได้ตาม มาตรา ๓๓(๑) (ฎ.๕๘๔๕/๒๕๓๑)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๑/๒๕๔๑ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓(๒) ระบุถึงทรัพย์สินที่ศาลมีอำนาจสั่งรับได้นั้นจะต้องเป็นทรัพย์สินได้มาโดยการกระทำความผิด ซึ่งหมายถึงว่าจะต้องมีการฟ้องฟ้องจำเลยในฐานะความผิดฐานใดฐานหนึ่ง และได้มีการพิสูจน์ความผิดนั้นแล้วและศาลพิพากษาว่าจำเลยได้กระทำความผิด จึง

จะรับทรัพย์สินนั้นได้ อันถือเป็นการลงโทษอย่างหนึ่ง ตาม ป.อ.มาตรา ๑๘(๕) เมื่อ ธนบัตรเป็นทรัพย์สินที่มีใช้มิใช่เป็นความผิด ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๒ ดังนั้น การที่ โจทก์ยังไม่ได้ฟ้องจำเลยถึงการขายเมทแอมเฟตามีนในครั้งก่อนโดยตรงเพียงแต่ กล่าวอ้างพาดพิงถึงว่าเป็นทรัพย์สินที่จำเลยได้มาจากการขายเมทแอมเฟตามีนใน ครั้งก่อน จึงยังไม่เป็นการเพียงพอตามเจตนารมณ์ของ ป.อาญา มาตรา ๑๘ (๕) และ มาตรา ๓๓(๒) เพื่อลงโทษจำเลยด้วยกิริบทรัพย์สิน และแม้ว่าจำเลยจะได้ให้การรับ สารภาพหรือให้ความยินยอมในชั้นฎีกา เพื่อให้คดีเสร็จไปจากศาลฎีกาโดยเร็วก็ตาม ศาลก็ไม่อาจสั่งรับธนบัตรของกลางได้

มาตรา ๓๔ บรรดาทรัพย์สิน

(๑) ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๙ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๒๐๑ หรือมาตรา ๒๐๒ หรือ

(๒) ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่ บุคคลใดกระทำความผิด ให้รับเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้ เห็นเป็นใจช่วยในการ กระทำความผิด

มาตรา ๓๔ ทรัพย์สินที่ต้องรับโดยเด็ดขาดแต่มีข้อยกเว้น

บัญญัติถึงทรัพย์สินที่ศาลจะต้องรับโดยเด็ดขาดตาม มาตรา ๓๒ เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ตาม มาตรา ๓๔ วรรคแรก (๑)และ(๒) แต่มีข้อยกเว้นตาม วรรค ๒ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ทรัพย์สินที่ ผู้กระทำความผิดได้ให้ในฐานความผิดตาม ๑๔๓,๑๔๔,๑๔๙,๑๕๐,๑๖๗,๒๐๑หรือ ๒๐๒ คือความผิดเกี่ยวกับการปกครองและ ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม ตามมาตรา ๓๔ วรรคแรก (๑)

ทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้ให้เพื่อจูงใจให้บุคคลกระทำความผิด หรือเพื่อเป็น รางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด ตาม มาตรา ๓๔ วรรคแรก (๒) โดยไม่จำกัด ลักษณะของความผิดว่าเป็นฐานใด เช่น เงินค่าจ้างไปฆ่าผู้อื่น เป็นต้น

ทรัพย์สินซึ่งศาลสั่งรับ ตาม มาตรา ๓๔(๑),(๒) นี้ จะต้องเป็นทรัพย์สินที่ มอบให้ต่อกันแล้ว ไม่ใช่ทรัพย์สินที่เตรียมจะให้

สำหรับ มาตรา ๓๔ วรรค ๒ นั้น เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นหากแต่ไม่รู้เห็น เป็นใจช่วยในการกระทำความผิด ศาลจะสั่งรับไม่ได้

มาตรา ๓๕ ทรัพย์สินซึ่งศาลพิพากษาให้ริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ศาลจะ พิจารณาให้ทำให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้หรือทำลายทรัพย์สินนั้นเสียก็ได้

มาตรา ๓๕ ผลของการริบทรัพย์สิน

บัญญัติไว้จำนวน ๑ วรรค ผลของการริบทรัพย์สิน ทำให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินทันที โดยไม่ต้องรอให้คดีถึงที่สุด

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๘๒๙/๒๕๔๒ ทรัพย์สินซึ่งศาลพิพากษาให้ริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๕ ก็ต่อเมื่อคดีถึงที่สุด แม้ศาลอุทธรณ์จะมีคำพิพากษาให้รับรถจักรยานยนต์ของกลาง แต่เมื่อมามีการฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในข้อดังกล่าว และคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา รถจักรยานยนต์ของกลางดังกล่าวยังหาตกเป็นของแผ่นดินไม่ ดังนั้น เจ้าของกรรมสิทธิ์ในรถจักรยานยนต์ของกลางย่อมโอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้ร้องได้เพราะไม่มีกฎหมายใดบัญญัติห้ามโอนกรรมสิทธิ์ไว้ ผู้ร้องจึงเป็นเจ้าของรถจักรยานยนต์ที่แท้จริงและมีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนรถจักรยานยนต์ของกลาง หลังจากศาลฎีกามีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วภายในกำหนด ๑ ปี ได้ เมื่อ ผู้ร้องและ ส.เจ้าของเดิมรถจักรยานยนต์ของกลางขณะที่จำเลยนำไปใช้ในการกระทำความผิดมิได้มีส่วนรู้เป็นใจด้วยในการกระทำความผิด จึงต้องคืนรถจักรยานยนต์ให้แก่ผู้ร้อง

ข้อสังเกต เจ้าของที่แท้จริงต้องพิจารณาตามหลัก ป.พ.พ. เช่นผู้เช่าซื้อยังชำระราคาค่าเช่าซื้อไม่ครบ ยังไม่ได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น ผู้ให้เช่าซื้อยังคงเป็นเจ้าของ(ฎีกาที่ ๑๗๘๖/๒๕๑๗, ฎีกาที่ ๑๐๐๒/๒๕๐๓) แต่หากชำระราคาค่าเช่าซื้อเสร็จแล้ว แม้ยังไม่ได้โอนทะเบียนรถกรรมสิทธิ์ในรถ ย่อมตกเป็นของผู้เช่าซื้อ(ฎีกาที่ ๑๒๘๓/๒๕๓๐, ๑๗๓/๒๕๓๙ กรณีซื้อขายสัตว์พาหนะโดยไม่ได้จดทะเบียน ตาม ป.พ.พ.มาตรา ๔๕๖ วรรคแรก ผู้ซื้อย่อมไม่ได้กรรมสิทธิ์ (ฎีกาที่ ๓๒๕๙/๒๕๒๗)

มาตรา ๓๖ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ริบทรัพย์สินตามมาตรา ๓๓ หรือ มาตรา ๓๔ ไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังโดยคำเสนอของเจ้าของแท้จริงว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็น ใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สิน ถาทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ในความ ครอบครองของเจาพนักงานแต่คำเสนอของเจ้าของแท้จริงนั้นจะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งป นับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด

มาตรา ๓๖ การร้องขอคืนทรัพย์สินที่ถูกริบ

บัญญัติไว้จำนวน ๑ วรรค คือ บัญญัติถึงการที่ศาลสั่งริบทรัพย์สินไปแล้ว แต่เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยการกระทำความผิดนั้นและขอคืนทรัพย์สิน มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. เป็นทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบตาม มาตรา ๓๓, ๓๔
๒. เจ้าของที่แท้จริงไม่ได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดในคดีนั้น

๓. ททรัพย์สินที่ขอคืนยังคงอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงาน

๔. เจ้าของจะต้องขอคืนภายใน ๑ ปี นับแต่คำพิพากษาถึงที่สุด หรือยื่นระหว่างพิจารณาก็ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๘๙/๒๕๔๑ ผู้ร้องเป็นเพียงบริษัทที่มีวัตถุประสงค์นำรถจักรยานยนต์ออกให้เช่าซื้อเท่านั้น เมื่อมีผู้นำรถจักรยานยนต์ไปใช้ในการกระทำผิดคือจำเลยที่ ๒ เพื่อนของบุตรชาย พ.ผู้เช่าซื้อซึ่งได้ยืมรถจักรยานยนต์ไปใช้ในการกระทำผิด โจทก์เองก็นำสืบไม่ได้ว่าผู้ร้องมีส่วนรู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำผิดของจำเลยที่ ๒ จึงฟังได้ว่าผู้ร้องมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ส่วนการที่หลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาให้รับรถจักรยานยนต์ของกลางแล้วผู้ร้องยังคงรับเงินค่าเช่าซื้ออีก ๙ งวด นั้น ก็เป็นสิทธิของผู้ร้องที่จะรับชำระค่าเช่าซื้อไว้ผู้ร้องไม่จำเป็นที่จะบอกเลิกสัญญาและติดตามเอารถจักรยานยนต์ของกลางคืนและมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาลขอรถจักรยานยนต์ของกลางคืนได้ จะถือว่าผู้ร้องใช้สิทธิโดยไม่สุจริตหาได้ไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๓๕/๒๕๔๒ ส.บิดาจำเลยเป็นทั้งผู้เช่าซื้อรถจักรยานยนต์ของกลางและผู้รับมอบอำนาจให้ยื่นคำร้องคดีนี้จากผู้ร้องผู้ให้เช่าซื้อ เมื่อ ส.ผิดนัดชำระหนี้ ค่าเช่าซื้อแล้วผู้ร้องมิได้บอกเลิกสัญญาหรือติดตามรถจักรยานยนต์ของกลางที่เช่าซื้อคืนจนกระทั่งจำเลยนำไปใช้ในการกระทำความผิดในคดีนี้ และตามสัญญาเช่าซื้อข้อ ๑๐ ระบุว่าหากเกิดความเสียหายหรือสูญหายผู้เช่าซื้อยินยอมรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายและค่าเช่าซื้อที่ยังค้างชำระอยู่ทั้งสิ้น ทั้งยังได้ความว่า ส.กับผู้ร้องตกลงกันว่า หาก ส.นำรถจักรยานยนต์ของกลางคืนผู้ร้อง ได้ผู้ร้องยินดีจะขายให้แก่ ส.โดยคิดค่าเช่าซื้อที่ค้างชำระ ดังนี้ เป็นพฤติการณ์ที่ถือได้ว่า ผู้ร้อง มีเจตนาเพียงต้องการที่จะได้รับค่าเช่าซื้อตามสัญญาเท่านั้นและไม่ประสงค์จะขอคืนรถจักรยานยนต์ของกลาง แต่การที่ผู้ร้องขอรถจักรยานยนต์ของกลางคืนนั้น ก็เพื่อ ประโยชน์ของ ส.ผู้เช่าซื้อแต่ฝ่ายเดียว ถือได้ว่าผู้ร้องใช้สิทธิทางศาลโดยไม่สุจริต ผู้ร้องจึงไม่อาจที่จะขอคืนรถจักรยานยนต์ของกลางได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๕๑/๒๕๔๓ จำเลยที่ ๓ เป็นบุตรผู้ร้อง ทั้งรถจักรยานยนต์ของกลาง ผู้ร้องซื้อมาเพื่อใช้ในการทำมาหากินและรับส่งบุคคลในครอบครัวโดยให้จำเลยที่ ๓ เป็นผู้ใช้นำออกไปซื้อของและขับไปโรงเรียนบ้าง จึงพออนุมานได้ว่าผู้ร้องไม่ได้เข้มงวดในการที่จำเลยที่ ๓ จะนำรถจักรยานยนต์ออกไปใช้นัก พฤติการณ์มีผลเท่ากับว่าผู้ร้องอนุญาตโดยปริยายให้จำเลยที่ ๓ นำรถจักรยานยนต์ไปใช้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่โดยไม่ขัดขวาง ดังนั้น เมื่อจำเลยที่ ๓ อายุเพียง ๑๗ ปี อยู่ในวัยรุ่นวัยคะนอง นำรถจักรยานยนต์ของกลางไปใช้ในการขับแข่งขันโดยไม่ได้รับ

อนุญาต ย่อมถือว่าผู้ร้องมีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด ไม่มีสิทธิขอคืนรถจักรยานยนต์ของกลาง

มาตรา ๓๗ ถ้าผู้ที่ศาลสั่งให้ส่งทรัพย์สินที่ริบไม่ส่งภายในเวลาที่ศาลกำหนดให้ ศาลมีอำนาจสั่งดังต่อไปนี้

- (๑) ให้ยึดทรัพย์สินนั้น
- (๒) ให้ชำระราคาหรือสั่งยึดทรัพย์สินอื่นของผู้นั้นชดเชยราคาจนเต็ม หรือ
- (๓) ในกรณีที่ศาลเห็นว่า ผู้นั้นจะส่งทรัพย์สินที่สั่งให้ส่งใดแต่ไม่ส่ง หรือชำระราคาทรัพย์สินนั้นใดแต่ไม่ชำระ ให้ศาลมีอำนาจกักขังผู้นั้นไว้จนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง แต่ไม่เกิน หนึ่งปี แต่ภายหลังปรากฏแก่ศาลเอง หรือโดยคำแนะนำของผู้นั้นว่า ผู้นั้นไม่สามารถส่งทรัพย์สิน หรือชำระราคาใด ศาลจะสั่งให้ปล่อยตัวผู้นั้นไปก่อนครบกำหนดก็ได้

มาตรา ๓๗ วิธีการบังคับให้ส่งทรัพย์สินที่ถูกริบ

บัญญัติเกี่ยวกับศาลสั่งริบทรัพย์สินแล้ว แต่ผู้ครอบครองทรัพย์สินไม่ส่งทรัพย์สิน ซึ่งมี ๓ ประการ คือ

๑. ให้ยึดทรัพย์สินนั้น
๒. ให้ชำระราคาทรัพย์สินนั้น หรือสั่งยึดทรัพย์สินอื่นของผู้นั้นเพื่อชดเชยราคาทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบ
๓. ในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้นั้นสามารถส่งทรัพย์สินนั้นได้แต่ไม่ส่งหรือสามารถชำระราคาแทนได้แต่ไม่ชำระ ศาลมีอำนาจกักขังผู้นั้นไว้ได้จนกว่าจะปฏิบัติตามแต่กักขังไม่เกิน ๑ ปี เมื่อครบ ๑ ปี แล้ว จะต้องปล่อยตัวไป และดำเนินการตามข้อ ๑ และ ๒ ภายในอายุความ แต่หากศาลทราบหรือผู้นั้นแสดงต่อศาลว่าไม่สามารถส่งมอบทรัพย์สินหรือชำระราคาได้ ศาลจะสั่งปล่อยตัวจาก การกักขังไปก่อนครบกำหนดก็ได้

อาวุธปืนที่จำเลยขว้างทิ้งไปแล้วก่อนที่จะได้ตัวจำเลยมาสอบสวน ศาลย่อมไม่ริบ เพราะไม่มีอะไรจะตกเป็นของแผ่นดินและโจทก์จะบังคับให้จำเลยส่งหรือใช้ราคาปืนที่ทิ้งไปแล้วก็ไม่ได้ เพราะศาลไม่ได้รับไว้^{๒๔} ขอให้ศาลสั่งคืนหรือใช้ราคาข้าวที่จำเลยจำหน่ายไปแล้ว ดังนี้เมื่อจำเลยจำหน่ายข้าวไปแล้ว จึงไม่มีข้าวที่จำเลยจะสั่งริบได้^{๒๕}

^{๒๔} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๔/๒๕๐๕

^{๒๕} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๙๖/๒๕๑๑

มาตรา ๓๘ โทษให้เป็นอันระงับไปด้วยความตายของผู้กระทำความผิด

มาตรา ๓๘ ความระงับแห่งโทษ

บัญญัติถึงการระงับซึ่งโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดเมื่อผู้กระทำความผิดถึงแก่ความตาย ทา?จะลงแก่ผู้กระทำความผิดก็ระงับไปหากยังไม่มี การฟ้องคดี สิทธิที่น่าคดีอาญามาฟ้องก็ย่อมระงับไปตามสิ้นไป ตาม. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙(๑) ผลของการตายของผู้กระทำความผิด มี ๒ กรณี คือ

๑. กรณีผู้กระทำความผิดตายเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ซึ่งกรณีต้องบังคับตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๘ ซึ่งมีผลดังนี้

๑.๑).ถ้าเป็นโทษจำคุกทันทันย่อมระงับไป

๑.๒).ถ้าเป็นโทษปรับจะมีผลดังนี้

เมื่อได้ชำระค่าปรับแล้ว หรือบังคับคดีได้ค่าปรับมาแล้วหรือกักขังแทนค่าปรับไปแล้วเพียงใด โทษปรับก็ระงับไปเพียงนั้น

ค่าปรับที่ยังไม่ได้ชำระหรือชำระไม่ครบ เหลือเท่าใดก็ระงับไปเพียงนั้น ทายาทไม่ต้องรับผิดชอบ

ถ้ายึดทรัพย์อื่นมาเพื่อขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชดใช้ค่าปรับ ถ้ายังไม่ได้ขายทอดตลาด เมื่อผู้กระทำความผิดตายลง ต้องคืนทรัพย์สินนั้นแก่ทายาท

๑.๓).ถ้าเป็นโทษริบทรัพย์สิน เมื่อศาลสั่งริบทรัพย์สินใดแล้ว ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินทันที แม้ผู้กระทำความผิดตายโทษริบทรัพย์สินก็ไม่ระงับ ถ้าทรัพย์สินยังอยู่ในความครอบครองของผู้ใด ศาลก็สั่งยึดมาเป็นของแผ่นดินได้

๒. กรณีผู้กระทำความผิดตายเมื่อคดียังไม่ถึงที่สุด ต้องบังคับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๙(๑)คือสิทธิที่น่าคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป

การริบทรัพย์สินมิใช่เป็นแต่โทษทางอาญาเท่านั้น บางกรณียังเป็นมาตรการเพื่อความปลอดภัยอย่างหนึ่งด้วย เห็นได้จากความในมาตรา ๓๒ ที่ให้ริบทรัพย์ ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิดหรือมีผู้ถูกลงโทษหรือไม่ ดังนั้นแม้เป็นไม่มีทะเบียนจะไม่ใช้ทรัพย์ที่มีไว้เป็นความผิด แต่ก็ เป็นทรัพย์ซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดรณนตกระบะที่ใช้ใช้ไต่ลงคน รถจักรยานยนต์ที่ใช้ขนกัญชาจำหน่าย เงินที่ไว้จ้างฆ่าคนหรือซื้อเฮโรอีน ศาลย่อมมีอำนาจจับได้ ตามมาตรา ๓๓(๑) แม้ผู้กระทำ

ผิดพลาดเว้นแต่จะพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นตกทอดแก่ทายาทเป็นเจ้าของผู้ซึ่งไม่ได้รู้เห็นเป็นใจด้วย จึงไม่รับ

วิธีการเพื่อความปลอดภัย

มาตรา ๓๙ วิธีการเพื่อความปลอดภัย มีดังนี้

- (๑) กักกัน
- (๓) เรียกประกันทัณฑ์บน
- (๔) คุ่มตัวไว้ในสถานพยาบาล
- (๕) ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง

มาตรา ๓๙ วิธีการเพื่อความปลอดภัย

วิธีการเพื่อความปลอดภัย มี ๕ ประการ คือ

๑. กักกัน
๒. ห้าเข้าเขตกำหนด
๓. เรียกประกันทัณฑ์บน
๔. คุ่มตัวไว้ในสถานพยาบาล
๕. ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง

วิธีการเพื่อความปลอดภัย ไม่ใช่โทษตามความหมายของ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ วิธีการเพื่อความปลอดภัยอาจใช้ควบคู่กับโทษ หรือใช้บังคับลำพังก็ได้

จุดประสงค์ของวิธีการเพื่อความปลอดภัย เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่สังคม ป้องกันการกระทำผิด แก้ไขความประพฤติ รักษาพยาบาล หรือฝึกอาชีพ จำเลยในคดีอาญา

มาตรา ๔๐ กักกัน คือการควบคุมผู้กระทำความผิดติดนิสสัยไว้ในเขตกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อดัดนิสัย และเพื่อฝึกหัดอาชีพ

มาตรา ๔๐ นิยามของคำว่า”กักกัน” หมายถึง การควบคุมผู้กระทำความผิดติดนิสสัยไว้ในเขตกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อดัดนิสัย และเพื่อฝึกหัดอาชีพ ความมุ่งหมายของวิธีการกักกัน มี ๒ ประการใหญ่ ๆ คือ

๑. กักกัน คือการควบคุมผู้กระทำความผิดติดนิสสัยไว้ในเขตกำหนด

๒. การกักกันมีจุดมุ่งหมาย ๓ ประการ คือ

๒.๑).เพื่อป้องกันการกระทำความผิดครั้งต่อไป

๒.๒).เพื่อดัดนิสัยของผู้กระทำความผิด

๒.๓).เพื่อฝึกอาชีพให้กับผู้กระทำผิด

มาตรา ๔๑ ผู้ใดเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้ว หรือเคยถูกศาลพิพากษา ใหลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนมาแล้วไม่น้อยกว่าสองครั้งในความผิดดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๐๙ ถึงมาตรา ๒๑๖

(๒) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๑๗ ถึงมาตรา ๒๒๔

(๓) ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๐ ถึงมาตรา ๒๔๖

(๔) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๖ ถึงมาตรา ๒๘๖

(๕) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา ๒๙๐ มาตรา ๒๙๒ ถึงมาตรา ๒๙๔

(๖) ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๕ ถึงมาตรา ๒๙๙

(๗) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๙ ถึงมาตรา ๓๒๐

(๘) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ถึงมาตรา ๓๔๐ มาตรา ๓๕๔ และมาตรา ๓๕๗

และภายในเวลาสิบปีนับแต่วันที่ผู้นั้นได้พ้นจากการกักกัน หรือพ้นโทษแล้ว แตกรณี ผู้นั้นได้ กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดในบรรดาที่ระบุไว้นั้นอีกจนศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า หกเดือนสำหรับการกระทำความผิดนั้น ศาลอาจถือว่า ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัย และจะ พิจารณาให้กักกันมีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าสามปีและไม่เกินสิบปีก็ได้

ความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีนั้น มิให้ถือเป็น ความผิดที่จะนำมาพิจารณากักกันตามมาตรา

มาตรา ๔๑ หลักเกณฑ์การฟ้องขอให้กักกัน ตาม มาตรา ๔๐

มาตรา ๔๑ เป็นการบัญญัติหลักเกณฑ์ที่ศาลใช้การพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดคนใดเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยและจะพิพากษาให้กักกันรวมถึงกำหนดระยะกักกันโดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑. เป็นผู้เคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้ว หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า ๖ เดือน มาแล้วไม่น้อยกว่า ๒ ครั้ง ในความผิดดังที่ระบุไว้ใน มาตรา ๔๑(๑) ถึง(๘)

๒. ภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดพ้นโทษ หรือพ้นจากการกักกันครั้งก่อน ผู้นั้นได้กระทำความผิดในฐานความผิดตาม มาตรา ๔๑(๑) ถึง(๘) อีก และศาลมีคำพิพากษาลงโทษผู้นั้นไม่ต่ำกว่า ๖ เดือน

๓. บุคคลผู้กระทำความผิด หากเข้าหลักเกณฑ์ ข้อ ๑ และ ๒ ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัย

๔. ศาลมีอำนาจพิพากษาให้กักกัน ผู้กระทำความผิดติดนิสัยได้ มีกำหนดไม่น้อยกว่า ๓ ปี แต่ไม่เกิน ๑๐ ปี

ข้อยกเว้น ไม่นำหลักเกณฑ์ตาม มาตรา ๔๑ ไปใช้กับ ผู้กระทำความผิดอายุไม่เกิน ๑๗ ปี

หมายเหตุ การจะนำมาตรา ๔๑ ไปใช้นั้น ศาลจะคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการ ในการพิจารณา ซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของศาล

จำเลยเคยถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า ๖ เดือน มาแล้วสองครั้ง ครั้งแรกฐานรับของโจร ครั้งที่สองฐานลักทรัพย์ เมื่อพ้นโทษไปแล้วไม่ถึงสิบปี จำเลยกลับมากระทำความผิดฐานลักทรัพย์จนศาลพิพากษาจำคุกเกินกว่า ๖ เดือน อีกเช่นนี้แม้ความผิดของจำเลยในครั้งแรก(รับของโจร) จะต่างจากสองครั้งหลัง(ลักทรัพย์) ก็ตาม ก็เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ซึ่งอยู่ในประเภทเดียวกัน อยู่ในมาตรา ๔๑(๘) จึงเป็นเกณฑ์ที่ศาลจะถือได้แล้วว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยและพิพากษาให้กักกันได้^{๒๖}

มาตรา ๔๒ ในการคำนวณระยะเวลา กักกัน ให้นับวันที่ศาลพิพากษาเป็นวันเริ่ม กักกัน แต่ถายังมีโทษจำคุกหรือกักขังที่ต้องกักกันนั้นจะต้องรับอยู่ก็ให้จำคุกหรือกักขังเสียก่อน และให้นับวันถัดจากวันที่พ้นโทษจำคุกหรือพ้นจากกักขังเป็นวันเริ่มกักกัน

ระยะเวลา กักกัน และการปล่อยตัวผู้ถูกกักกัน ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๑ มาใช้ บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๒ การคำนวณระยะเวลา กักกัน

มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. วิธีการนับวันเริ่มกักกันมี ๒ กรณี คือ

๑.๑). ให้นับวันที่ศาลพิพากษาให้กักกันเป็นวันเริ่มกักกัน

^{๒๖} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๘๘/๒๕๐๕

๑.๒).กรณีที่ผู้ถูกกักกันยังไม่พ้นโทษจำคุกหรือโทษกักขัง ให้นับต่อจากวันที่ผู้นั้นพ้นโทษจำคุกหรือโทษกักขังเป็นวันเริ่มกักกัน

๒. การนับระยะเวลาการกักกันและการปล่อยตัวให้นำ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑ มาใช้บังคับ (ดู มาตรา ๒๑)

มาตรา ๔๓ การฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะ และ จะขอรวมไปในฟ้องคดีอื่นเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกันหรือจะฟ้องภายหลังก็ได้

มาตรา ๔๓ อำนาจการฟ้องขอให้กักกัน มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. เป็นอำนาจของพนักงานอัยการ โดยเฉพาะผู้เสียหายแม้จะเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองก็ไม่มีอำนาจฟ้อง

๒. พนักงานอัยการสามารถฟ้องขอให้กักกันได้ ๒ กรณี คือ

๒.๑).ฟ้องรวมไปในคดีซึ่งมีมูลให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีอาญา

๒.๒).ฟ้องภายหลังการฟ้องคดีตาม มาตรา ๔๓ แล้ว กล่าวคือ มีการฟ้องตาม มาตรา ๔๑ แล้ว และศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้นั้นไม่ต่ำกว่า ๖ เดือน

ในกรณีที่พนักงานอัยการฟ้องขอให้กักกันภายหลัง พนักงานอัยการจะต้องฟ้องภายใน ๖ เดือน นับแต่ฟ้องคดีอาญา มิฉะนั้นจะขาดอายุความ (ดู มาตรา ๔๗)

มาตรา ๔๔ ห้ามเข้าเขตกำหนด คือการห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือสถานที่ ที่ กำหนดไว้ในคำพิพากษา

มาตรา ๔๔ นิยามของคำว่า “ ห้ามเข้าเขตกำหนด “ มี ๒ กรณี คือ

๑. การห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา ท้องที่ จะกว้างหรือแคบเพียงใดแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร เช่น ห้ามเข้าเขตอำเภอใดอำเภอหนึ่งหรือจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง เป็นต้น

๒. การห้ามเข้าไปในสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา เช่น ห้ามเข้าบ่อนการพนัน เป็นต้น

มาตรา ๔๕ เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด และศาลเห็นสมควรเพื่อความ ปลอดภัยของประชาชน ไม่วาจะมีคำขอหรือไม่ ศาลอาจสั่งในคำพิพากษาวาเมื่อผู้นั้นพ้นโทษตาม คำพิพากษาแล้ว ห้ามมิให้ผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดเป็นเวลาไม่เกินห้าปี

มาตรา ๔๕ หลักเกณฑ์การห้ามเข้าเขตกำหนด มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ศาลพิพากษาลงโทษแล้ว

๒. ศาลเห็นสมควรเพื่อความปลอดภัยของประชาชน โดยศาลเห็นเองหรือมีคำขอมาในคำฟ้อง

๓. ศาลจะสั่งในคำพิพากษาว่าเมื่อผู้นั้นพ้นโทษตามคำพิพากษาแล้วห้ามมิให้ผู้นั้นเข้าไปในเขตกำหนด ตาม มาตรา ๔๔ เป็นเวลาไม่เกิน ๕ ปี เช่นตัวอย่าง พิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานปล้นทรัพย์ ให้จำคุก ๑๕ ปี เมื่อจำเลยพ้นโทษแล้วห้ามเข้าไปในบ่อนการพนันเป็นเวลา ๓ ปี

หากศาลยกฟ้อง จะสั่งห้ามเขตกำหนดไม่ได้

มาตรา ๔๖ ถ้าความปรากฏแก่ศาลตามขอเสนอของพนักงานอัยการว่าผู้ใดจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น หรือจะกระทำการใดให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดลอมหรือทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดลอมและ ทรัพยากรธรรมชาติ ในการพิจารณาคดีความผิดใด ไม่ว่าศาลจะลงโทษผู้ถูกฟ้องหรือไม่ก็ตาม เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของ ผู้อื่น หรือจะกระทำความผิดใดให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดลอมหรือทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดลอมและทรัพยากรธรรมชาติ ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งผู้นั้นให้ทำทัณฑ์บน โดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินกว่าหาหมื่นบาทว่าผู้นั้นจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือจะไม่กระทำความผิด ดังกล่าวตลอดเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่เกินสองปี และจะสั่งให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ถ้าผู้นั้นไม่ยอมทำทัณฑ์บนหรือหาประกันไม่ได้ ให้ศาลมีอำนาจสั่งกักขังผู้นั้น จนกว่าจะทำทัณฑ์บนหรือหาประกันได้ แต่ไม่ให้กักขังเกินกว่าหกเดือน หรือจะสั่งห้ามผู้นั้นเขาใน เขตกำหนดตามมาตรา ๔๕ ก็ได้

การกระทำของผู้ซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีให้อยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติตาม มาตรา

มาตรา ๔๖ หลักเกณฑ์การเรียกประกันทัณฑ์บน มีหลักเกณฑ์อยู่ ๒ กรณี คือ

๑. พนักงานอัยการเสนอเป็นคำฟ้องต่อศาลว่าผู้ถูกจับกุมจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่น

๒. ในการพิจารณาคดีของศาลจะไม่ลงโทษผู้ถูกฟ้อง แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น

๓.ทั้ง ๒ กรณี ตามข้อ ๑ และ ๒ ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นทำทัณฑ์ โดยกำหนดได้ ๒ วิธี คือ

๓.๑).สั่งกักขังจนกว่าจะทำทัณฑ์บน แต่ไม่เกิน ๖ เดือน

๓.๒).สั่งห้ามเขตกำหนดตาม มาตรา ๔๕

มาตรา ๔๗ ถ้าผู้ทำทัณฑ์บนตามความในมาตรา ๔๖ กระทำผิดทัณฑ์บน ให้ศาล มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นชำระเงินไม่เกินจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในทัณฑ์บน ถ้าผู้นั้นไม่ชำระให้ นำ บัญญัติในมาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ มาใช้บังคับ

มาตรา ๔๗ การกระทำผิดทัณฑ์บน

ศาลจะสั่งให้ผู้นั้นนำเงินตามจำนวนที่ทำทัณฑ์ไว้มาชำระต่อศาลภายใน ๓๐ วัน หากไม่ปฏิบัติตาม ศาลจะต้องใช้อำนาจตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙.หรือ ๓๐ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๔๘ ถ้าศาลเห็นว่า การปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา ๖๕ จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาล จะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้ และคำสั่งนี้ ศาลจะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้

มาตรา ๔๘ การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล

มาตรา ๔๘ บัญญัติเรื่องการคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล กรณีผู้กระทำผิดวิกลจริต ซึ่งมีหลักเกณฑ์ว่าเมื่อจำเลยผู้กระทำผิดเป็นผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน และศาลพิจารณาแล้วพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษ ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๕ และเห็นว่าหากปล่อยตัวจำเลยดังกล่าวไปจะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งตัวจำเลยดังกล่าวไปคุมตัวไว้ยังสถานพยาบาลก็ได้ และศาลจะสั่งเพิกถอนคำสั่งนั้นเสียเมื่อใดก็ได้ ปกติจะเพิกถอนต่อเมื่อได้รับการยืนยันจากแพทย์ว่าบุคคลนั้นมีอาการปกติแล้ว

มาตรา ๔๙ ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก หรือพิพากษามีความผิดแต่ รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษบุคคลใด ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด เกี่ยวเนื่องกับการเสพยาสุราเป็นอาชญา หรือการเป็นผูติดยาเสพติดให้โทษ ศาลจะกำหนดในคำ พิพากษาว่า บุคคลนั้นจะต้องไม่เสพยาสุรา ยาเสพติดให้โทษอย่างหนึ่งอย่างใด หรือทั้งสองอย่าง ภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันพ้นโทษ หรือวันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษ หรือรอ การลงโทษก็ได้

ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวในวรรคแรกไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้ ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นเวลาไม่เกินสองปีก็ได้

มาตรา ๔๙ หลักเกณฑ์การคุมตัวผู้เสพสุราเป็นอาจिनหรือยาเสพติดให้โทษไว้ใน สถานพยาบาล มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ศาลพิพากษาลงโทษจำเลย หรือรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ

๒. ศาลเห็นว่าการที่จำเลยกระทำผิดเนื่องจากการเสพสุราเป็นอาจिनหรือติดยาเสพติดให้โทษ ศาลได้กำหนดไว้ในคำพิพากษาว่าจำเลยจะต้องไม่เสพสุราหรือเสพยาเสพติด อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้ง ๒ อย่าง ภายในเวลาไม่เกิน ๒ ปี

๓. จำเลยไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าว

๔. ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้ส่งตัวจำเลยไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นเวลาไม่เกิน ๒ ปี

มาตรา ๕๐ เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิด โดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไปอาจจะกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก ศาล จะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นไม่เกินหกสิบวัน นับแต่วันพ้นโทษไปแล้วก็ได้

มาตรา ๕๐ การห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑. ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำเลย

๒. ศาลเห็นจำเลยนั้นได้กระทำความผิดโดยอาศัยโอกาส จากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือเนื่องจากการประกอบอาชีพ

๓. และศาลเห็นว่าหากให้จำเลยประกอบอาชีพนั้นต่อไป อาจจะกระทำความผิดขึ้นอีกเมื่อเข้าหลักเกณฑ์ ๓ ข้อ ข้างต้น ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามจำเลยนั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไป ศาลจะสั่งห้ามได้ไม่เกิน ๕ ปี นับแต่วันพ้นโทษก็ได้ ตัวอย่างเช่น จำเลยมีอาชีพซ่อมไฟฟ้าหรือซ่อมประปา โทรศัพท์ ตามบ้านพักและใช้ช่องโอกาสรู้เส้นทางเข้า-ออก จึงทำการลักทรัพย์ เป็นต้น

ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งศาลตาม มาตรา ๕๐ นี้ มีโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๙๖

ส่วนที่ ๓ วิธีเพิ่มโทษ ลดโทษ และการรอการลงโทษ

มาตรา ๕๑ ในการเพิ่มโทษ มิให้เพิ่มขึ้นถึงประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกเกินห้าสิบปี

มาตรา ๕๑ การเพิ่มโทษ

บัญญัติถึงการเพิ่มโทษ มิให้ศาลเพิ่มโทษแก่จำเลยจนถึงชั้นประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกเกิน ๕๐ ปี ถ้ามีกรณีตามกฎหมายที่จะต้องเพิ่มโทษถึงประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกเกิน ๕๐ ปี ศาลจะต้องลดโทษลงเหลือจำคุก ๕๐ ปี

มาตรา ๕๒ ในการลดโทษประหารชีวิต ไม่วาจะเป็นการลดมาตราส่วนโทษ หรือลดโทษที่จะลง ใหลดดังต่อไปนี้

- (๑) ถ้าจะลดหนึ่งในสามให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต
- (๒) ถ้าจะลดกึ่งหนึ่ง ให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือโทษจำคุกตั้งแต่ยี่สิบหาปถึง หาสิบป

มาตรา ๕๒ การลดโทษประหารชีวิต

มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ถ้าลดโทษ ๑ ใน ๓ ให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต
๒. ถ้าลดโทษประหารชีวิตลงกึ่งหนึ่ง ให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุก ๒๕ ปี ถึง ๕๐ ปี

มาตรา ๕๓ ในการลดโทษจำคุกตลอดชีวิต ไม่วาจะเป็นการลดมาตราส่วนโทษ หรือลดโทษที่จะลง ให้เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกหาสิบป

มาตรา ๕๓ การลดโทษจำคุกตลอดชีวิต

บัญญัติเรื่องการลดมาตราส่วนโทษหรือการลดโทษจำคุกตลอดชีวิต ว่าจะต้องเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุก ๕๐ ปี เสียก่อน แล้วจึงลดมาตราส่วนโทษหรือลดโทษที่จะลง ถ้าลดกึ่งหนึ่งก็จะเหลือโทษจำคุก ๒๕ ปี ถ้าลด ๑ ใน ๓ จะเหลือโทษจำคุก ๓๓ ปี ๔ เดือน

มาตรา ๕๔ ในการคำนวณการเพิ่มโทษหรือลดโทษที่จะลง ให้ศาลตั้งกำหนดโทษ ที่จะลงแก่จำเลยเสียก่อนแล้วจึงเพิ่มหรือลด ถ้ามีทั้งการเพิ่มและการลดโทษที่จะลง ให้เพิ่มก่อน แล้วจึงลดจากผลที่เพิ่มแล้วนั้น ถาส่วนของการเพิ่มเท่ากับหรือมากกว่าส่วนของการลด และศาล เห็นสมควรจะไม่เพิ่มไมลดก็ได้

มาตรา ๕๔ การคำนวณการเพิ่มโทษหรือลดโทษ มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. กรณีที่มีการเพิ่มโทษหรือลดโทษอย่างเดียวกฎหมายบัญญัติให้ศาลกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยก่อนแล้วจึงเพิ่มโทษหรือลดโทษ เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔ โทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี ศาลพิจารณาแล้วให้กำหนดโทษจำคุก ๒ ปี ถ้าเพิ่มโทษกึ่งหนึ่งให้จำคุก ๓ ปี ถ้าลด ๑ ใน ๓ ให้จำคุก ๑ ปี ๔ เดือน เป็นต้น

๒. กรณีที่มีการเพิ่มและลดโทษในคดีนั้น กฎหมายกำหนดให้เพิ่มโทษก่อนแล้วจึงลดจากผลที่เพิ่มนั้น เช่น ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลย ๒ ปี ถ้ามีเหตุอันควรเพิ่มโทษก็หนึ่งก็เป็นให้จำคุก ๓ ปี ถ้ามีเหตุอันควรลดโทษ ๑ ใน ๓ ผลก็คือต้องลดโทษจากจำคุก ๓ ปี คงจำคุก ๒ ปี

๓. กรณีที่ส่วนของการเพิ่มเท่ากับหรือมากกว่าส่วนของการลด ศาลเห็นสมควรจะไม่เพิ่มไม่ลดก็ได้

มาตรา ๕๕ ถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสาม เดือนหรือน้อยกว่า ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้ หรือถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่าและมีโทษปรับด้วย ศาลจะกำหนด โทษจำคุกให้น้อยลง หรือจะยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับแต่อย่างเดียวก็ได้

มาตรา ๕๕ การกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงหรือยกโทษจำคุก มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑.กรณีที่มีโทษจำคุกอย่างเดียวและโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือนหรือน้อยกว่า ศาลจะกำหนดโทษให้น้อยลงอีกก็ได้ เช่น ให้จำคุก ๒ เดือน เป็นต้น

๒.กรณีมีโทษจำคุกและโทษปรับด้วย ศาลเลือกพิจารณาลงโทษได้ ๓ ประการ คือ

๒.๑).ให้จำคุก ๓ เดือน ปรับ ๑,๐๐๐ บาท เหมือนเดิม

๒.๒).ให้จำคุก ๒ เดือน ปรับ ๑,๐๐๐ บาท

๒.๓).ให้ยกโทษจำคุก คงให้ปรับ ๑,๐๐๐ บาท อย่างเดียว

มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษ จำคุกไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมา ก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ใดกระทำความผิดโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิดหรือเหตุอันอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการ สมควร ศาลจะพิพากษาวางผู้นั้น มีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้อำหนด แต่ต้อง ไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วย หรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดนั้น ศาลอาจกำหนดขอลเดียว หรือหลายขอ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงาน จะได้อสอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการ ประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำการกิจกรรมบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ตามที่เจ้าพนักงาน และผู้กระทำความผิดเห็นสมควร

(๒) ให้พักหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำ ความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกาย หรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข พนฟู หรือป้องกันมิให้ ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำหรือมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำอีก

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคก่อนนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏ แก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำ ความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนขอหนึ่งข้อใด เสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใด ตามที่กล่าวในวรรคก่อนที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้น อีกก็ได้

มาตรา ๕๖ การรอกการลงโทษ และการรอกการกำหนดโทษ แบ่งเป็น ๓ วรรค คือ

มาตรา ๕๖ วรรคแรก บัญญัติหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษและรอกการกำหนดโทษไว้ดังนี้

๑. มีผู้กระทำผิดซึ่งมีโทษจำคุก ส่วนจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ได้

๒. โทษจำคุกที่ศาลจะลงในคดีนั้นนั้น ไม่เกิน ๓ ปี .

๓. ไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือเคยต้องโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

๔. มีเหตุอันสมควรที่ศาลจะรอกำหนดโทษหรือรอกำหนดโทษ

๕. ศาลจะรอกำหนดโทษหรือรอกำหนดโทษจำเลยไว้ในระยะเวลาไม่เกิน ๕ ปี โดยศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติผู้นั้น ตาม มาตรา ๕๖ วรรค ๒ หรือไม่ได้

การรอกำหนดโทษ หมายถึง การที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดและกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยไว้ซึ่งไม่เกิน ๓ ปี แต่ให้รอกำหนดโทษจำคุกนั้นไว้ก่อนภายในเวลากำหนดแต่ต้องไม่เกิน ๕ ปี เพื่อให้โอกาสจำเลยกลับตัวเป็นคนดี หากภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดจำเลยไม่ได้กระทำความผิดอีก โทษที่รอกำหนดโทษไว้เป็นอันยกเลิกไป หากจำเลยกระทำความผิดภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด นั้น ศาลจะนำโทษจำคุกที่รอไว้้น มาบวกเข้ากับโทษจำคุกในคดีหลัง ตาม มาตรา ๕๘

การรอกำหนดโทษ หมายถึง การที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดต่อกฎหมาย แต่ศาลยังไม่กำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยนั้น เพื่อให้โอกาสจำเลยกลับตัวเป็นคนดี หากภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดแต่ไม่เกิน ๕ ปี จำเลยไม่กระทำความผิดใด ๆ จำเลยจะพ้นผิด แต่ถ้าระหว่างนั้นจำเลยกระทำความผิด ศาลจะกำหนดโทษในคดีแรกและนำโทษที่กำหนดนี้ไปรวมกับโทษในคดีนี้หลังตาม มาตรา ๕๘

มาตรา ๕๖ วรรคสอง กำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติไว้ซึ่งศาลกำหนดไว้ข้อเดียวหรือหลายข้อก็ได้

มาตรา ๕๖ วรรคท้าย บัญญัติเกี่ยวกับหากจำเลยผิดเงื่อนไขคุมประพฤติตาม มาตรา ๕๖ วรรค ๒ ศาลอาจเพิกถอนก่อนครบกำหนดก็ได้หากจำเลยประพฤติตนดี แต่หากผิดเงื่อนไขศาลอาจเพิ่มเติมเงื่อนไขคุมประพฤติได้

มาตรา ๕๗ เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่ศาลกำหนดตาม มาตรา ๕๖ ศาลอาจตั้งเตือนผู้กระทำความผิด หรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือ ลงโทษซึ่งรอไว้้นก็ได้

มาตรา ๕๗ การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด กรณี ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขตาม มาตรา ๕๖ ,๕๖ วรรค ๒ ศาลมีอำนาจดำเนินการได้ ๓ ประการ คือ

๑. ตั้งเตือนผู้กระทำความผิดให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด
๒. กำหนดโทษที่จะลงกรณีศาลรอกำหนดโทษไว้
๓. ศาลอาจสั่งลงโทษที่รอกำหนดโทษไว้ก็ได้

มาตรา ๕๘ เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่า ภายในเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลพิพากษาให้ลงโทษ จำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง แล้วแต่ กรณี

แต่ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้นั้นมิได้กระทำความผิด ดังกล่าวมาในวรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษ หรือถูกลงโทษในคดีนั้น แล้วแต่ กรณี

มาตรา ๕๘ การกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลังและการบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง
บัญญัติไว้จำนวน ๒ วรรค โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

มาตรา ๕๘ วรรคแรก บัญญัติถึงการนำโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนมาบวกกับโทษในคดีหลัง ซึ่งผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดอีก ตาม มาตรา ๕๘ วรรคแรก มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ความปรากฏแก่ศาลเองหรือตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงาน

๒. ว่าผู้ที่ถูกศาลพิพากษาว่ามีความผิดและให้รอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษไว้ตามมาตรา ๕๖ ได้กระทำความผิดขึ้นอีกภายในระยะเวลาที่กำหนด

๓. คดีที่กระทำความผิดดังกล่าวไม่ใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษและศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดใหม่นี้

๔. ให้ศาลกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้หรือนำโทษที่รอการลงโทษไว้มาบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง

มาตรา ๕๘ วรรค ๒ หากภายในระยะเวลาที่กำหนดรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ ตาม มาตรา ๕๖ ผู้นั้นมิได้กระทำความผิด ผู้นั้นก็จะพ้นจากพันธะดังกล่าว

บทที่ ๕

ความรับผิดในทางอาญา

โครงสร้างความรับผิดทางอาญา

เจตนารมณ์ – เพื่อพิจารณาความรับผิดทางอาญาของผู้กระทำ

โครงสร้างที่ ๑ การกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ

โครงสร้างที่ ๒ อำนาจกระทำ

โครงสร้างที่ ๓ กฎหมายยกเว้นโทษ/เหตุผลโทษ

โครงสร้างความรับผิดทางอาญา

บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญา ต่อเมื่อ

โครงสร้างข้อที่ ๑ การกระทำครบ “องค์ประกอบ” ที่กม.บัญญัติ

๑. มีการกระทำ มาตรา ๕๙ คือ เคลื่อนไหว หรือ ไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดย
รู้สำนึก

๒. ครอบครองประกอบภายนอกของการกระทำความผิดในเรื่องนั้น

๓. ครอบครองประกอบภายในของการกระทำความผิดในเรื่องนั้น

๔. ผลของการกระทำสัมพันธ์กับการกระทำตามหลักเรื่องความสัมพันธ์

ระหว่างการกระทำและผล

โครงสร้างข้อที่ ๒. การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด

กฎหมาย ยกเว้นความผิดที่เป็นลายลักษณ์อักษร

กฎหมายยกเว้นความผิดที่ได้บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร

ความยินยอม/จารีต

โครงสร้างข้อที่ ๓. การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ

- การกระทำความผิดโดยจำเป็น (ม.๖๗)

- การกระทำความผิดของเด็กอายุไม่เกิน ๗ ปี และไม่เกิน ๑๔ ปี

(ม.๗๓ และ ม.๗๔)

- การกระทำความผิดของคนวิกลจริต (ม.๖๕ ว.แรก)

- การกระทำความผิดของผู้มีเมมาที่เข้าข้อยกเว้น (ม.๖๖)

- การกระทำความผิดตามคำสั่งที่มีขอบด้วยกม. ของ จพ. (ม.๗๐)

- การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในบาง ความผิดระหว่างสามีและภรรยา (ม.๗๑ ๖.แรก)

บุคคลต้องรับผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ/เหตุผลโทษ

เป็นเหตุที่ยอยู่นอกโครงสร้างความรับผิดทางอาญา ซึ่งกฎหมายให้อำนาจศาลใช้ **ดุลพินิจ** ลงโทษผู้กระทำความผิดน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่ กฎหมาย มาตรา นั้นๆ บัญญัติเพียงใดก็ได้

โครงสร้างความรับผิดทางอาญา

มาตรา ๕๙ บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ต้องรับผิดแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกัน ผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้หรือเห็นจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำ ประสงค์ต่อผล หรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

กระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจาก ความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

การกระทำ ให้หมายรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่ จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย

มาตรา ๕๙ การกระทำโดยเจตนา /การกระทำโดยประมาท/การงดเว้นการที่จักต้องกระทำ มาตรา ๕๙ บัญญัติไว้ จำนวน ๕ วรรค

มาตรา ๕๙ วรรคแรก วางหลักไว้ว่าบุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญา ต่อเมื่อได้กระทำความผิดโดยเจตนา หลักข้อนี้นี้มีข้อยกเว้น ๓ ประการ คือ

๑. กระทำความผิดโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดทางอาญาเมื่อได้กระทำโดยประมาท เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๙๑ เป็นต้น

๒. มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ผู้กระทำความผิดต้องรับผิด แม้จะได้กระทำโดยไม่มีเจตนา เช่น ความผิดตาม พ.ร.บ.ศุลกากร เป็นต้น

๓ กระทำความผิดลหุโทษ ตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา

๑๐๔

มาตรา ๕๙ วรรค ๒ บัญญัตินิยามของคำว่าโดยเจตนา ไว้ มี ๒ ประการ คือ

๑. กระทำโดยรู้สำนึกและผู้กระทำประสงค์ต่อผลของการกระทำนั้น

๒. กระทำโดยรู้สำนึกและย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น
กระทำโดยรู้สำนึก หมายความว่าผู้กระทำได้กระทำโดยรู้สำนึกในการเคลื่อนไหวร่างกายหรือการงัดวันเคลื่อนไหวร่างกาย โดยมีพฤติการณ์ดังนี้

๓. ผู้กระทำได้คิดว่าจะกระทำ

๔. ผู้กระทำได้ตกลงใจที่จะกระทำความผิดนั้น

๕. ผู้กระทำได้กระทำตามที่ได้คิดและตกลงใจนั้น

โดยที่ประสงค์ต่อผล หมายความว่า ผู้กระทำได้กระทำโดยรู้สำนึก และประสงค์ต่อผลของการกระทำนั้น ๆ เช่น นาย ก. คิดที่จะฆ่า นาย ข. ซึ่งมีความบาดหมางกันอยู่ จึงตกลงใจที่จะใช้ปืนยิงนาย ข. เมื่อตกลงใจเช่นนั้น แล้ว จึงใช้อาวุธปืนยิงนาย ข. โดยนาย ก. ประสงค์ให้นาย ข. ตายจากการที่ตนใช้อาวุธปืนยิง

โดยเล็งเห็นผล หมายความว่า ผู้กระทำเห็นแล้วว่า ผลจะเกิดจากการกระทำของตน แต่ผู้กระทำไม่โยติในผลที่จะเกิดขึ้นนั้น เช่น นาย ก. เห็นนกเกาะอยู่ที่กิ่งไม้ใกล้ตัว นาย ข. นาย ก. ต้องการที่จะยิงนก ตัวนั้น จึงใช้อาวุธปืนยิงไปยังนกที่เกาะอยู่แต่ปรากฏว่ากระสุนปืนไปถูกนาย ข. ตาย เช่นนี้เป็นต้น

มาตรา ๕๙ วรรค ๓ บัญญัติเรื่อง ผู้กระทำผิดไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลไม่ได้ หมายความว่าผู้กระทำไม่ได้มีเจตนาในการกระทำความผิดนั้น หากความผิดต้องการเจตนา ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบแต่อาจมีความผิดฐานประมาทหรือไม่อีกกรณีหนึ่ง ตัวอย่างการฆ่าคนตาย ตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๘๘ ต้องมีเจตนา หากแต่ผู้กระทำผิดไม่ได้มีเจตนาแต่ประมาท ก็จะต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๑ ซึ่งมีโทษเบากว่า เป็นต้น

มาตรา ๕๙ วรรค ๔ บัญญัติเรื่องการกระทำโดยประมาท มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. เป็นการกระทำมิใช่โดยเจตนา

๒. ผู้กระทำได้กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้น จะต้องทำตามวิสัยและพฤติการณ์

๓. ผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังให้เพียงพอ

เป็นการกระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา ไม่ว่าจะเป็นประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผล เช่น นาย ก.ยิงปืนเข้าไปในป่ารก แต่บังเอิญไปถูก ข. ได้รับบาดเจ็บหรือตาย ซึ่งอยู่ห่างออกไป ๑ กิโลเมตร เป็นต้น

ผู้กระทำได้กระทำไปโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจะต้องทำตามวิสัยและพฤติการณ์ ความระมัดระวังตามวิสัย ถือเอาเกณฑ์ของอายุ เพศ การศึกษาอบรม รวมทั้งประสบการณ์แห่งชีวิตและวิชาชีพ เป็นหลักการในพิจารณา โดยเฉพาะผู้มีวิชาชีพจะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ แล้วแต่ข้อเท็จจริงแต่ละเรื่อง ไป ความระมัดระวังตามพฤติการณ์ แล้วแต่เหตุการณ์ เช่นฝนตกถนนลื่น การขับซิ่งจะต้องใช้ความระมัดระวังมากกว่าถนนแห้ง เป็นต้น

ผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่ผู้กระทำไม่ได้ใช้ความระมัดระวังให้เพียงพอ เช่น ขับซิ่งในเขตเทศบาล ซึ่งมีผู้คนสัญจรพลุกพล่าน หากแต่ขับซิ่งเร็วเสมือนขับซิ่งในถนนสายหลักนอกเมือง เป็นต้น ถือว่าไม่ใช่ความระมัดระวังที่สามารถใช้ความระมัดระวังได้

มาตรา ๕๙ วรรคท้าย บัญญัติเรื่องการกระทำ ให้หมายความรวมถึงการงดเว้นการกระทำด้วย หากการงดเว้นนั้น โดยหน้าที่แล้วตนเองมีหน้าที่จะต้องกระทำ หากมีผลเกิดขึ้น จากการงดเว้นนั้น กฎหมายถือว่ามีกระทำความผิดตามความหมายนี้ด้วย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของกฎหมายอาญา เพราะได้บัญญัติถึงความรับผิดในทางอาญาไว้ว่า ต้องกระทำโดยเจตนา ๆ ไม่ว่าจะเป็นโดยประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผล หรือได้กระทำโดยประมาท เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ต้องรับผิดแม้กระทำโดยไม่มีเจตนา โดยแยกทำความเข้าใจได้ดังนี้

การกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด: การงดเว้น และการละเว้น

บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำ ๑ ใน ๓ กรณี คือ

กระทำโดยเจตนา

กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบ
กระทำโดยประมาทหรือกฎหมายบัญญัติโดยชัดแจ้งให้ต้องรับผิดชอบได้กระทำโดยไม่มีเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ วรรคแรก ตามโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคล การกระทำเป็นโครงสร้างประการแรกหากขาดการกระทำเสียแล้วก็ไม่จำเป็นต้องไปพิจารณาองค์ประกอบภายนอก องค์ประกอบประกอบภายใน หรือเหตุยกเว้นความผิด และเหตุยกเว้นโทษต่อไปอีก ดังนั้นการศึกษาความรับผิดชอบทางอาญาจึงต้องพิจารณาว่ามีการกระทำหรือไม่เป็นอันดับแรก ก่อนเรื่องเจตนาหรือประมาท การกระทำแยะย่อยออกเป็นขั้นตอน ได้ ๔ ประการ คือ

๑. คิด

๒. ตกลงใจ

๓. เตรียมการ

๔. ลงมือกระทำโดยการเคลื่อนไหวหรือเคลื่อนไหวร่างกายตามที่คิดตกลงใจไว้

กรณีที่ถือว่าไม่มีการกระทำ ซึ่งไม่ต้องรับผิดชอบตามโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญา เช่น เด็กทารกกำเศษไม้ไว้ในมือแล้วพลิกตัวไปถูกเด็กทารกที่นอนอยู่ข้าง ๆ ลูกตาบอด เช่นนี้ถือว่าไม่มีการกระทำไม่จำเป็นต้องไปพิจารณาว่าเด็กมีเหตุยกเว้นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๓ ตามโครงสร้างแต่อย่างใด นอกจากนี้ เหตุคนละเมอ คนเป็นลมบ้าหมูที่ร่างกายกระตุก คนที่ถูกผลักดันกระแทก คนที่ถูกจับมือให้ไปตีทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ได้รับรู้ตัวหรืออาจป้องกันมิให้เกิดผลร้ายได้มาก่อน ก็ถือว่าไม่มีการกระทำที่จะต้องไปรับผิดชอบในผลร้ายที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ วรรคท้าย การกระทำยังให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย จากบทบัญญัติกฎหมายข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการกระทำไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยเจตนา กระทำโดยประมาทหรือกระทำโดยไม่เจตนา อาจแบ่งได้เป็นการกระทำโดยตรง การกระทำโดยงดเว้น การกระทำโดยละเว้นหน้าที่ สำหรับการกระทำโดยตรง เช่น การฆ่าผู้อื่นคือการกระทำให้ตายไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ นั้น การตีร้ายพินทาง ยิง วางยาพิษหรือผลักผู้อื่นตกตึกถึงแก่ความตาย ย่อมเห็นการกระทำได้ชัด แต่หากเป็นการกระทำโดยงดเว้น ผู้กระทำจะต้องมีหน้าที่โดยเฉพาะหรือมีความสัมพันธ์เป็นพิเศษกับผู้อื่นคือมีหน้าที่ต้องป้องกันมิให้ผลร้ายแก่ผู้อื่นนั้นด้วย เช่น บิดา มารดา ซึ่งมีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตร ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๔ หรือเจ้าหน้าที่

พยาบาลผู้ยอมรับจ้างดูผู้ป่วยหนัก แต่กลับเจตนาจ้วงให้อาหารหรือยาตามหน้าที่ที่ต้องทำ จนเป็นผลโดยตรงให้บุตรหรือผู้ป่วยถึงแก่ความตาย เป็นต้น การกระทำโดยละเว้น ไม่ทำตามหน้าที่โดยทั่วไป ที่พลเมืองดีควรกระทำ เช่น นาย ก.จ้างวานให้นาย ข. มือปืนรับจ้าง ไป ฆ่านาย ค.ซึ่งกำลังว่ายน้ำในสระเป็นตะคริวกำลังจะจมน้ำตาย ร้องบอกให้ช่วย นาย ข.เห็นแล้วสามารถช่วยได้แต่ไม่ช่วยกลับปล่อยให้นาย ค.ตาย แล้วไปรับเงินค่าจ้างส่วนที่เหลือจากนาย ก. เช่นนาย ข. มีความผิดเพียงฐานไม่ช่วยผู้ตกอยู่ในอันตรายแห่งชีวิตตามความจำเป็นตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๗๔ เพราะ นาย ก. ไม่มีหน้าที่โดยเฉพาะ ที่จะป้องกันไม่ให้ นาย ค.ได้รับอันตรายถึงชีวิต แต่นาย ข.มีเพียงหน้าที่โดยทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๗๔ อันเป็นความผิดลหุโทษเท่านั้น

การกระทำนั้นไม่ว่าจะประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผล ถือว่าเป็นกระทำโดยเจตนา

มาตรา ๖๐ ผู้ใดเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีก บุคคลหนึ่งโดยพลาดไป ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำโดยเจตนาแก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำ นั้น แต่ในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติโทษหนักขึ้น เพราะฐานะของบุคคลหรือเพราะ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้าย มิให้นำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับเพื่อลงโทษ ผู้กระทำให้หนักขึ้น

มาตรา ๖๐ การกระทำโดยพลาด

บัญญัติไว้ จำนวน ๑ วรรค มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. เป็นการกระทำโดยเจตนาต่อบุคคลหนึ่ง ตาม ประมวลกฎหมายอาญา ๕๙ วรรค ๒

๒. ผลของการกระทำตาม ข้อ ๑ เกิดแก่บุคคลอีกคนหนึ่ง

๓. ผลที่เกิดแก่บุคคลอีกคนหนึ่งนั้น เกิดขึ้นเนื่องจากความผิดพลาด

๔. ถือว่าผู้กระทำมีเจตนาที่จะกระทำแก่บุคคลที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้นเจตนาโดยพลาด ม.๖๐ (เจตนาโอน) คือ มิได้ประสงค์ต่อผลหรือมิได้เล็งเห็นผล ต่อผู้ที่ได้รับ “ผล” ร้ายจากการกระทำนั้น แต่กม. “ให้ถือว่า” ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาแก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น

ในกรณีกฎหมายบัญญัติโทษหนักขึ้น เพราะ

๑. ฐานะของบุคคลผู้กระทำและถูกกระทำ

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้ายนั้น

กฎหมายห้ามมิให้นำความสัมพันธ์ ตาม ข้อ ๑ และ ๒ ซึ่งผู้กระทำ จะต้องรับโทษหนักขึ้นมาลงโทษผู้กระทำเพราะเหตุตามข้อ ๑,๒

การกระทำโดยพลาดเป็นการกระทำโดยเจตนาต่อบุคคลหนึ่ง หมายความว่า จะต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา จะเป็นเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลก็ได้ แต่หากถ้าการกระทำของผู้กระทำผิดไม่มีเจตนาหรือประมาท จะนำหลักเกณฑ์การ กระทำโดยพลาดมาพิจารณาไม่ได้

การกระทำโดยพลาด หมายถึงผู้กระทำเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลคนหนึ่ง แต่ผลของการกระทำพลาดไปถูกบุคคลอีกคนหนึ่ง โดยที่ในความเป็นจริงผู้กระทำ ไม่ได้มีเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลที่รับผลร้ายนั้น

การกระทำที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้นเพราะฐานะของบุคคลเช่น ในฐานะที่ผู้ถูกกระทำโดยพลาดเป็นเจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ หากแต่รับ ผลร้ายจากการกระทำโดยพลาด จะนำเหตุดังกล่าวมาลงโทษว่า กระทำต่อเจ้า พนักงานซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่เพราะเป็นโทษหนักกว่าธรรมดา ไม่ได้ หรือ ความสัมพันธ์ทางสายโลหิต เช่น นายแดง ใช้อาวุธปืนยิง นายดำ โดยเจตนาที่จะให้ นายดำ ตาย แต่ปรากฏว่ากระสุนไปถูกนายเขียว ซึ่งเป็นบิดาของนายแดง เอง ตาย กรณีเช่นจะนำเหตุว่าฆ่าผู้บุพการี มาลงโทษนายดำ ไม่ได้ เป็นต้น

มาตรา ๖๑ ผู้ใดเจตนาจะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ใดกระทำต่ออีกบุคคล หนึ่ง โดยสำคัญผิด ผู้นั้นจะยกเอาความสำคัญผิดเป็นขอแก้ตัวว่ามีใดกระทำโดย เจตนาหาได้ไม่

มาตรา ๖๑ ความสำคัญผิดในตัวบุคคล

บัญญัติไว้จำนวน ๑ วรรค บัญญัติเกี่ยวกับกระทำโดยสำคัญผิด โดย มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. เป็นการกระทำโดยเจตนาต่อบุคคลหนึ่ง
๒. ผู้กระทำได้กระทำต่ออีกบุคคลหนึ่งโดยสำคัญผิดว่าเป็นบุคคล ตามข้อ ๑
๓. ผู้กระทำจะยกความสำคัญผิดมาเป็นข้อแก้ตัวว่าไม่ได้กระทำโดย เจตนามิได้

การกระทำโดยสำคัญผิด เป็นการกระทำโดยเจตนา โดยผู้กระทำเจตนา กระทำต่อบุคคลคนหนึ่ง แต่กลับไปกระทำแก่บุคคลอีกคนหนึ่งโดยเข้าใจว่าเป็น บุคคลที่ตนตั้งใจจะกระทำซึ่งเป็นการเข้าใจผิดในกรณีเช่นนี้ จะยกเอาความสำคัญ กระทำไปโดยไม่มีเจตนาไม่ได้

แม้ว่าการกระทำโดยสำคัญผิดจะไม่บรรลุผลก็ตามก็จะต้องรับผิดชอบ เช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น จำเลยใช้มีดฟันผู้เสียหายโดยสำคัญผิดว่าผู้เสียหายเป็น ค. ซึ่งมีเหตุวิวาทกันมาก่อน จำเลยจึงถือเอาความสำคัญผิดขึ้นมา เป็นข้อแก้ตัวให้พ้นผิด หาได้ไม่ ต้องถือว่าจำเลยมีเจตนากระทำต่อ ค.เช่นใดก็ต้องรับผิดชอบในผลของการกระทำที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายเช่นนั้น^{๒๗}

มาตรา ๖๒ ขอเท็จจริงใด ถ้ามีอยู่จริงจะทำให้การกระทำไม่เปนความผิด หรือทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง แม่ขอเท็จจริงนั้นจะไม่มีอยู่จริง แต่ผู้กระทำสำคัญผิดว่ามีอยู่จริง ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิด หรือได้รับยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง แลแต่กรณี

ถ้าความไม่รู้ขอเท็จจริงตามความในวรรคสามแห่งมาตรา ๕๙ หรือ ความสำคัญ ผิดว่ามีอยู่จริงตามความในวรรคแรก ได้เกิดขึ้นด้วยความประมาทของผู้กระทำ ความผิด ให้ ผู้กระทำรับผิดชอบฐานกระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่า การกระทำนั้น ผู้กระทำจะต้องรับโทษแม่ว่ากระทำโดยประมาท บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นจะต้องใคร่ ข อเท็จจริงนั้น

มาตรา ๖๒ ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง

บัญญัติไว้จำนวน ๓ วรรค โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

มาตรา ๖๒ วรรคแรก

๑. ถ้ามีข้อเท็จจริงใดมีอยู่จริงจะทำให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิด แม้จะข้อเท็จจริงนั้นจะไม่มีอยู่จริง แต่ผู้กระทำสำคัญผิดว่าข้อเท็จจริงนั้นมีอยู่จริง ผู้กระทำนั้นไม่มีความผิด ตัวอย่างเช่น นายดำ จ้องปืนเด็กเล่นไปยิง นายแดง นายแดง สำคัญผิดคิดว่า นายดำ จะยิงนายแดง นายแดง จึงใช้ปืนยิงนายดำ เพื่อป้องกันตัวพอสมควรแก่เหตุ นายแดง ไม่มีความผิด

๒. ถ้าข้อเท็จจริงใดมีอยู่จริง จะทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ แม้ข้อเท็จจริงนั้นไม่มีอยู่จริง แต่ผู้กระทำได้รับการยกเว้นโทษ ตัวอย่างเช่น เรื่องการกระทำระหว่างสามีภรรยา ในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

^{๒๗} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๗/๒๕๓๖

๓. ถ้าข้อเท็จจริงใด มีอยู่จริงจะทำให้ผู้กระทำรับโทษน้อยลง แม้ข้อเท็จจริงนั้นไม่มีอยู่จริง แต่ผู้กระทำสำคัญผิดว่ามีอยู่จริง ผู้กระทำนั้นได้รับโทษน้อยลง เช่นเรื่องการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ เป็นต้น

มาตรา ๖๒ วรรคสอง บัญญัติเรื่องการสำคัญผิดในข้อเท็จจริงโดยประมาท มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑. ถ้าการไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ วรรคสาม เกิดจากความประมาทของผู้กระทำความผิด ผู้นั้นจะต้องรับผิดฐานกระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติว่าต้องรับผิดแม้กระทำโดยประมาท เช่นจำเลยแทงผู้ตายในที่มืดโดยเข้าใจว่าเป็นสุนัข ในความเป็นจริงเป็นหากจำเลยดูให้ดีก็จะทราบว่าป็นคนกรณีเช่นนี้ถือว่าจำเลยประมาทจะต้องรับผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

๒. ถ้าความสำคัญผิดเกิดขึ้นเพราะความประมาทของผู้กระทำ ก็ต้องรับผิดฐานกระทำโดยประมาท เช่น มีคนเดินหาปลาอยู่ข้างบ้านของจำเลย ซึ่งตั้งอยู่ริมคลอง หากแต่จำไม่ดูให้ดีเข้าใจว่าเป็นคนร้ายจะเข้ามาลักทรัพย์ของจำเลย จึงใช้อาวุธปืนยิง ถึงแก่ความตาย กรณีเช่นนี้จะต้องรับโทษฐานกระทำโดยประมาท เป็นต้น

มาตรา ๖๒ วรรคท้าย บัญญัติเกี่ยวกับกรณีผู้กระทำผิดจะต้องรับโทษหนักขึ้น ด้วยข้อเท็จจริงใด ผู้กระทำผิดจะต้องรู้ข้อเท็จจริง นั้น ตัวอย่างเช่น จำเลย ข่าเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งปฏิบัติตามหน้าที่ แต่จำเลยไม่ทราบว่าเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ กรณีเช่นนี้ จำเลยคงต้องรับผิดฐานฆ่าคนตายธรรมดา

ตัวอย่างเช่น การที่จำเลยใช้ปืนยิงเด็กซึ่งส่องไฟหากบที่ริมรั้วบ้านจำเลยถึงแก่ความตาย โดยจำเลยสำคัญผิดว่าเป็นคนร้ายจะมาฆ่าพี่จำเลย เป็นการป้องกันเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกัน มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘, ๖๙ และความสำคัญผิดที่เกิดขึ้นก็เกิดขึ้นโดยความประมาทของจำเลย เช่นนี้ จำเลยย่อมมีความผิดทำให้คนตายโดยประมาท โดยผลของประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖๒

มาตรา ๖๓ ถ้าผลของการกระทำความผิดใดทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ผลของการกระทำความผิดนั้นต้องเป็นผลที่ตามธรรมดาย่อมเกิดขึ้นได้

มาตรา ๖๓ ผลตามธรรมดาที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น บัญญัติไว้จำนวน ๑ วรรค ในเรื่องผลของการกระทำความผิด ซึ่งจะทำให้ผู้กระทำนั้นต้องรับ

โทษหนักขึ้น กว่าที่ตนคาดหมายว่าจะเป็นผลของการกระทำที่เกิดขึ้นตามปกติธรรมดาทั่ว ๆ ไปพึงคาดหมายได้ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ผลที่ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นหรือไม่ต้องพิจารณาถึงผลอันเกิดจากการกระทำเป็นสำคัญ

๒. ผลอันเกิดจากการกระทำนั้น ต้องเป็นผลธรรมดาย่อมเกิดขึ้นได้ และใกล้เคียงกับเหตุ

๓. ผลธรรมดานั้นต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ของการกระทำและความสัมพันธ์ ระหว่างการกระทำและผลอันเกิดจากการกระทำนั้น ซึ่งมีหลักเกณฑ์พิจารณาดังนี้

๓.๑). ถ้าไม่มีการกระทำได้กล่าวผลนั้นจะเกิดขึ้นหรือไม่

๓.๒). ผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลธรรมดาที่ควรจะเป็นหรือไม่

๓.๓). ในกรณีที่มีเหตุอื่น อันทำให้เกิดผลนั้นด้วย แต่เหตุสำคัญผิดจากการกระทำของผู้กระทำก็ยิ่งถือว่าผลดังกล่าว เป็นผลธรรมดา ซึ่งผู้กระทำต้องรับผิดชอบ

มาตรา ๖๔ บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้ แต่ศาลเห็นว่า ตามสภาพและพฤติการณ์ ผู้กระทำความผิดอาจจะไม่รู้กฎหมาย บัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด ศาลอาจอนุญาตให้แสดงพยานหลักฐานต่อศาล และศาล เชื่อว่า ผู้กระทำไม่รู้กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๖๕ บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้ แต่มีข้อยกเว้น มี จำนวน ๑ วรรค มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมาย เพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญา ไม่ได้ ทั้งนี้ เพราะกฎหมายสันนิษฐานว่าบุคคลทุกคนจะต้องรู้กฎหมาย

๒. แต่ถ้าศาลเห็นว่าตามสภาพและพฤติการณ์ผู้กระทำความผิดอาจจะไม่รู้ว่ามีกฎหมายบัญญัติการกระทำนั้นเป็นความผิด ศาลก็อาจจะอนุญาตให้ผู้กระทำผิดนั้นแสดง พยานหลักฐานต่อศาลเพื่อพิสูจน์ว่าผู้นั้นไม่รู้จริง เช่น ผู้กระทำผิดเป็นชาวป่า ชาวเขา

๓. ถ้าศาลเชื่อว่าผู้กระทำไม่รู้ว่ามีกฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ แต่จะไม่ลงโทษเลยไม่ได้

มาตรา ๖๕ ผู้ใดกระทำความผิด ในขณะไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่ สามารถ บังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิด นั้น แต่ถ้าผู้กระทำความผิดยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเอง ได้บ้าง ผู้นั้นต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๖๕ วิกลจริต บัญญัติไว้จำนวน ๒ วรรค ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้กระทำผิดไม่รับโทษ

มาตรา ๖๕ วรรคแรก มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. กระทำความผิดในขณะไม่สามารถรับผิดชอบเพราะผู้กระทำมีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน

๒. กระทำผิดในขณะไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน

จิตบกพร่อง หมายถึง จิตผิดปกติ สมองพิการ หรือปัญญาอ่อน

โรคจิต หมายถึงความผิดปกติทางสมอง โรคสมองเสื่อม สติวิปลาส และโครจิตจากพิษสุราเรื้อรัง

จิตฟั่นเฟือน หมายถึงจิตใจแปรปรวน เป็นโรคประสาท สติทราหม หรือประสาทหลอน เป็นต้น

มาตรา ๖๕ วรรค ๒ วางหลักเรื่องความวิกลจริต ซึ่งผู้กระทำผิดต้องรับโทษ แต่ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าผู้กระทำผิดวิกลจริต ยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้างหรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง

มาตรา ๖๖ ความมีเมามาเพราะเสพยาสุราหรือสิ่งเมาอย่างอื่นจะยกขึ้นเป็นขอแก้ ตัวตามมาตรา ๖๕ ไม่ได้ เว้นแต่ความมีเมานั้นจะเกิดโดยผู้เสพยาไม่รูวาสีงนั้นจะทำให้มีเมามา หรือโดเสพยาโดยถูกขึ้นใจให้เสพยา และได้กระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่ สามารถบังคับตนเองได้ ผู้กระทำความผิดจึงจะได้รับยกเว้นโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ถ้าผู้นั้นยัง สามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมาย กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๖๖ ความมีนเมา บัญญัติเหตุยกเว้นโทษเพราะความมีนเมา โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ผู้กระทำความผิดขณะมีนเมาหรือสับสนไม่ว่าอย่างไรจะยกเป็นข้อแก้ตัวเพื่อให้ได้รับการยกเว้นโทษตาม มาตรา ๖๕ ไม่ได้

๒. หลักดังกล่าว ตามข้อ ๑ มีข้อยกเว้นว่าถ้าหากความมีนเอนั้นเกิดจากผู้เสพไม่รู้ว่าสิ่งที่ตนเสพนั่นทำให้เมา หรือเสพโดยถูกขโมยใจให้เสพ และผู้นั้นได้กระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือในขณะที่ไม่สามารถบังคับตนเองได้ ผู้นั้นจะได้รับการยกเว้นโทษสำหรับความผิดนั้น

๓. แต่ถ้าผู้กระทำความผิดตามข้อ ๒ ยังไม่สามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้างหรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๖๗ ผู้ใดกระทำความผิดด้วยความจำเอน

(๑) เพราะอยู่ในที่บังคับ หรือภายใต้อำนาจซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนได้ หรือ

(๒) เพราะเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากภยันตรายที่ใกล้จะถึงและไม่สามารถ หลีกเลี่ยงได้โดยวิธีอื่นใดได้ เมื่อภยันตรายนั่นตนมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน

ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๖๗ การกระทำโดยจำเอน

บัญญัติถึงเรื่องการกระทำด้วยความจำเอน ซึ่งเป็นเหตุอย่างหนึ่งที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. กระทำความผิดเพราะอยู่ในที่บังคับหรือภายใต้ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนได้ หมายความว่าผู้กระทำมิได้มีเจตนาที่จะกระทำความผิดด้วยตนเอง แต่จำเอนจะต้องกระทำไปเพราะมีเหตุที่จะต้องกระทำซึ่งเป็นเหตุภายนอกหรือขณะเกิดเหตุผู้กระทำความผิดตกอยู่ในอำนาจบังคับซึ่งไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ด้วยวิธีอื่นหรือหากจะขัดขืนก็ไม่สามารถที่จะขัดขืนได้ ตัวอย่างเช่น นายดำ ใช้ปืนจี้บังคับนายขาว ให้ตบหน้านายแดง ถ้านายขาวไม่ตบหน้านายแดง นายดำจะฆ่านายแดง กรณีนี้ นายขาว จิตตบหน้านายแดง ถือว่าเป็นการกระทำด้วยความจำเอน นายขาว มีความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษ

๒. กระทำคามผิดเพราะเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากภยันตรายที่ใกล้จะถึง และไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่นได้ เมื่อภยันตรายนั้นตนเองไม่ได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน เป็นกรณีจำเป็นจะต้องกระทำคามผิด ตัวอย่างเช่น เสือของสวนสัตว์ หลุดจากกรงขัง และไล่กัดนายดำ นายดำได้วิ่งหนีแล้วหากแต่วิ่งไปจนถึงลำคลอง นายดำ ว่ายนํ้าไม่เป็น จึงได้ใช้อาวุธปืนยิงเสือตัวดังกล่าวตาย กรณีนี้ นายดำ มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ แต่ไม่ต้องรับโทษ เนื่องจากมีความจำเป็นจะต้องฆ่าเสือ

๓. การกระทำทั้ง ข้อ ๑ และ ๒ กระทำไปไม่เกินสมควรแก่เหตุ หมายความว่า จะต้องดูพฤติการณ์ข้อเท็จจริงแต่ละเรื่องไป ว่าสามารถกระทำได้แค่ไหนเพียงไร

มาตรา ๖๘ ผู้ใดจำต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่น ใภยน ภยันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป
นภยันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้ กระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่มีความผิด

มาตรา ๖๘ การกระทำเพื่อป้องกันสิทธิ ซึ่งเป็นให้ผู้กระทำไม่มีความผิด มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. มีภยันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง หมายความว่า ภยันตรายที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากการประทุษร้ายและละเมิดต่อกฎหมาย เช่น นายดำ ยกปืนขึ้นเล็งมาทางนายแดง โดยเจตนาจะฆ่า นายแดง เนื่องจากปืนเป็นอาวุธซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตและร่างกายได้ จึงเป็นภยันตรายที่เกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย ภยันตรายนั้นใกล้จะถึง หมายความว่า ภยันตราย นั้น ใกล้จะถึงตัวบุคคลหรือทรัพย์สิน หมายความว่า บุคคลหรือทรัพย์สินกำลังจะได้รับอันตราย เช่น กรณีข้างต้นการที่นายดำ ยกปืนขึ้นเล็งมาที่นายแดงใกล้ชิดกับการกระทำผิดแล้ว กรณีนี้นายแดง มีสิทธิที่จะป้องกันตนเองได้ หากนายแดง ใช้อาวุธปืนยิงนายดำ ตายในขณะนั้นนายแดง ไม่มีความผิดเพราะถือว่าเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

๒. ผู้กระทำจำต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนเองหรือของผู้อื่น ให้พ้นจากภยันตรายนั้น หมายความว่า เมื่อภยันตรายตามข้อ ๑ เกิดขึ้นแล้ว ผู้ที่กำลังถูกกระทำและกำลังจะได้รับอันตรายนั้น จำต้องใช้สิทธิในการที่จะป้องกันสิทธิในชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของตนเองหรือสิทธิในชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของผู้อื่นให้พ้นจากภยันตรายนั้น เช่น นายดำ ใช้มีดดาบยาว ๗๕

เซนติเมตร ยกขึ้นจะพินนายแดง นายแดง ใช้ปืนยิง นายดำ ๑ นัด ถูกอวัยวะสำคัญถึงแก่ความตาย ดังนี้ถือว่าเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

๓. ผู้กระทำได้กระทำให้ไปพอสมควรแก่เหตุ หมายความว่าผู้กระทำได้กระทำให้ไปพอสมควรแก่อันตรายที่เกิดขึ้น หรือสมน้ำสมเนื้อนั่นเอง จึงจะไม่มี ความผิดหากกระทำให้เกินกว่าที่ควรจะทำ ศาลอาจลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้

ข้อควรจำ การป้องกันเพียงใดพอสมควรแก่เหตุ นั้น ต้องพิจารณาจากพฤติการณ์แต่ละกรณี ไป ขึ้นอยู่กับคู่กรณี จำนวนคน อาวุธที่ใช้ ลักษณะการกระทำ

มาตรา ๖๙ ในกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๘ นั้น ถ้าผู้กระทำได้ กระทำให้ไปเกินสมควรแก่เหตุ หรือเกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็น หรือเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้อง กระทำเพื่อป้องกัน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ แต่ถาการกระทำนั้นเกิดขึ้นจากความตื่นเตน ความตกใจ หรือความกลัว ศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำ ก็ได้

มาตรา ๖๙ การกระทำโดยจำเป็นและป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ

บัญญัติเรื่องการกระทำผิดโดยจำเป็น ตามมาตรา ๖๗ และ กระทำป้องกันตามมาตรา ๖๘ แต่กระทำให้ไปเกินสมควรแก่เหตุ ทำให้เกิดผล ๒ ประการ คือ

๑. ศาลจะลงโทษผู้กระทำผิดน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดสำหรับความผิดนั้น เพียงใดก็ได้

๒. ถาการกระทำนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากความตื่นเตน ตกใจ หรือความกลัว ศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำนั้นก็ได้

มาตรา ๗๐ ผู้ใดกระทำให้ตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน แมคำสั่งนั้นจะมีชอบด้วยกฎหมาย ถ้าผู้กระทำมีหน้าที่หรือเชื่อโดยสุจริตว่ามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม ผู้นั้นไม่ตองรับโทษ เว้น แตจะรู้ว่าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งซึ่งมีชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๗๐ การกระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน

บัญญัติไว้จำนวน ๑ วรรค โดยผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษหากเข้าหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ

๑ . กระทำให้ตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตามกฎหมายและมีอำนาจหน้าที่

๒. คำสั่งนั้นเป็นคำสั่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่

๓. ผู้กระทำมีหน้าที่ต้องกระทำหรือเชื่อโดยสุจริตว่ามี
หน้าที่ต้องกระทำ

๔. ผู้กระทำไม่รู้ว่าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมาย

๕. ถ้าผู้กระทำรู้ว่าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมายแต่
ผู้กระทำยังปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ผู้นั้นไม่ได้รับการยกเว้นโทษ

มาตรา ๗๑ ความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ถึงมาตรา ๓๓๖ วรรค
แรก และมาตรา ๓๔๑ ถึงมาตรา ๓๖๔ นั้น ถ้าเป็นการกระทำที่สามีกกระทำต่อภริยา
หรือภริยากระทำ ต่อสามี ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ

ความผิดดังระบุนานี้ ถ้าเป็นการกระทำที่ผู้บุพการีกระทำต่อผู้
สืบสันดาน ผู้สืบสันดานกระทำต่อผู้บุพการี หรือพี่น้องน้องรวมบิดามารดาเดียวกัน
กระทำต่อกัน แมกฎหมาย มิได้บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ก็ให้เป็นความ
ผิดอันยอมความได้ และนอกจากนั้น ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้
สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๗๑ ความผิดบางประการที่กระทำต่อญาติ ไม่ต้องรับ
โทษหรือรับโทษน้อยลง บัญญัติไว้จำนวน ๒ วรรค โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

มาตรา ๗๑ วรรคแรก บัญญัติเกี่ยวกับคู่กรณีเป็นสามีภริยากัน โดยมี
หลักเกณฑ์ดังนี้

๑. สามีภริยาทำต่อภริยาหรือภริยากระทำต่อสามี

๒. ต้องเป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย

๓. ความผิดที่กระทำนั้นเป็นความผิดดังต่อไปนี้ คือ

๓.๑).ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์
ตาม ป.อาญา ม. ๓๓๔- ม. ๓๓๖

๓.๒).ความผิดฐานฉ้อโกง ตาม ป.อาญา มาตรา
๓๔๑ ถึง ๓๔๘

๓.๓).ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ตาม ป.อาญา
มาตรา ๓๔๙ ถึง ๓๕๑

๓.๔).ความผิดฐานยักยอก ตาม ป.อาญา มาตรา
๓๕๒ ถึง ๓๕๖

๓.๕).ความผิดฐานรับของโจร ตาม ป.อาญา
มาตรา ๓๕๗

๓.๖).ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตาม ป.อาญา
มาตรา ๓๕๘ ถึง ๓๖๑

๓.๗).ความผิดฐานบุกรุก ตาม ป.อาญา มาตรา
๓๖๒ ถึง ๓๖๔

มาตรา ๗๑ วรรคสอง เป็นเรื่องคู่กรณีกระทำความผิดแต่เป็นเครือญาติ
กัน โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. กระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในวรรคแรก
๒. ผู้กระทำให้เป็นผู้บุพการีกระทำต่อผู้สืบสันดานหรือผู้สืบสันดาน
กระทำต่อผู้บุพการี (ถือตามความเป็นจริง)
๓. ผู้กระทำให้เป็นพี่หรือน้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน (ถือตามความ
เป็นจริง)

๔. การกระทำตาม ข้อ ๑, ๒ และ ๓ ทำให้ มีผลดังนี้ คือ

- ๔.๑).เป็นความผิดอันยอมความได้แม้กฎหมายไม่ได้
บัญญัติไว้
- ๔.๒).ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้

มาตรา ๗๒ ผู้ใดบันดาลโทสะโดยถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็น
ธรรม จึงกระทำความผิดต่อผู้ข่มเหงในขณะนั้น ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่
กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๗๒ กระทำความผิดโดยบันดาลโทสะ เป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิด
รับโทษน้อยลง โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. บันดาลโทสะ
๒. การบันดาลโทสะเกิดจากการถูกข่มเหง
๓. การถูกข่มเหงนั้นร้ายแรงและด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม
๔. ผู้บันดาลโทสะได้กระทำความผิดต่อผู้ข่มเหงในขณะนั้น
๕. ผลคือศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าวน้อยกว่าที่
กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

การข่มเหงนั้น ผู้ข่มเหงอาจจะกระทำต่อผู้กระทำความผิดเอง คู่สมรส
หรือญาติผู้ใกล้ชิดก็ได้ และคำว่า ขณะนั้น ไม่จำเป็นต้องขณะเดียวกันนั้น หากแต่
จะต้องใกล้ชิดกัน

มาตรา ๗๓ เด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็น ความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ

ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามกฎหมาย ว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตาม กฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๗๓ เด็กอายุยังไม่เกิน ๗ ปี กระทำความผิด บัญญัติไว้ว่า ไม่ต้องรับโทษ เนื่องจากอายุน้อย

มาตรา ๗๔ เด็กอายุควาสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) วากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วพลอยตัวไป และศาลเห็นสมควร จะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มากเตือนด้วยก็ได้

(๒) ศาลเห็นว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมี คำสั่งใหม่มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองระวังเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกินสามปีและ กำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้ง ละหนึ่งหมื่นบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น

ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาล เห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างตน ศาลจะเรียก ตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มากสอบถามว่า จะยอมรับข้อกำหนดทำนองที่บัญญัติไว้สำหรับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองดังกล่าวมาข้างตนหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มอบรับข้อกำหนด เช่นวานั้น ก็ให้ศาลมี คำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้นไปโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว

(๓) ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้น อาศัยอยู่ตาม (๒) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังนั้นเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๕๖ ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นวານี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใดเพื่อ คุ้มครองประพฤติดังนั้น

(๔) ถ้าเด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถ ดูแลเด็กนั้นได้หรือถ้าเด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคล นั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน (๒) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือ องค์กรที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแลอบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ในเมื่อ บุคคลหรือองค์กรนั้นยินยอม ในกรณีเช่นวานี้ให้บุคคลหรือองค์กรนั้นมีอำนาจเช่นผู้ปกครอง เฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตาม สมควร หรือให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้ หรือ

(๕) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้น เพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบ แปดปี

คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (๒) (๓) (๔) และ (๕) นั้น ถ้าในขณะใดภายใน ระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาลโดยศาลรูเอง หรือตามคำแนะนำของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคลหรือองค์กรที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแล อบรมและสั่งสอน หรือเจ้า พนักงานว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไข คำสั่งนั้น หรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจในมาตรานี้

มาตรา ๗๔ เด็กอายุกว่า ๗ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี กระทำความผิด ไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจดำเนินการได้ ๕ ประการ ซึ่งไม่ใช่โทษ

มาตรา ๗๕ ผู้ใดอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมาย บัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรูผิดชอบและสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะ ควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้ จัดการตามมาตรา ๗๔ หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราสวนโทษที่ กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง

มาตรา ๗๕ ผู้อายุกว่า ๑๔ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๗ ปี กระทำความผิด บัญญัติให้ศาลใช้ดุลยพินิจว่าควรลงโทษหรือไม่ หากควรลงโทษ ก็ให้ลดโทษลงกึ่งหนึ่ง หากไม่ลงโทษก็จัดการตาม มาตรา ๗๔

มาตรา ๗๖ ผู้ใดอายุตั้งแต่สิบแปดปีแต่ยังไม่เกินยี่สิบปี กระทำการอัน กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดมาตราสวนโทษที่กำหนดไว้สำหรับ ความผิดนั้นลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้

มาตรา ๗๖ ผู้อายุกว่า ๑๗ ปี แต่ยังไม่เกิน ๒๐ ปี กระทำความผิด บัญญัติให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการลงโทษ หากศาลเห็นสมควรลดหามาตราส่วนโทษ ให้ลดหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่ง

มาตรา ๗๗ ในกรณีที่ศาลวางข้อกำหนดให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ ระวางเด็กนั้นไม่ให้ออกเหตุร้ายตามความในมาตรา ๗๔ (๒) ถ้าเด็กนั้นก่อเหตุร้าย ขึ้นภายในเวลาในข้อกำหนด ศาลมีอำนาจบังคับบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัย อยู่ ให้ชำระเงินไม่เกินจำนวนในข้อกำหนดนั้น ภายในเวลาที่ศาลเห็นสมควร ถ้าบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ ไม่ชำระเงิน ศาลจะสั่งให้ยึดทรัพย์สินของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ เพื่อใช้เงินที่จะต้องชำระก็ได้

ในกรณีที่ศาลได้บังคับให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ชำระ เงินตามข้อกำหนดแล้วนั้น ถ้าศาลมิได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งที่ได้วางข้อกำหนดนั้นเป็นอย่างอื่น ตามความในมาตรา ๗๔ วรรคท้าย ก็ให้ข้อกำหนดนั้น คงใช้บังคับต่อไปจนสิ้นเวลาที่กำหนดไว้ ในข้อกำหนดนั้น

มาตรา ๗๗ การบังคับคดีกรณีละเมิดข้อกำหนดที่ศาลวางแก่บิดามารดา ของเด็ก ตาม ป.อาญามาตรา ๗๔(๒) และ วรรค ท้าย

มาตรา ๗๘ เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่อาจจะได้มีการเพิ่มหรือการลด โทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลด โทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้ เหตุบรรเทาโทษนั้น ได้แก่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้เอดเซลาเบาปัญญาตกอยู่ใน ความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณสมบัติมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่ง ความผิดนั้น ลุแกโทษต่อเจ้าพนักงานหรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การ พิจารณา หรือ เหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามีลักษณะทำนองเดียวกัน

มาตรา ๗๘ เหตุบรรเทาโทษ หมายความว่าผู้กระทำความผิดถูกศาลพิพากษาว่า มีความผิดหากแต่มีเหตุที่ลดโทษที่ลงจริง โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. การลดโทษหรือบรรเทาโทษเป็นดุลยพินิจของศาล
๒. แม้จะมีการเพิ่มหรือลดโทษตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นแล้ว ก็ยังลดโทษตาม มาตรา ๗๘ ได้
๓. ถ้าศาลจะลดโทษให้ ศาลจะลดโทษให้ได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น
๔. ถ้ามีเหตุบรรเทาโทษหลายอย่างศาลก็จะรวมมาลดโทษครั้งเดียว

๕. เหตุบรรเทาโทษ ตาม มาตรา ๗๘ ดังนี้

- ๕.๑).ผู้กระทำความผิดเฉลาเบาปัญญา เช่นปัญญาอ่อน
- ๕.๒).ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส เช่นยากจนแสนเข็ญ
- ๕.๓).เป็นผู้มีคุณงามความดีมาก่อน เช่น ช่วยเหลือราชการตลอดมา รับราชการมาด้วยความซื่อสัตย์ หรือไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน
- ๕.๔).รู้สึกผิดชอบและพยายามบรรเทาผลร้าย เช่น ทำผู้อื่นบาดเจ็บและนำตัวส่งโรงพยาบาล ชดใช้ค่าบาดเจ็บ
- ๕.๕).ลูกแก้ไขแก่เจ้าพนักงาน เช่นรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การสอบสวน
- ๕.๖).ให้ความรู้แก่ศาลในการพิจารณาคดี เช่นรับสารภาพในชั้นศาล

๕.๗).กรณีอื่น ตามที่ศาลเห็นสมควร

มาตรา ๗๙ ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ถ้าผู้ต้องหากระทำความผิดนำค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นมาชำระก่อนที่ศาลเริ่มตนสืบพยาน ให้คดีนั้นเป็นอัน ระวังไป

มาตรา ๗๙ คดีระงับโดยการชำระค่าปรับอย่างสูง เป็นทำให้คดีระงับไปไม่ต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ต้องเป็นคดีที่มีโทษปรับอย่างเดียว ไม่มีโทษจำคุก
๒. ผู้กระทำความผิดต้องนำค่าปรับอย่างสูงมาชำระทั้งหมด
๓. ก่อนศาลเริ่มต้นสืบพยาน หมายถึงสืบพยาน จริง ๆ ไม่ใช่วันนัดสืบพยาน

หมวด ๕ การพยายามกระทำความผิด

มาตรา ๘๐ ผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอด แล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้นั้นพยายามกระทำความผิด

ผู้ใดพยายามกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๘๐ พยายามกระทำความผิด บัญญัติไว้จำนวน ๒ วรรค มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ผู้กระทำมีเจตนากระทำความผิด หมายความว่า ผู้กระทำมีเจตนาที่จะกระทำความผิดให้สำเร็จ ถ้าผู้กระทำมีเจตนาที่จะไม่มีการพยายามกระทำความผิด เว้นแต่จะเป็นการกระทำโดยประมาทหรือการกระทำโดยไม่มีเจตนา

ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ต้องรับผิดชอบแม้จะไม่เจตนา เช่น ความผิดลหุโทษ เป็นต้น ซึ่งไม่ต้องการเจตนา

๒. ลงมือกระทำความผิดแล้ว หมายความว่า ได้ดำเนินการครบขั้นตอนการกระทำแล้ว ดังนี้ คือ

๒.๑.คิดที่จะกระทำ

๒.๒.ตกลงใจที่จะกระทำ

๒.๓.การเตรียมที่จะกระทำ

๒.๔.ลงมือกระทำ

หากแต่ความผิดบางฐานความผิดการเตรียมการก็เป็นความผิดแล้ว ไม่จำเป็นจะต้องครบขั้นตอน ๔ ประการ

๓. กระทำไปไม่ตลอด หมายความว่า ผู้กระทำได้ลงมือกระทำความผิดแล้วแต่ยังไม่ถึงขั้นสุดท้าย หรือยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการกระทำ เพราะมีเหตุภายนอกมาขัดขวางมิให้การกระทำต่อไปได้ตลอด เช่น มีผู้มาขัดขวาง หรือถูกตำรวจจับเสียก่อน เป็นต้น ตัวอย่าง จำเลยโกรธผู้เสียหาย จึงยกปืนยาวซึ่งบรรจุกระสุนปืนขึ้นประทับบ่าเล็งจ้องไปที่ผู้เสียหายในระยะห่าง ๓ เมตร ถือว่าลงมือกระทำความผิดแล้ว แต่จำเลยกระทำไปไม่ตลอดเพราะมีผู้มาปิดกระบอกปืนและแย่งปืนไป จำเลยมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น

๔. กระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล หมายความว่า ผู้กระทำได้กระทำความผิดไปตลอดแล้วตามที่ต้องการแล้วแต่การกระทำไปบรรลุผลตามที่ตั้งใจไว้ ดังอย่างเช่น จำเลยประสงค์จะฆ่าผู้เสียหาย ได้อาวุธปืนยิงผู้เสียหายแล้ว แต่กระสุนปืนไม่ถูกผู้เสียหาย หรือถูกผู้เสียหายแต่ไม่ถึงแก่ความตาย จำเลยมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้เสียหาย

มาตรา ๘๑ ผู้ใดกระทำการโดยมุ่งต่อผลซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่การกระทำนั้นไม่สามารถจะบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ เพราะเหตุปัจจัยซึ่งใช้ในการกระทำหรือเหตุแห่ง วัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อ ให้ถือว่าผู้นั้นพยายามกระทำความผิดแต่โหล่งโทษไม่เกินครึ่งหนึ่งของ โทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าการกระทำดังกล่าวในวรรคแรกได้กระทำไปโดยความเชื่ออย่างมโนายศาลจะ โมลงโทษก็ได้

มาตรา ๘๑ การพยายามกระทำความผิดซึ่งไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ บัญญัติไว้จำนวน ๒ วรรค

มาตรา ๘๑ วรรคแรก บัญญัติการกระทำความผิดที่ไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนากระทำความผิด หมายความว่า ความผิดตาม มาตรา ๘๑ จะต้องมิเจตนา

๒. ผู้กระทำได้กระทำโดยมุ่งต่อผลซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด หมายความว่าผู้กระทำมุ่งต่อผลของการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายที่มีโทษทางอาญาอื่น ๆ น จำเลยเจตนาฆ่าผู้เสียหาย จำเลยเห็นต่อไม้สำคัญผิดว่าเป็นผู้เสียหาย จึงใช้ปืนยิงไปที่ต่อไม้ ถือว่าจำเลยมุ่งหมายที่จะฆ่าผู้เสียหาย ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่มุ่งต่อผลซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแล้ว

๓. การกระทำนั้นไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้เพราะเหตุปัจจัยที่ใช้ในการกระทำความผิด หมายความว่าผลของการกระทำนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นเป็นผลตามต้องการได้ไม่ว่าในทางใด ๆ เช่น จำเลยเอาแป้งซึ่งจำเลยเข้าใจว่าเป็นยาเบื่อปนอาหารให้ผู้เสียหายกิน ปัจจัยที่ใช้ในการกระทำคือแป้งไม่สามารถทำให้ผู้เสียหายตายได้อย่างแน่แท้

๔. การกระทำนั้นไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้เพราะเหตุแห่งบรรลุที่มุ่งหมายกระทำต่อ เช่น จำเลยใช้ปืนยิงไปยังที่ที่ผู้เสียหาย เคยนอนเพื่อฆ่าผู้เสียหาย แต่ผู้เสียหายย้ายบ้านไปแล้วไม่มีคนอยู่ในบ้านเลย การกระทำของจำเลยย่อมไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้เพราะเหตุแห่งวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อ

ศาลลงโทษได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๘๑ วรรคสอง บัญญัติว่าถ้าผู้กระทำความผิดในวรรคหนึ่ง ได้กระทำด้วยความเชื่อมลาย ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้ เช่นจำเลยทำพิธีใช้เวทมนตร์เพื่อเสกคุณไสยเข้าท้องเพื่อทำให้ผู้เสียหายตาย เป็นต้น แต่ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้ ตาม มาตรา ๘๑ วรรค ๒ เพราะผู้กระทำได้ลงมือกระทำไปโดยเจตนาชั่วร้าย

มาตรา ๘๒ ผู้ใดพยายามกระทำความผิด หากยับยั้งเสียเองไม่กระทำการให้ตลอด หรือกลับใจแก้ไขไม่ใหการกระทำนั้นบรรลุผล ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับการพยายาม กระทำความผิดนั้น แต่ถาการที่ได้กระทำไปแล้วต้องตามบทกฎหมายที่บัญญัติเป็นความผิด ผู้นั้น ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น ๆ

มาตรา ๘๒ ผู้กระทำความผิดยับยั้งหรือกลับใจแก้ไขไม่ให้การนั้นบรรลุผล มีจำนวน ๑ วรรค

เป็นการบัญญัติถึงการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดต่อมาเกิดยับยั้งเสียเองไม่ให้การกระทำนั้นบรรลุผล มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ผู้กระทำได้กระทำถึงขั้นพยายามกระทำความผิด หมายความว่า กระทำครบองค์ประกอบตาม มาตรา ๘๐ แล้ว แต่ยับยั้งหรือกลับใจ ไม่กระทำต่อไป

๒. ยับยั้งไม่กระทำไปให้ตลอด หมายความว่า ผู้กระทำความผิดได้ ยับยั้งเองด้วยความสมัครใจ จะเป็นเพราะสงสาร กลังต้องรับโทษ หรือกลัวบาปกรรม ก็ได้ เช่น จำเลยจ้องปืนจะยิงผู้เสียหายแล้วแต่รู้สึกสงสารครอบครัวของผู้เสียหาย จึง ไม่ยิงผู้เสียหาย

๓. กลับใจแก้ไขไม่ให้การกระทำนั้นไม่บรรลุผล หมายความว่า ลง มือกระทำความผิดถึงขั้นพยายามแล้วแต่กลับใจแก้ไขไม่ให้การกระทำนั้นบรรลุผล เช่น จำเลยนำยาพิษใส่แก้วน้ำดื่มยื่นให้ผู้เสียหายแล้ว แต่กลับใจแก้ลังทำให้น้ำนั้น กระเด็นออกจากแก้วไป เพื่อให้ไม่สามารถดื่มได้โดยมีเจตนาจะทำให้น้ำซึ่งใส่ไว้ใน แก้วกระเด็นไปจากแก้วไป

๔. ผู้กระทำไปต้องรับโทษสำหรับการพยายามกระทำความผิดนั้น หมายความว่า ผู้กระทำมีความผิดฐานพยายามกระทำความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษ ทั้งนี้ เพราะกฎหมายประสงค์จะตอบแทนที่ผู้กระทำนั้นสำนึกผิดและกลับใจ

๕. ถ้าการที่ได้กระทำไปแล้วต้องตามกฎหมายที่กฎหมายบัญญัติไว้ เป็นความผิดก็ต้องรับโทษตามความผิดนั้น หมายความว่า หากการกระทำถึงขั้น จะต้องรับผิดแล้วก่อนการยับยั้ง ก็ต้องรับโทษหากกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด เช่น ชายพาหญิงไปเพื่อข่มขืนกระทำชำเรา ในขณะที่กำลังปล้ำเพื่อข่มขืนกระทำชำเรา หญิงอ่อนวอน ขอร้องไม่ให้กระทำ ชาย เห็นใจ จึงปล่อยตัวหญิงไป เช่นนี้ ใน เรื่องข่มขืนกระทำชำเราไม่ต้องรับผิดหากแต่ต้องรับผิดเกี่ยวกับความผิดต่อเสรีภาพ เป็นต้น

หมวด ๖ ตัวการและผู้สนับสนุน

มาตรา ๘๓ ในกรณีความผิดใดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สอง คนขึ้นไป ผู้ที่ใดรวมกระทำความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการ ต้องระวางโทษตามที่ กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๘๓ ตัวการ บัญญัติไว้เพียง ๑ วรรค เรื่อง ตัวการ มีหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

๑. มีบุคคลตั้งแต่ ๒ คน ขึ้นไป หมายความว่า การที่จะเรียกตัวการ นั้น จะต้องมิบุคคลตั้งแต่ ๒ คน ขึ้นไป กระทำความผิดร่วมกัน

๒. ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน หมายความว่า มีเจตนาที่จะกระทำความผิดด้วยกัน และร่วมกันกระทำความผิดด้วยกัน โดยการกระทำของแต่ละคน

ต่างมีส่วนสำคัญ ในการกระทำความผิด ซึ่งอาจมีการแบ่งหน้าที่กันทำได้

๓. มีเจตนาที่จะกระทำความผิดด้วยกัน หมายความว่า มีเจตนาร่วมกัน ขณะกระทำรู้ถึงการกระทำของกันและกัน และมีเจตนาที่จะกระทำร่วมกันตลอดไป ไม่ใช่เพียงบางตอนของการกระทำความผิดกรณีนั้น อาจเป็นเพียงสนับสนุนการกระทำความผิดตามมาตรา ๘๔

มาตรา ๘๔ ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้างวานหรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด

ถ้าผู้ถูกใช้ใดกระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ ความผิด มิได้กระทำลง ไมว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังมิได้กระทำ หรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้อง ระวังโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๘๔ ผู้ใช้ บัญญัติไว้จำนวน ๒ วรรค เป็นการบัญญัติเรื่องผู้ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด มี ๒ กรณี คือ

๑. ก่อให้ผู้อื่นกระทำความผิด หมายความว่า เป็นต้นเหตุแห่งความผิด มีส่วนสำคัญให้ผู้อื่นตัดสินใจและกระทำความผิดโดยไม่ได้กระทำความผิดด้วยตนเอง แต่กฎหมายให้ลงโทษเสมือนตัวการ

๒. มีเจตนาก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด หมายความว่า การก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดนั้น จะต้องกระทำไปโดยเจตนา หากผู้นั้นไม่ได้มีเจตนาจะไม่ใช้การก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด เช่น พุดล้อเล่น พุดเปรย ๆ ไม่ถือว่าเป็นผู้ใช้ตาม มาตรา ๘๔ ตัวอย่าง หัวหน้างานพุดว่า .“นายดำพุดจากก้าวร้าวน่าตบปาก” ลูกน้องได้ยินอยากเอาใจหัวหน้า จึงไปตบปากนายดำ เช่นนี้หัวหน้าไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำความผิดเป็นต้น

๓. การใช้ หมายถึงการสั่งให้ผู้อื่นไปกระทำความผิด

๔. บังคับหมายการใช้อำนาจสั่งให้ผู้อื่นกระทำ

๕. ชูเชิญ หมายถึงการสั่งให้ผู้อื่นกระทำโดยทำให้ผู้ถูกสั่งกลัวว่าจะเกิดอันตรายหากไม่กระทำตาม

๖. จ้างวาน หมายถึงการขอความมือ

๗. ยุยงส่งเสริม หมายความว่า การสนับสนุนให้กระทำการใด ให้กำลังใจการที่ให้ผู้อื่นกระทำ อาจแจ้งว่าจะให้ประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด

๘. วิธีอื่นใด เช่น ยั่วยุ ทำลาย

ในกรณีผู้ถูกใช้ไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกใช้ตาม มาตรา ๘๔ ผู้ใช้จะต้องรับโทษ หนึ่งในสาม

มาตรา ๘๕ ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด และ ความผิดนั้นมีกำหนดโทษไม่ต่ำกว่าหกเดือน ผู้นั้นต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำความผิดเพราะเหตุที่ได้มีการโฆษณาหรือประกาศตามความใน วรรคแรก ผู้โฆษณาหรือประกาศต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ

มาตรา ๘๕ ผู้ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดโดยการโฆษณาหรือประกาศ แก่คนทั่วไป มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป หมายความว่า การโฆษณาหรือประกาศแก่สาธารณชนไม่เฉพาะเจาะจง อาจจะทำด้วยวิธีใดก็ได้ เช่น ด้วยวาจา หรือเอกสารสิ่งพิมพ์

๒. ให้กระทำความผิด หมายความว่า ผู้กระทำเจตนาให้ผู้อื่นได้กระทำความผิดในทางอาญา มิใช่เพื่อล้อเล่นหรือเรียกร้องความสนใจเท่านั้น

๓. ความผิดนั้นมีอัตราโทษไม่ต่ำกว่า ๖ เดือน หมายความว่า การโฆษณาหรือประกาศให้บุคคลทั่วไปกระทำความผิดนั้น มีอัตราโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า ๖ เดือน หากต่ำกว่า ๖ เดือน ไม่มีความผิดตามมาตรา

มาตรา ๘๖ ผู้ใดกระทำความผิดประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้รู้ ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวาง โทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น

มาตรา ๘๖ ผู้สนับสนุน จะต้องรับโทษสองในสาม บัญญัติไว้จำนวน ๑ วรรค มีหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ

๑. กระทำการใด ๆ อันเป็นการสนับสนุนหรือให้ความสะดวก หมายความว่า ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อให้เขากระทำความผิดได้สะดวกขึ้น เช่น มอบปืนให้ผู้ที่จะไปฆ่าคน ให้เงินผู้อื่นเพื่อไปซื้อยาเสพติด หรือช่วยซื้อบ้านเจ้าทรัพย์ให้พวกปล้น เป็นต้น

๒. การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกกระทำก่อนเวลาหรือขณะที่ผู้กระทำความผิดกำลังกระทำความผิด เช่น มอบอุปกรณ์ให้แก่ผู้กระทำความผิดเพื่อใช้ใน

การกระทำความผิดหรือช่วยดูต้นทางให้ผู้ร้ายขณะทำการลักทรัพย์หรือกำลังทำร้ายผู้เสียหาย เป็นต้น

๓. ผู้กระทำความผิดจะรู้หรือไม่รู้ถึงความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม หมายความว่า แม้ผู้กระทำความผิดได้อาศัยความสะดวกหรือความช่วยเหลือนั้นแต่ไม่รู้ว่ามีผู้กระทำให้ ผู้ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็มีความผิด เช่น สาวใช้โกรธนายจ้างแกล้งเปิดหน้าต่างไว้เพื่อให้คนร้ายเข้ามาลักทรัพย์ในบ้านพักของนายจ้าง คนร้ายอาศัยหน้าต่างที่เปิดอยู่นั้น เข้ามาลักทรัพย์โดยไม่รู้ว่ามีสาวใช้เปิดทิ้งไว้ สาวใช้ก็มีความผิดตาม มาตรา ๘๖

ข้อควรจำ ผู้สนับสนุนความผิดหลุโทษไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๘๗ ในกรณีที่มีการกระทำความผิดเพราะมีผู้ใช้ให้กระทำความผิดตามมาตรา ๘๔ เพราะมีผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดตามมาตรา ๘๕ หรือโดยมี ผู้สนับสนุนตามมาตรา ๘๖ ถ้าความผิดที่เกิดขึ้นนั้น ผู้กระทำได้กระทำให้เกินขอบเขตที่โฆษณาหรือที่ โฆษณาหรือประกาศ หรือเกินไปจากเจตนาของผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือ ประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิด แลวแต่กรณี ต้อง รับผิดทางอาญาเพียงสำหรับความผิดเท่าที่อยู่ในขอบเขตที่โฆษณาหรือประกาศ หรืออยู่ในขอบเขตแห่งเจตนาของผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเท่านั้น แต่หาโดยพฤติการณ์อาจเล็งเห็น ได้ว่า อาจเกิดการกระทำความผิดเช่นที่เกิดขึ้นนั้นได้จากการโฆษณา หรือประกาศ หรือการ สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือ ผู้สนับสนุนการกระทำความผิด แลวแต่กรณี ต้องรับผิดทางอาญาตามความผิดที่เกิดขึ้นนั้น

ในกรณีที่ผู้ถูกใช้ ผู้กระทำตามคำโฆษณา หรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือตัวการในความผิด จะต้องรับผิดทางอาญามีกำหนดโทษสูงขึ้น เพราะอาศัยผลที่เกิด จากการกระทำความผิด ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิด แลวแต่กรณี ต้องรับผิดทางอาญาตามความผิดที่มี กำหนดโทษสูงขึ้นนั้นด้วย แต่หาโดยลักษณะของความผิด ผู้กระทำจะต้องรับผิดทางอาญามี กำหนดโทษสูงขึ้นเฉพาะเมื่อผู้กระทำต้องรู้ หรืออาจเล็งเห็นได้ว่าจะเกิดผลเช่นนั้นขึ้น ผู้ใช้ให้ กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการ กระทำความผิด จะต้องรับผิดทางอาญาตามความผิดที่มีกำหนดโทษสูงขึ้นก็เฉพาะเมื่อตนได้รู้ หรืออาจเล็งเห็นได้ว่าจะเกิดผลเช่นนั้นขึ้น

มาตรา ๘๗ ความรับผิดของผู้ใช้ ผู้โฆษณาหรือประกาศหรือผู้สนับสนุน
กรณีผู้กระทำความผิดกระทำไปเกินขอบเขต บัญญัติไว้จำนวน ๒ วรรค มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. เป็นกรณีที่มีการกระทำผิดตาม มาตรา ๘๔ ,มาตรา ๘๕ และ มาตรา ๘๖

๒. ผู้กระทำได้กระทำไปเกินขอบเขตที่ใช้ ที่โฆษณาหรือประกาศ หรือเกินจากเจตนาของผู้สนับสนุน

๓. ผู้ใช้ตาม มาตรา ๘๔,ผู้โฆษณาหรือประกาศตาม มาตรา ๘๕ หรือผู้สนับสนุนตามมาตรา ๘๖ จะต้องรับโทษเพียงขอบเขตที่ตนใช้ เช่น นายดำ ใช้ให้นายแดง ไปทำร้ายร่างกายนายขาว แต่ปรากฏว่านายแดง ไปฆ่านายขาว เช่นนี้ นายดำ จะต้องรับผิดเพียงใช้ให้ผู้อื่นทำร้ายร่างกาย

๔. หากแต่ถ้าจากพฤติการณ์ อาจเล็งเห็นได้ว่าอาจมีการกระทำผิด เช่นนั้นขึ้น ก็จะต้องรับผิดเช่นนั้นด้วย เช่น นายดำ ใช้ให้นายแดง ไปลักทรัพย์นายขาว แต่ปรากฏว่านายขาว ต่อสู้ นายแดง จึงทำร้ายร่างกายนายขาว กรณีเช่นนี้เป็น ความผิดฐานชิงทรัพย์ นายดำ ต้องรับผิดฐานชิงทรัพย์ด้วย

๕. กรณีจากผลการกระทำจะต้องรับโทษสูงขึ้น ผู้ใช้ ตาม มาตรา ๘๔ ,ผู้โฆษณาหรือประกาศ ตามมาตรา ๘๕และผู้สนับสนุน ตามมาตรา ๘๖ จะต้องรับโทษที่สูงขึ้นนั้น ด้วย เช่น นายดำ ใช้ให้นายแดง ไปจับนายขาว มาขังไว้ ปรากฏว่า นายขาว ช็อกหัวใจวายตายระหว่างกักขังอยู่ เช่นนี้ นายดำ จะต้องรับผิดในโทษที่สูงขึ้นด้วย

๖. หากความผิดฐานใด ผู้ใช้ตาม มาตรา ๘๔ ,ผู้โฆษณาตาม มาตรา ๘๕ หรือผู้สนับสนุน ตามมาตรา ๘๖ จะต้องรู้ข้อเท็จจริงด้วย จึงต้องรับโทษ หากไม่รู้ข้อเท็จจริงก็ไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๘๘ ถ้าความผิดที่ใดไซ้ ที่ใดโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำ หรือที่ใดสนับสนุนให้กระทำ ไດกระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเขา ขัดขวางของผู้ใช้ ผู้โฆษณาหรือประกาศ หรือผู้สนับสนุน ผู้กระทำ ไດกระทำไปไม่ตลอด หรือ กระทำไปตลอดแล้ว แต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้ใช้ หรือผู้โฆษณาหรือประกาศ คงรับผิดเพียง ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๔ วรรคสอง หรือ มาตรา ๘๕ วรรคแรก แล้วแต่กรณี ส่วนผู้สนับสนุนนั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๘๘ ความรับผิดของผู้ใช้ ผู้โฆษณาหรือประกาศ หรือผู้สนับสนุน
กรณีบุคคลเหล่านี้เข้าขัดขวางมิให้การกระทำบรรลุผล บัญญัติไว้จำนวน ๑ วรรค
 มี หลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ความผิดได้ลงมือถึงขั้นลงมือกระทำความผิดแล้ว
๒. ผู้ใช้/ผู้โฆษณา/ผู้สนับสนุน เข้าขัดขวาง เช่น ดำใช้ให้แดงไปยังขาว แดงจ้อง ปีนจะยิงขาว ดำเห็นตำรวจเดินมาจึงปิดปืน ทำแดงยิงขาวไม่ได้
๓. เป็นเหตุให้ผู้กระทำการไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่ไม่บรรลุผล เช่น ดำใช้ให้แดง นำน้ำส้มผสมยาพิษไปให้ขาว ดื่ม เมื่อขาวกำลังจะดื่ม ดำแกล้งปิดแก้วน้ำส้มทิ้งเสียเป็นต้น
๔. ผลจากการกระทำข้างต้น ทำให้ ผู้กระทำตาม มาตรา ๘๔ รับโทษเพียงหนึ่งในสาม ผู้กระทำตามมาตรา ๘๕ รับโทษเพียงกึ่งหนึ่ง ผู้สนับสนุน ตามมาตรา ๘๖ ไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๘๙ ถ้ามีเหตุสวนตัวอันควรยกเว้นโทษ ลดโทษหรือเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำ ความผิดคนใด จะนำเหตุนั้นไปใช้แก่ผู้กระทำความผิดคนอื่นในการกระทำความผิดนั้นด้วยไม่ได้ แต่เหตุอันควรยกเว้นโทษ ลดโทษหรือเพิ่มโทษเป็นเหตุในลักษณะคดี จึงให้ใช้แก่ผู้กระทำ ความผิดในการกระทำความผิดนั้นด้วยกันทุกคน

มาตรา ๘๙ เหตุส่วนตัวและเหตุลักษณะคดี บัญญัติไว้จำนวน ๑ วรรค มีหลักเกณฑ์ดังนี้

เหตุส่วนตัว หมายถึงเหตุแห่งข้อเท็จจริงหรือความสัมพันธ์เฉพาะตัวของผู้กระทำผิดแต่ละคน เช่น ความเป็นสามีภริยา /ความเป็นญาติ /เด็ก /วิกลจริต เป็นต้น

เหตุลักษณะคดี หมายถึง เหตุแห่งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์แห่งคดีซึ่งเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ไม่เกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้กระทำ ความผิด เช่น การกระทำนั้นไม่เป็นความผิด ,ฟ้องของโจทก์ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย, ความผิดไม่สำเร็จ เป็นต้น

มาตรา ๙๐ เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลาย บท ให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด

มาตรา ๙๐ การกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทง

การกระทำความผิดเดียวผิดกฎหมายหลายบทหมายความว่า ผู้กระทำผิดได้กระทำไปมีเจตนาเดียว จะเป็นการกระทำเดียวหรือหลายการกระทำก็ตาม แต่บทของการกระทำเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทหรือหลายมาตรา เช่น ดำมีเจตนา

ฆ่าแดง จึงใช้ปืนยิงแดง แต่ผลการกระทำนั้นนอกจากกระสุนถูกแดงตายแล้วยังทะลุไปถูกขาบาดเจ็บสาหัสด้วย ดังนี้คำ มีความผิด ๒ ประการ ความผิด คือฆ่าแดง ตาม ป.อาญา มาตรา ๒๘๘ และพยายามฆ่าขาว ตาม ป.อาญา มาตรา ๒๘๘,๘๐,๖๐

ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษเพียงเดียวคือบทหนักที่สุด ตามตัวอย่างจะต้องโทษฆ่าคนตาย โทษบทหนักถือตาม ป.อาญา มาตรา ๑๘

มาตรา ๙๑ เมื่อปรากฏว่าผู้ใดได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แต่ไม่ว่าจะมีการเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือลด มาตราสวนโทษด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้ว โทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินกำหนด ดังต่อไปนี้

(๑) สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี

(๒) ยี่สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน สามปีแต่ไม่เกินสิบปี

(๓) หาสิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง เกินสิบปีขึ้นไป เว้นแต่กรณีศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต

มาตรา ๙๑ ความผิดหลายกรรมหลายกระทง บัญญัติเรื่องการกระทำผิดหลายกระทง มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. การกระทำผิดหลายกระทง หมายความว่า ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดหลายกรรมและการกระทำความผิดแต่ละกรรมแยกจากกันได้ โดยการกระทำแต่ละกรรมแยกจากกันได้ โดยการกระทำนั้น จะเป็นการกระทำต่างเวลากันหรือในเวลาเดียวกันก็ได้ และจะเป็นความผิดฐานเดียวหรือต่างฐานกันก็ได้

๒. การกระทำความผิดหลายกรรม หมายความว่า หมายความว่า ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดต่างกรรมต่างวาระ กัน แต่ในความผิดฐานเดียวกันหรือต่างฐานกันก็ได้ แต่ต้องมีเจตนาต่างกันหรือเจตนาคนละอย่างกัน แม้จะมีความมุ่งหมายในการกระทำความผิดอันเดียวกันก็ได้

ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดฐานเดียวกันแต่ผู้กระทำความผิดมีเจตนาคนละอันกัน ถือว่าเป็นการกระทำความผิดหลายกรรม

ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดต่างฐานกัน แม้ผู้กระทำความผิดมีความมุ่งหมายในการกระทำความผิดอันเดียวกันก็เป็นความผิดหลายกรรม

เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ ตามมาตรา ๙๑ แล้ว จะลงโทษทุกกระทงต้องไม่เกินกำหนด ดังนี้ คือ

๑. สิบปี สำหรับความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี

๒. ยี่สิบปี สำหรับความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกเกินสามปี แต่ไม่เกินสิบปี

๓. ห้าสิบปี สำหรับความผิดกระทงหนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไป เว้นกรณีศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต.

มาตรา ๙๒ ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ถ้าและใดกระทำความผิดใดๆ อีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ดี ภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี หาก ศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นหนึ่งในสามของโทษที่ศาล กำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

มาตรา ๙๒ การกระทำความผิดอีก มีจำนวน ๑ วรค มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

๒. กระทำความผิดใด ๆ อีก

๒.๑).ในระหว่างที่ต้องรับโทษอยู่ หรือ

๒.๒).ภายในระยะเวลา ๕ ปี นับแต่วันพ้นโทษ

๓. ศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก

๔.ศาลจะต้องเพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นหนึ่งในสามของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

มาตรา ๙๓ ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ถ้าและใดกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดที่จำแนกไว้ในอนุมาตราต่อไปนี้ซ้ำในอนุมาตราเดียวกันอีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ดี ภายในเวลาสามปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี ถ้าความผิดครั้งแรกเป็นความผิด ซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่าหกเดือน หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

(๑) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕

(๒) ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๖ ถึงมาตรา ๑๔๖

(๓) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗ ถึง มาตรา ๑๖๖

(๔) ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๖๗ ถึง มาตรา ๑๙๒ และมาตรา ๑๙๔

(๕) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๐๔

(๖) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๙ ถึงมาตรา ๒๑๖

(๗) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๑๗ ถึงมาตรา ๒๒๔ มาตรา ๒๒๖ ถึงมาตรา ๒๓๔ และมาตรา ๒๓๖ ถึงมาตรา ๒๓๘

(๘) ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๐ ถึง มาตรา ๒๔๙ ความผิดเกี่ยวกับดวงตราสแตมป์และตัว ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๐ ถึงมาตรา ๒๖๑ และ ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๔ ถึงมาตรา ๒๖๙

(๙) ความผิดเกี่ยวกับคา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๐ ถึงมาตรา ๒๗๕

(๑๐) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๖ ถึง มาตรา ๒๘๕

(๑๑) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา ๒๙๐ และ มาตรา ๒๙๔ ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๕ ถึง มาตรา ๒๙๙ ความผิดฐาน ทำให้แทงลูก ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๑ ถึงมาตรา ๓๐๓ และความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คน ป่วยเจ็บหรือคนชรา ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๓๐๖ ถึงมาตรา ๓๐๘

(๑๒) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๙ มาตรา ๓๑๐ และ มาตรา ๓๑๒ ถึงมาตรา ๓๒๐

(๑๓) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ถึง มาตรา ๓๖๕

มาตรา ๙๓ การเพิ่มโทษกึ่งหนึ่ง

บัญญัติเรื่องการกเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดซ้ำในอนุมาตราเดียวกันตามที่ จำแนกไว้ในมาตรา ๙๓ ซึ่งศาลต้องเพิ่มโทษจำคุกที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดกึ่งหนึ่ง ของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ

๑. การกระทำความผิดครั้งแรกผู้กระทำความผิดต้องคำพิพากษาให้จำคุกไม่น้อยกว่า ๖ เดือน ในความผิดอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่จำแนกไว้ใน ๑๓ อนุมาตรา ตาม มาตรา ๙๓ นี้

๒. การกระทำความผิดครั้งหลังเป็นการกระทำซ้ำในอนุมาตราเดียวกันกับการกระทำความผิดครั้งแรกแม้จะต่างมาตรากันก็ตาม

๓. การกระทำความผิดครั้งหลังเป็นการกระทำความผิดในขณะต้องโทษครั้งแรกหรือเมื่อพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี

๔. ศาลจะต้องเพิ่มโทษจำคุกสำหรับความผิดครั้งหลังอีกกึ่งหนึ่งของโทษจำคุกที่ศาลจะลง

มาตรา ๙๔ ความผิดอันใดกระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ และความผิด ซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีนั้น ไม่ว่าจะใดกระทำในครั้งก่อนหรือครั้งหลัง ไม่ถือว่าเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษตามความในหมวดนี้

มาตรา ๙๔ กรณีไม่ถือว่าเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษ

๑. ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

๒. ความผิดลหุโทษ

๓. ความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่อายุยังไม่เกิน

๑๗ ปี

๔. ความผิดตาม ข้อ ๑ ถึง ๓ ไม่ว่าจะกระทำความผิดครั้งก่อนหรือครั้งหลัง

มาตรา ๙๕ ในคดีอาญา ถ้ามีได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายใน กำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

(๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกยี่สิบปี

(๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี

(๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมาหรือต้อง ระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าไดฟองและไตตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนี หรือวิกลจริต และศาลสั่งการพิจารณาไวจนเกินกำหนดดังกล่าวแล้ว นับแต่วันที่หลบหนีหรือ วันที่ศาลสั่งการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเปนอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน

มาตรา ๙๕ อายุความ บัญญัติไว้จำนวน ๒ วรรค คือ

วรรคแรก

๑. ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
๒. สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปี แต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
๓. สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปี ถึงเจ็ดปี
๔. ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่ง เดือนถึงหนึ่งปี
๕. หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่ง เดือนลงมาหรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

อายุความนับแต่วันกระทำความผิด

วรรคสอง

หากได้ตัวผู้กระทำความผิดฟ้องต่อศาลแล้ว อาจจะหลบหนีหรือวิกลจริต ให้นับอายุความตามอัตราโทษในข้อ ๑ ถึง ๕ และนับแต่วันที่ศาลลงการพิจารณาหรือหลบหนีไปจากศาล

มาตรา ๙๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๙๕ ในกรณีความผิดอันยอมความได้ ถ้า ผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เปน อันขาดอายุความ

มาตรา ๙๖ อายุความฟ้องร้องในกรณีความผิดอันยอมความได้

บัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งความร้องทุกข์ จะต้องร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ภายใน ๓ เดือน นับแต่วันรู้เรื่องกระทำความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด

หากไม่ได้ร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน ถึงแม้ฟ้องต่อศาลภายในอายุความตาม มาตรา ๙๕ ก็ถือว่าขาดอายุความ

มาตรา ๙๗ ในการฟ้องขอให้กักกัน ถ้าจะฟ้องภายหลังการฟ้องคดีอันเป็นมูลให้ เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน ต้องฟ้องภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีนั้น มิฉะนั้น เป็น อันขาดอายุความ

มาตรา ๙๗ อายุความฟ้องร้องขอให้กักกัน

การฟ้องขอให้กักกัน ตาม ป.อาญา มาตรา ๓๙ นั้น จะต้องฟ้องภายใน ๖ เดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีอาญา มิฉะนั้นขาดอายุความฟ้องขอให้กักกัน

มาตรา ๙๘ เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมีได้รับโทษที่ดี ได้รับโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้ายังมีตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่ที่มีคำ พิพากษาถึงที่สุด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี แล้วแต่กรณี เกินกำหนดเวลา ดังต่อไปนี้ เป็นอันลงเลยการลงโทษจะลงโทษผู้นั้นมิได้

(๑) ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี

(๒) สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ห้าปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษ

อย่างอื่น

มาตรา ๙๘ อายุความล่วงเลยการลงโทษ

บัญญัติเกี่ยวกับกรณี ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว แต่ไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษอาจจะหลบหนีหรือประการใดก็ได้แล้วแต่ หากล่วงเลยระยะเวลาต่อไปนี้ ถือว่าล่วงเลยการลงโทษ

๑. ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี

๒. สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปี แต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

๓. สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปี ถึงเจ็ดปี

๔. ห้าปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น

มาตรา ๘๘ อายุความล่วงเลยการลงโทษ

บัญญัติเกี่ยวกับกรณี ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว แต่ไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษอาจจะหลบหนีหรือประการใดก็ได้แล้วแต่ หากล่วงเลยระยะเวลาต่อไปนี้ ถือว่าล่วงเลยการลงโทษ

๕. ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี

๖. สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปี แต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

๗. สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปี ถึงเจ็ดปี

๘. ห้าปี สำหรับโทษจำคุกแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น

มาตรา ๘๙ การยึดทรัพย์สินชั่วคราวปรับ หรือการกักขังแทนค่าปรับ ถ้ามิได้ทำภายในกำหนดห้าปี นับแต่วันที่คดีมีคำพิพากษาถึงที่สุด จะยึดทรัพย์สินหรือกักขังไม่ได้ ความในวรรคแรกมิให้ใช้บังคับในกรณีการกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งทำต่อเนื่องกับการลงโทษจำคุก .

มาตรา ๙๙ อายุความล่วงเลยการบังคับโทษปรับ

บัญญัติไว้จำนวน ๒ วรรค

วรรคแรก การยึดทรัพย์สินชดใช้แทนค่าปรับหรือกักขังแทนค่าปรับ จะต้องกระทำภายในกำหนดห้าปี นับแต่วันที่คดีมีคำพิพากษาถึงที่สุด

วรรคสอง บัญญัติไม่ให้ใช้บังคับกรณีให้มีกักขังแทนค่าปรับต่อจากโทษจำคุก

มาตรา ๑๐๐ เมื่อคดีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กักกันผู้ใด ถ้าผู้นั้นยังมิได้รับการ กักกันก็ถือว่าได้รับการกักกันแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้าพนักกำหนดสามปี นับแต่วันที่พ้น โทษ โดยได้รับโทษตามคำพิพากษาแล้วหรือโดยล่วงเลยการลงโทษ หรือนับแต่วันที่ผู้นั้นหลบหนี ระยะเวลาที่ต้องกักกัน เป็นอันล่วงเลยการกักกัน จะกักกันผู้นั้นไม่ได้

มาตรา ๑๐๐ อายุความล่วงเลยการลงโทษกักกัน จะต้องดำเนินการภายในกำหนดสามปี หากพ้นกำหนดสามปี จะกักกันผู้นั้นไม่ได้

มาตรา ๑๐๑ การบังคับตามคำสั่งของศาลตามความในมาตรา ๔๖ หรือการร้อง ขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงินเมื่อผู้ทำทัณฑ์บนประพฤติดัดทัณฑ์บนตามความในมาตรา ๔๗ นั้น ถ้ามิได้ บังคับหรือร้องขอภายในกำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง หรือนับแต่วันที่ผู้ทำทัณฑ์บน ประพฤติผิดทัณฑ์บน จะบังคับหรือร้องขอไม่ได้

มาตรา ๑๐๑ อายุความล่วงเลยการบังคับตามทัณฑ์บน

จะต้องร้องขอภายในกำหนดสองปี

ลักษณะ ๒ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๐๒ ความผิดลหุโทษ คือความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่ง เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นวามานี้ด้วยกัน

มาตรา ๑๐๒ ความผิดลหุโทษ

อธิบายความหมายของความผิดลหุโทษหมายถึงความผิดที่ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๐๓ บทบัญญัติในลักษณะ ๑ ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดลหุโทษด้วย เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในสามมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑๐๓ บทบัญญัติในลักษณะ ๑ ให้ใช้บังคับแก่ความผิดลหุโทษ เว้นที่ บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๔,๑๐๕,๑๐๖

มาตรา ๑๐๔ การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้ แม้กระทำโดย ไม่มีเจตนา ก็เป็นความผิด เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๐๔ การกระทำความผิดลหุโทษแม้ไม่มีเจตนา ก็มีความผิด

มาตรา ๑๐๕ ผู้ใดพยายามกระทำความผิดลหุโทษ ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๑๐๖ ผู้สนับสนุนในความผิดลหุโทษไม่ต้องรับโทษ

กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป
Criminal Law : General Principles
พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.